
SYMBOLORU
&
EMBLEMATUM EX
RE HERBARIA
DESUMTORUM
CENTURIA UNA
COLLECTA
IOACHIMO CAMERARIO
MEDICO NORNBERG
In quib' rariores ſtirpium proprieta-
tes historiæ ac Sententiæ memorabiles non
paucæ breuiter exponuntur.
FRANCOFURTI
Impenſis Iohannis Ammonij
MDCLIV.

I.

SI SERENUS IL-LUXERIT.

Mons omni hoc, niſi Sol ſo-veat, -viduatur honore:
*Quicquid ages, caſſum diſperit, abſq; D*EO.

II.

PER *Mercurium, ut notum eſt, mythologicè intelligitur vis ingenij, eloquentia ac doctrina. Is fingitur irrigare Laurum, arborem Apollini ſacram, qua ipſa quoque poetæ & viri docti ornabantur. Hoc igitur Emblemate utens Rev. & Ill. Dn. Alexander Edouardus Fuggerus, &c. Præpoſitus Friſingenſis, cum privatæ cuidam Academiæ Ticini in Inſubria nomen daret, ſignificare voluit, plurimum referre, quo magiſtro & duce adoleſcentes imbuantur honeſtis artibus. Quod ſane prudentiſſimus Macedonum Rex Philippus opt. intellexit, qui nato ſibi filio Alexandro ſtatim id nunciavit Ariſtoteli, diisque gratias egit, non tam quod natus ipſi filius eſſet, quam quod Ariſtotelis tempore eum naſci contigiſſet, ut Gellius iſta refert. Sed illud inprimis certum eſt, etiam ſalutis noſtræ cardinem in eo verſari, quis nos riget τῷ ὕδατι ζῶντι τοῦ λόγου: qualis fuit Alexandrinus ille Apollos, quem S. Paulus laudat I. ad Corinth. III. quem ipſe quidem ait rigaſſe τὰ τοῦ λόγου φυτεύματα, verbi plantaria: eidemq; in Act. XVIII. tribuitur, quod fuerit ἀνὴρ λόγιος, δυνατὸς ὢν ἐν ταῖς γραφαῖς, καὶ ζέων πνεύματι.*

NEM-

Lipſia, talis erat quondam CAMERARI
Orator, vitâ, moribus, arte, probus.

Digitized by Google

II. NEMPE ARBOS UNDE RIGETUR.

Intererit multum quis noſtros irriget hortos,
Ac mens noſtra DEI qua foveatur ope.

Arbor à

Digitized by Google

III.

PROSPICIEN-TE DEO.

Si faveat cælum, benè ſurculus arbore creſcet:
Si fa-veat numen, tu quoq; magnus eris.

MULTAS ineſſe peculiares vires ac occultas proprietates pluribus ſtirpibus & plantis, idq́; per ſingularem ſuperiorum ac cœleſtium corporum influxum, ac efficacitatem nemini eſſe dubium poteſt, quarum cauſſas tum alij inveſtigare conati ſunt, tum inprimis Theophraſtus Peripateticus eruditè & doctè inquirere ſtuduit, quemadmodum eius accuratiſſ. libri de cauſſis plantarum ſatis abunde teſtantur. Inter quas quidem Aſpalathus inprimis occurrit, qui frutex vt autor eſt Plinius lib. XXV. cap. XIII. (quamvis ibidem Aſpalathum orientalem & Rhodium, forſitan ſine cauſſa, frutices diverſos faciat) pluribus in locis reperitur, ſed non ubiq́; odoratus eſt. Quam peculiarem vim tradit in ſe recipere cœleſti arcu (vt eius verbis utar) in eum innixo. Sic etiam omnis doctrina, prudentia, ac univerſa virtutis laudabilia dicta & facta tum demum fiunt illuſtriora, præſtantiora, omnibusq́; ut dicitur numeris abſolutiora & gratiora, ſi cœleſtis bonitatis ac divinæ gratiæ ſuaviſſ. aura aſpiret. Quod etiam Seneca Ethnicus quidem ille ſcriptor, ſed admodum ἠθικὸς, tradit breviter in hunc modum ſcribens ad Lucilium ſuum Epiſtol. X. Nullam ſine DEO mentem eſſe bonam. Graviter Greg. Nazianzenus in Antonij Meliſſa: ἀρετὴν ἐπαινῶν, θεὸν ἐπαινέσομαι, παρ' οὗ τοῖς ἀνθρώποις ἡ ἀρετή, id eſt, ſi virtutem laudo, Deum laudavero, à quo datur hominibus virtus. Sed de hoc plura in primo ſymbolo dicta ſunt, & in aliis quoque poſthac aliquid dicetur.

VIR-

IV.

VIRTVS HINC MAIOR.

Iridis Aſpalathus vi ſuavior, ipſaque virtus
Gratior eſt ſuperûm quam pia cura fovet.

Digitized by Google

MONTES *ubiq́; non ſolum in ſacris litteris, ſed etiam paſſim apud Poetas veteres ſumi pro aliquo loco munito ac ſtabili, in quo quiſpiam tuto conſiſtere, & ab aliorum incurſionibus opt. ſe tueri poſſit, omnibus conſtat. Vnde inventor huius ſymboli apud Hieronymum Ruſcellum, ſuper montem quendam altum, ad quem niſi per aſperam & anguſtam ſemitam non pateat acceſſus, Laurum ſimul & Palmam ſtatuit, ſignificare hoc modo volens, ad veram doctrinam, ſolidamq́; prudentiam, & quæ ad hæc ſequitur, perennem ac ſtabilem gloriam, quæ omnia hiſce duabus arboribus veteres voluiſſe exprimere in alijs ſymbolis à nobis eſt explicatum, neminem pervenire poſſe, niſi per multos labores ac ſudores. Quod etiam Cebetis philoſophi moralis tabula, quæ ut in omnium manibus habetur, ita utinam etiam in animis verſaretur, ſatis ſuperq́; oſtendit, ac Pythagoras in ſua litera Y. à Virgilio, vel quicunque autor eſt illius Epigrammatis, verſibus celebrata, docte expoſuit, nec non Heſiodus in iſtis præclaris verſibus, quos tantopere Cicero ad Leptam commendat, & qui alibi ſunt indicati, nobis ante oculos quaſi propoſuit. Eſt autem integer verſus, unde hoc dictum eſt deſumtum, apud Siliũ Italicum:*

Ardua virtutem profert via, ſcandite primi.

Cum quo duo verſiculi Ovidiani belle conveniunt:

Ardua per præceps gloria vadit iter. *Itemq́;*
Difficile eſt fateor, ſed tendit ad ardua virtus.

Et Caſſius Parmenſis in Orpheo:

Non levis aſcenſus, ſi quis petit ardua: ſudor
Plurimus hunc tollit.

AR-

V.

ARDVA VIR-TVTEM.

Qui laurum & palmam victricem carpere gaudes,
Montis, ſi neſcis, ardua ſcande prius.

Digitized by Google

VI.

THEOPHRASTUS *lib. III. c. XI. de cauſis plantarum, & alibi etiam litteris prodidit, Oleam ramis vetuſtioribus ac inutilioribus amputatis, propter ipſius innatam pinguedinem & ſuccum uberiorem, latius novos ſurculos protrudere, ac hoc pacto arborem multo fœcundiorem & pulchriorem effici. Nobis itaq; etiam annitendum eſt, ut inutilia ac minimè fructuoſa, id eſt, vitia univerſa ex animis noſtris ſtudioſè aboleamus atq; extirpemus, ut illis exciſis fructus virtutis multò præſtantiores ac pleniores provenire queant. Quod etiam ſubijcit D. Chryſoſtomus Homiliâ VI. (quamvis eo in loco potius de vite loquatur) & Clem. Alexandrin.* στρωματ. *II. Sed omnium aptiſſimè referetur ad Chriſtianam Eccleſiam, cuius membra nunquam magis ſuccreverunt, quam cum amputarentur: qua ſimilitudine pulcherrimè etiam uſus eſt Theodoretus* θεραπευτ. *ſerm. IX. Poteſt quoq; accommodari ad jacturam fortunarum, quæ multis etiam non ſolùm non damnoſa, ſed inſuper lucroſa ſæpe numero fuit, ſecundum verſus D. Nazianzeni.*

Καὶ ζημιοῦν τι, τοῦτο κέρδος πολλάκις
Ὥσπερ καθαίρειν φυτὸν εἰς εὐκαρπίαν.
Εἰ δ᾽ οὐ καλῶς τι προστεθεὶς οἷς νῦν ἔχεις,
Ὕλῃ φέρεις πῦρ, ἢ νόσον τῷ σώματι.

Perferre damni quippiam, lucrum puta,
Vt fructuoſam ſi repurges arborem.
At ſi quis addat amplius partis male,
Sylvæ addat ignem, corpori morbum afferat.

TAN-

VI.

TANTO UBERIUS.

Tu quoque ſic reſeces vitiis marcentia multis,
Virtutum ut ſoboles pullulet uberior.

Dioſco-

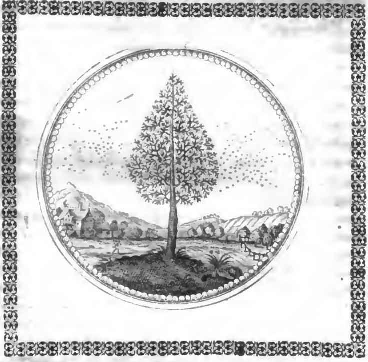
Digitized by Google

DIOSCORIDES & alij rerum ſimplicium ſcriptores, tradunt Cupreſſum non ſolum blattas & tineas, ob ſuam agrimoniam non ferre, ſed eas repellere, atq; etiam diſſectas ligni particulas alijs rebus appoſitas eiuſmodi animalcula inde arcere. Atq; ideo apud veteres ſimulachra potiſſ. ex hac arbore fiebant, ob materiæ perpetuitatem, cum cariem non ſentire dicatur. Vnde ſimulachrũ Iouis Romæ in arce ex Cupreſſo ab V. C. ſexcenteſimo ſexageſimo primo anno dicatum, ſuo adhuc tempore duraſſe Plinius teſtatur, annis circiter ducentis. Admonentur hoc Symbolo principes & magni viri, ut ſuam gravitatem & recte adminiſtrandi ſtudium in omnibus ſuis rebus ſemper obſervent, ac inprimis adulatores, gnathones & eiuſmodi farinæ homines, Reipub. peſtes, ſingulari ſeveritate à ſe repellant, nec eorum conſuetudine ſeſe oblectent, multo minus aures faciles ipſis præbeant. Sic interrogatus Demoſthenes, quodnam animal peſſime morderet, reſpondit, τῶν μὲν ἀγρίων, συκοφάντας, τῶν δὲ ἡμέρων κόλακας. *Ferorum quidem calumniatores, Cicurum autem aſſentatores. Et Clemens Alexandrinus paucis plurima complectens, inquit,* τὴν κολακείαν τῆς φιλίας εἶναι νόσον, *Adulationem eſſe morbum amicitiæ. Aut enim laudat vituperanda, aut contra ſæpe vituperat omni laude digna. Seneca etiam adulatores ſuorum dominorum non tam arriſores quam arroſores appoſite nominat. De quibus integrum commentariolum doctiſſimum compoſuit Plutarchus,* Πῶς ἄν τις τοῦ φίλου τὸν κόλακα διακρίνῃ, *Quo pacto ab amico aſſentatorem quiſpiam poſſit diſcernere.*

Digitized by Google

VII.

NIL MIHI VO-BISCUM EST.

Ite leves procul hinc aliorum in prædia blattæ,
Noſter adulantes neſcit amare decor.

Digitized by Google

INTER *alias multas ſingulares proprietates, quas ſcriptores rerum naturalium Palmæ attribuunt, iſta non poſtrema eſt, quod hæc arbor non facile creſcat, niſi radiis ſolaribus opt. foveatur, nec non humore aliquo conveniente irrigetur, unde ad fluviorum ripas feliciter provenit. Cuius præclare meminit I. Pſalmus Davidicus, eiusq́ ἀντίθεσις in CXXVIII. obſervatione apud omnes pios digniſſima habetur. Nam ſicut juſtus palmæ ad aquas floreſcenti ac ſuos fructus tempore ſuo producenti comparatur, ita contra injuſtus fœno tectorum radice deſtituto, terra & aqua carenti, quod paulo poſt nimio ſolis ardore comburitur, ut neq́ hominibus quicquam proſit, nec benedictio Dei ſuper eo expectetur, ſimilus eſſe dicitur.* *Id quod elegantibus carminibus expoſuit M. Antonius Flaminius in paraphraſi ejuſdem pſalmi. Inſignis etiam eſt locus Seleucienſis Baſilij* λόγ. γ. ὁ γὰρ διδοὺς τροφὴν πάσῃ σαρκὶ, καὶ ψυχὴν τρέφειν ποθεῖ. ψυχῆς δὲ τροφὴ, θείων λόγων ἑστίασις. σάρξ μὲν γὰρ σωματικαῖς ἑστιάσεσι τρέφεται, φθαρτῶν ἡ φθαρτὴ δεχομένη τὴν αὔξησιν ψυχῆς δὲ τροφὴ, τῆς ἀληθείας ἡ γνῶσις, ἡ τοῦ ποιητοῦ κατανόησις, τὸ τῶν θείων ἐμφορεῖσθαι διηγημάτων, *h.e. Qui namq́ dat eſcam omni carni, animam quoq́ alere deſiderat. Animæ autem alimentum, divini verbi cibatus. Caro enim epulis nutritur corporalibus, ipſa ſc. corruptioni obnoxia per eiuſdem modi recipiens incrementum. At animæ cibus, veritatis eſt cognitio, meditatio creatoris, repletio ſermonum divinorum, &c.*

Digitized by Google

VIII.
HAUD ALITER.

Palma velut riguos nunquam palleſcit ad amnes,
Sic viret ad Verbi flumina ſacra pius.

Digitized by Google

IX.

VERNO *tempore ficus arbor ſpecioſis floribus aut fructuũ præcocium abundantia minime ſeſe oſtentat, nullamq́; inanem hominibus de ſe ſpem inÿcit: in autumno autem fructus ſuaviſſ. ac quidem in illis reconditos quaſi flores quoſdam, (unde in Italia adhuc vulgari lingua in quibuſdam locis Fiorini appellantur) proferre ſolet. Et legitur in laudem hujus cum arboris, tum fructuum illius elegantiſſima Iuliani epiſtola, Serapioni inſcripta. Salix vero, ut alibi diximus, elegantes & admodum præcoces flores exhibet, ſine tamen ullo fructu paulo poſt evaneſcentes. Ad eundem modum magnæ levitatis eſſe cenſetur, multis & inanibus promiſſis aliorum benevolentiam captare, ac minime laudabile præceptum Ovidianum, quod nullo modo imitandum, velle ſequi:*

Promittas facile: quid enim promittere lædit?
Pollicitis dives quilibet eſſe poteſt.

Et tales fuere Charetis pollicitationes, quæ proverbio locum fecerunt, ut ex Suida diſcimus: Quibus & Plauti illud congruit: Benè promittis multa ex multis, omnia in caſſum cadunt.

Sed verè & graviter Horatius inquit:

Multa fidem promiſſa levant.

Inſigniter etiam Pythagoras: πρᾶττε μεγάλα, μὴ ὑπισχνούμενος μεγάλα *h.e. Age res præclaras, nihil magnifici interim promittens.*

Ceterum in univerſa vita commendatur promiſſorum obſervatio, & ſine omni fuco ac ſimulatione in omnes prompta beneficentia. Et Cicero quoq́; 1. lib. de Officiis præclare ſcribit, Fundamentum juſtitiæ eſſe fidem, id eſt, dictorum conventorumq́; conſtantiam ac veritatem. De Emblemate verò Petri Coſtalÿ legitur Epigramma elegans admodum in illius Pegmate: & nõnulla in Ficu Io. Paſſeratÿ, in Kal. Ianuariis.

Digitized by Google

MITTE NON
PROMITTE.

Gratior eſt fructu ficus quam flore ſalicta,
Miſſa ego promiſſis anteferenda reor.

Digitized by Google

X.

HOMERUS *Odyſſ. K. Salicem arborem nominat* ὠλεσίκαρπον, *id eſt, frugis perdam, idemq; de ea Theophraſtus quoq; Pliniusq; tradunt. Nam ſemen celeriter amittit, & quidem ante maturitatem, quamvis in Creta id producere nonnulli aſſerant. Quemadmodum itaq; Salici humor ille inter calamos arundinaceos collectus præbet nutrimentum commodum, facitq; ut egregie creſcat ac luxuriet, attamen inde nihil fructus aut ſeminis ſaltem percipi poteſt: non aliter ſæpe numero etiam parentes & amici in ſuos liberos, & alios adoleſcentes ſibi commiſſos multum ſumtuum faciunt, ac ſæpe impenſas plus quam neceſſarias, qui tamen hoc parum bene collocant ſuo officio male fungentes, nec commoda ſua tempeſtive perpendentes, inutiliter omnia decoquunt, de futuro minime, ut par erat, ſoliciti, atq; ita unà cum ætatis flore ac precioſiſſ. temporis jactura ſemina virtutis perdunt, ac ita poſtea nullius uſus neq; ſibi nec aliis eſſe ſolent, immemores egregij præcepti Tibulliani:*

At tu dum primi floret tibi temporis ætas,
Vtere, non tardo labitur illa pede.

Quod idem Propertius quoq; cecinit.

Vidi jam juvenem, premeret cum ſerior ætas
Mœrentem ſtultos præteriiſſe dies.

Pertinent etiam huc quæ de Adonidus hortis dicuntur: & proverbium: ψευδῶν πλέα ἀτραφάξις, *h.e. Mendax atraphaxis. Cito enim hæc in altum ſurgit: adfinis betarum generi, quæ & ipſa ſubito grandeſcunt, alioqui fatuæ.*

NE-

NEGLECTA JU-
VENTUS.

Perdere virtutum fructus cum flore juventæ,
Erugis perda ſalix ne vocitere cavæ.

Digitized by Google

XI.

MYRRHAM *arborem procerã ac ſpinoſam in Arabia felici naſci veteres perhibent, de cujus tamen integra deſcriptione nihil certi adhuc conſtare hiſce temporibus, quibus omnes tamen ubique locorum ac gentium anguli diligentiſſ. inquiruntur, ſane mirum eſt. Hanc ſcribunt ablaqueationibus ac inciſionibus gaudere, ac præterea ventis vehementer ſpirantibus, gummi iſtud tam precioſum, (quod tamen raro plane legitimum & omnibus notis à veteribus deſcriptis abſolutum ad nos deferri ſolet) effluere copioſius, quo inprimis à putredine ac corruptione corpora defunctorum integra conſervari ſcimus. Ita animus rectus & conſtans in propoſito laudabili ſemper immotus permanens, invidiæ ac obtrectationum furijs, tanquam turbulentiſſ. ventis, minime terretur, ſed potius ad hunc modum exercitus & agitatus eo alacrius fructus virtutis profert, & magis conſpicuũ ſeſe omnibus exhibet. Quo pertinet Horatij Ode:*

Iuſtum & tenacem propoſiti virum, &c.

Itemq́, Claudiani egregia ſententia:

Explorant adverſa viros, perque aſpera duro
Nititur ad laudem virtus interrita clivo.

Itemq́, Ovidij illa in Triſt.

Quæ latet, inque bonis ceſſat non cognita rebus,
Apparet virtus, arguiturq; malis. *Et:*
Scilicet adverſis probitas exercita rebus,
Triſti materiam tempore laudis habet.

CON-

XI.
CONCVSSA UBERIOR.

Maior in adverſis virtutis gloria vera eſt:
Vberior ventis Myrrha agitata fluit.

Digitized by Google

XII.

QVANQVAM *viſcum in pluribus arborum truncis vetuſtioribus enatum reperiatur, tamen in quercu præſtantiſſimum inveniri certum eſt, quod præ aliis ad morborum ac inprimis Epilepſiæ remedia expetitur: quem alij morbum ſacrum & herculeum vocant, non quod Hercules eo laborarit, (ut monet Becanus in Gallicis) ſed quod à ſolo Hercule queat curari. Quemadmodum vero per hunc morbum graviſſimus humani generis lapſus ſignificatur, ita per viſcum quercinum ſingulare hujus antidotum (eodem autore) verus noſter Hercules & liberator unicus* CHRISTUS *denotabitur. Symboli vero occaſionem dederunt, ut ego ſuſpicor, Plinij verba de viſco, libro XVI. cap. XLIV. Et Aeneæ etiam ramum aureum viſco comparat Virgilius. Apud Platonem ſimile proverbium legitur in Euthydemo,* τὸ σπάνιον τίμιον: *Rarum honore dignum. Inſcriptio autem:* RARA IUVANT, *ex Martiale ſumpta eſt. Facit enim profectò faſtidium copia, ut Livius inquit, & frigidius amamus ſemper ea, quibus ubi libeat, potiri fas eſt. An non hodieq́ multa ex remotiſſimis etiam Indiis petimus, tantum quia rara ſunt, ſaturi ſcilicet rerum quotidianarum, & novarum inſana cupiditate ebrij?*

Digitized by Google

XII.

RARA JUVANT.

Robore ab annoſo viſcum ſanare caducos
Quod valet, eſt Chriſti viva figura Dei.

Digitized by Google

XIII.

DVAS elegantiſſimas ſimilitudines legimus apud Senecam, quæ hoc ſymbolum rectiſſ. explicant. Prima eſt in Epiſtola XXXIX. ad Lucilium: Magni animi eſt magna contemnere ac mediocria malle quam nimia. Illa enim utilia ſunt: at hæc eo quod ſuperfluunt, nocent: ſic ſegetem nimia ſternit ubertas, ſic rami onere franguntur, ſic ad maturitatem non pervenit nimia fœcunditas. Alter locus eſt lib. de vitæ tranquillitate: Vt fertilibus agris, inquit, non eſt imperandum: cito enim exhauriet illos nunquam intermiſſa fœcunditas: ita animorum impetus aſſiduus labor quoq; franget, ita quoq; præclaris ingeniis ac alioquin bene natis nihil eſt nocentius, neq; pernicioſius, quam immodica commoditatum ac voluptatum affluentia. De quo Claudianus quoq; lib. I. ad Ruffinum.

Et luxus populator opum, cui ſemper adhærens,
Infelix humili greſſu comitatur egeſtas.

Ac noti ſunt verſus Ovidiani:

Luxuriant animi rebus plerunq; ſecundis,
Nec facile eſt æqua commoda mente pati.

Pulcrè Euripides in Menalippe: Ω τέκνον, ἀνθρώποισιν ἐστὶν οἷς βίος ὁ μικρὸς ἀρκετὸς, ἐγένετο δ' ὄγκος κακόν, *hoc eſt, O fili, vita & opulentia hominibus quibuſdam exigua ac mediocris convenit. Nimia vero moles pernicioſa eſt.*

Paradinus addit: MIHI PONDERA LUXUS.

Et alibi, TIMENDA NIMIA FOECUNDITAS. *Eſt autem hoc hemiſtichium, Copia me perdit, deſumtum ex carmine falsò Virgilio aſcripto, Priapeja appellato. Perhibent autem nonnulli hoc ſymbolum fuiſſe Leopoldi Archiducis Auſtriaci.*

Digitized by Google

XIII.

ME COPIA PERDIT.

Rumpitur innumeris arbos uberrima pomis,
Et ſubito nimiæ præcipitantur opes.

Digitized by Google

XIV.

OLEA *arbor Palladi dicata, paciſq́; ſymbolum (unde & pacis arborem Sidonius eam nominat, deq́; eius origine belliſſima eſt Servij ad I. Georg. narratio) ſemper viret, nec ſua folia amittit, idq́; (ut ſcriptores plantarum tradunt) ob peculiarem quandam ſibiq́; innatam pinguedinem; fructus quoq́; producit ad multos hominum uſus admodum commodos & neceſſarios: quare ob utilitatem ſingularem neq́; incidi nec evelli ullo modo par eſt. Non aliter cavendum ſummopere omnibus, qui pacis ac concordiæ, publicæq́; utilitatis ſtudioſi eſſe volunt, (ut univerſi eſſe debemus) ne ulla invidia aut malevolentia improborum ac maleferiatorum hominum à tã neceſſario ac laudabili propoſito, ſe impediri aut avocari ulla ratione patiantur. Sunt autem, ſecundum Petrarcham, quatuor hoſtes pacis, quæ in exilium pellantur, nimirum, avaritia, invidia, ira ac ſuperbia. Sed nemo ferme pacis encomium brevius ac ſanctius D. Auguſtino nobis propoſuit, ubi ait: Pax eſt ſerenitas mentis, tranquillitas animi, ſimplicitas cordis, vinculum amoris, conſortium charitatis. Hæc eſt quæ ſimultates tollit, bella compeſcit, iras comprimit, ſuperbos calcat, humiles amat, diſcordes ſedat, inimicos concordat, cunctis eſt placida, neſcit extolli, neſcit inflari. Hanc qui accepit, teneat, qui amiſit exquirat, qui perdidit repetat. Pulcrè etiam Baſilius:* ὅσον ἐστὶ τὸ τῆς εἰρήνης καλὸν, τί χρὴ λέγειν πρὸς ἄνδρας υἱοὺς τῆς εἰρήνης; οὐδὲν γὰρ οὕτως ἴδιον χριστιανοῦ, ὡς τὸ εἰρηνοποιεῖν. *h. e. Quantum ſit bonum pacis, quid dicere opus ad viros pacis filios? Nihil etenim ita Chriſtianorum proprium, atq́; pacem conciliare.*

NEC

XIV.

NEC INCIDI NEC EVELLI.

Dure faceſſe Ligo, validæ procul eſte bipennes,
Frondeat æternos pacis alumna dies.

Morus

Digitized by Google

XV.

MORUS, græce μῶρος, id eſt ſtultus, per ἀντίφρασιν ita dicitur, ut pleriq; volunt, cum habeatur arborum ſapientiſſima. Nam hæc ſola nihil properat, ſed cæteris præcurrere permiſſis, ipſa etiam tandem prodit, & grato ſe virore veſtit, fructibusq; tempeſtivis prædita eſt. Longiſſimam quoq; vitam conſequitur hac ſua cunctatione, & materiam præſtat ad multos annos duraturam. De qua eadem Plinius quoq; ſcribit lib. XVI. cap. XXV. & Alciatus attingit in Emblem. Omnium autem elegantiſſimè heroico carmine, ut & alia non vulgaria de moro cõplexus eſt Io. Paſſeratius in Kalendis Ianuariis ad Memmium. Sic vir prudens & in ſuis rebus circumſpectus conſulto ac mature univerſas actiones ſuas, ac ſine omni præcipitantia, inſtituit, nec ante tempus ſeſe effert. nam ſecundum græcum ſenariũ προπέτεια πολλοῖς ἐστὶν αἰτία κακῶν: Multis malorum cauſſa eſt præcipitantia. Sed in omnes occaſiones rei bene gerendæ citra periculum, inſtar Fabij Maximi peritiſſ. Ducis, qui cunctando Romanis reſtituit rem, eſt intentus. Quò pertinet etiam conſilium Scribæ Epheſini Actorum XIX. quod civibus ſuis dat: δέον ἐστὶν ὑμᾶς κατεσταλμένους ὑπάρχειν, καὶ μηδὲν προπετὲς πράττειν: Oportet vos eſſe ſedatos & nihil præcipitanter agere. Idem etiam ſine oſtentatione progreditur nec præter modum ſe effert, quodq; mature præſtandũ eſt, ſuo tempore, neq; nimio impetu, nec ſocordia utens diligenter & præmeditate exequitur. Vnde alij huic ſymbolo dictum addunt, TEMPORE SUO: ad alterum proverbium, quod monet τὸ παρὸν εὖ ποιεῖν, id eſt, præſentia recte adminiſtrare: vel, Noſce tempus, reſpicientes.

CUN-

XV.

CUNCTANDO PROFICIT.

Feſtinare nocet, nocet & cunctatio ſæpe:
Tempore quæque ſuo qui facit, ille ſapit.

Digitized by Google

XVI.

GRANDIS *& annoſa quercus ob ramorum pondus gravius in duas partes divulſa, à lenta ac humili ſalice rurſum ita conſtringitur, ac vincitur, ut nõ amplius diſrumpi facilè queat Non aliter nimia aſperitas & ſuperba ſeveritas in hominibus elatis ac duris, ne gravius exorbitent, vel etiam ſeſe in manifeſta pericula ob nimium rigorem ſum & animi vehementiam præcipitent, nullo alio aptiore vinculo contineri atq; ad quandam animi comitatem ac æquabilitatem flecti ac reduci poſſunt, quàm humilitate & moderatione, cum nullum violentum ſit diuturnum. Et ſecundum Horatium,*

Vis conſilii expers mole ruit ſua, &c.

In quam ſententiam Claudianus quoq; inquit:

Tu licet extremos late dominare per Indos,
Te Medus, te mollis Arabs, te Seres adorent,
Si metuis, ſi prava cupis, ſi duceris ira,
Servitij patiere jugum, tolerabis iniquas
Interius leges: tunc omnia jure tenebis,
Cum poteris Rex eſſe tui.

Hucq; pertinet brevis quoq; ſententia ſed multa comprehendens Philonis, τὰ μὴ σὺν λόγῳ, πάντα αἰσχρά, ὥσπερ τὰ σὺν λόγῳ, κόσμια: Quæ abſq; ratione fiunt, omnia ſunt turpia, quæ vero cum ratione, omnia decora. Neſtor etiam apud Homerum docet, omnia conſilio melius explicari, quam viribus: Quam ſententiam tum alij, tum inprimis Oppianus, graviſſimus poëta, ſæpius inculcant.

NE

Digitized by Google

XVI.

NE RUMPERER.

Conſilio moderato animos frænato furentes,
Vt rigidas quercus vimina lenta ſolent.

Digitized by Google

XVII.

SENECA *in lib. de providentia: Id, inquit, in quoq́ſ ſolidiſſimum eſt quod exercuit. Non eſt arbor ſolida nec fortis, niſi in quam ventus frequens incurſat. Ipſa enim vexatione conſtringitur & radices certius figit. Fragiles ſunt, quæ in aprica valle creverunt. Pro ipſis ergo bonis viris eſt, ut eſſe interriti poſſint, multum inter formidoloſa verſari, & æquo animo ferre quæ non ſunt mala, niſi male ſuſtinenti. Hæc ille. In hanc vero ſententiã adhuc multo nervoſius D. Chryſ. Homilia* LXXIII. *in Geneſin, breviter hæc commentus eſt: Vt arbores, quæ radices altius miſerint, quamvis ſummum ventorum excipiant impetum, non frangi aut evelli poſſunt: ſic orationes, quas animus pius* DEO *ſuo reddiderit, per quam tuto affixæ, efferunt ſeſe in excelſum, nulloq́ſ pervertuntur aggreſſu cogitationum. In alijs additur,* INCURSIONIBUS SOLIDATUR. *Animus n. recte inſtitutus multisq́ſ ærumnis ac adverſitatibus exercitus, eo fortius in malis reſiſtit & radices cõſtãtiæ firmiores agit.* Κίνησις γὰρ κρατύνει, ἀργίη δὲ τήκει, *ait divinus Hippocrates: Motus confirmat, ignava quies reſolvit. Quo ſpectat apud Thucydidem Periclis egregium dictum,* ὡς οἵτινες πρὸς τὰς ξυμφορὰς γνώμῃ μὲν ἥκιστα λυποῦνται, ἔργῳ δὲ μάλιστα ἀντέχουσιν, οὗτοι καὶ πόλεως καὶ ἰδιωτῶν κράτιστοί εἰσι: *Nam qui in calamitatibus animo quidem minime triſtantur, re autem & operibus maximè obſiſtunt, hi optimi ſunt, ſive privati homines ſive civitates fuerint.* Ἀνδρῶν γὰρ ἐσθλῶν στέρνον οὐ μαλάσσεται, *Virorum fortium pectus non langueſcit, ait Sophocles.*

XVII.

VENTIS IMMOTA SUPERBIT.

Ventorum ad-verſis ſolidatur flatibus arbor:
A cruce & à precibus mens pia robur habet.

Digitized by Google

XVIII.

ANAGYRIS, *prima à Dioſcoride, ac Plinio deſcripta, plurimum creſcit in agro Romano ac Neapolitano, Plauto, (ut quidam exiſtimant) Nautea dicta, fœtidus admodum eſt frutex, potiſſ. ſi comprimatur ac digitis atteratur. Vnde ortum proverbium,* ἀνάγυρον κινεῖς, *Commoves Anagyrin, cuius meminit quoq́ Ariſtophanes in Lyſiſtrata. Eodem tamen nomine locus etiam quidam in Attica, autore Stephano de urbibus, ubi hic frutex copioſè provenit, appellabatur. Monet autem hoc ſymbolum ſive proverbium, res eas, quas ſatius eſt ut quieſcere ſinamus, temere in noſtram perniciem non eſſe concitandas, quod potiſſimùm de hominibus maledicis ac in aliorum detrimentum intentis, quorum quæſtus eſt maximè obtrectari melioribus, dici poterit. Quemadmodum etiam alterum huic ſimile proverbiũ habetur,* τὸ κακὸν εὖ κείμενον οὐ κινητέον, *id eſt, Malum probe quieſcens, non eſt movendum. Et illud:* μὴ κίνει καμάριναν, ἀκίνητος γὰρ ἀμείνων. *Ne moveas Camarinam, etenim non tangere præſtat. Quod utinam hiſce noſtris temporibus quoque diligenter obſervaretur, eſſetq́ procul dubio in rebus tam ſacris quàm profanis minus contentionum ac diſputationem inutilium pertimeſcendum, quæ res profectò plus quàm cogitari aut dici poteſt, Reipub. tranquillitati ac incolumitati obeſſe ſolet. Proponamus itaq́ nobis ſemper ante oculos Pindari aureum dictum in Pythijs, oda VIII.* φιλόφρον ἡσυχία, *id eſt, Quies & tranquillitas nihil niſi humanitatem & amicitiam cogitat.*

NE

XVIII.

NE MOVEAS.

Ad tua cur taceam dicteria fœda requiris?
Non anagyrin ego, ſpurce, movere volo.

Digitized by Google

XIX.

DE Platano, quæ arbor à foliorum latitudine apud Græcos nomen accepiſſe videtur, Plinius lib. XII. cap. I. ſcribit umbræ gratia tantum, ex alieno petitam orbe. Et Aelianus II. Var. hiſt. XIV. ubi ridet Xerxen, qui in Lydia multis pretioſis donariȷs platanum quandam adſecerat, egregiè eam arborem ab umbræ amplitudine commendat. Virgilius autem in Georgic. vocat ſteriles platanos: & in IV. eiuſdem operis inquit:

Iamq́ ministrantem platanum potantibus umbram.

Quod in illos dici poteſt, qui ſemper magna de ſe pollicentes, omniaq́ ſua ad oſtentationem tantum parantes, quo opinionem ſingularis doctrinæ ac prudentiæ vel falsò apud alios conquirant, vel etiam ſi quæ poſſideant bona ingenij, neutiquam cum aliȷs communicent, nullum unquam ſpecimen ſuæ induſtriæ præclaris monumentis vel actionibus poſteritati præbere conſueverunt. Quorum alterum eſt vanitatis ridiculæ, alterum invidiæ deteſtandæ indicium. Deq́ priore vitio Menandri unicus verſus multa complexus eſt, ubi ait:

Κενῆς δὲ δόξης οὐδὲν ἀθλιώτερον.

Miſerabilius eſt gloria vana nihil.

De altero vero Phocylides nos rectè monet, hoc dicto:

Μὴ φθονέῃς ἀγαθῶν ἑταίροις, μὴ μῶμον ἀνάψῃς.

Ne invideas bona ſociis, ne affigas vituperationem.

Rectius Homerus, qui, ut canit Flaccus,

Non fumum ex fulgore, ſed ex fumo dare lucem
Cogitat.

UMBRA

XIX.

UMBRATAN-TVM.

Vmbram, non fructum Platanus dat: Sic quoq; multis
Vana alios ſpecie ludere ſæpe placet.

Digitized by Google

XX.

SVNT nonnulla plantæ, quarum flores noctu tantum, ut Heſperidis, aliæ ad auroram, ut Geniſtæ Hiſpanica vel Italica dictæ arboreſcentis, gratum odorem ſpirant, quarum flos deinceps ſole ſuperveniente, potiſſ. fervidiore, plane redditur inodorus. Cujus rei cauſſam Theoph. & alij referunt in humidi ac ſicci tenuitatem ac paucitatem, quæ ambo aere diuturno calidiore ſuperveniente facile diſſipentur. Admonemur hoc ſymbolo, labore ac induſtria in laudabilibus rebus univerſis vel addiſcendis vel gerendis opus eſſe, non deſidia ac procraſtinatione. Inprimis vero indicatur, horas matutinas (cum diluculum etiam in ſacris litteris accuratum ſtudium & rem maturè procuratam ſignificet) & tempeſtivas, ad ſtudia liberalia ac Muſas excolendas eſſe convenientiſſimas. De quo hæc Hendecaſyllaba doctiſſ. Ioannis Sambuci plura erudite admodum ſubjiciunt.

Quod tempus ſtudiis ſeveriores
Certatim tribuunt, feruntque amicum?
Eſt aurora parans viam diei,
Nondum cum radiis ſequens coruſcus
Sol, paſtos revehit ſuos jugales.
Tum nulli impediunt graves calores,
Vexant frigora nec moleſtiora,
Ergo qui ſitiunt ſacros liquores,
Auroram ſtudiis colant amicam.

Notus eſt omnibus Heſiodi verſus:

Ἠὼς γάρ τ᾽ ἔργοιο τρίτην ἀπομείρεται αἶσαν.

Aurora enim operis tertiam ſortitur partem:

II. oper. ubi & alia plura huc pertinentia leguntur.

Huc pertinet, quod noctem Græci εὐφρόνην *appellarunt, teſte Plutarcho* περὶ πολυπραγμοσύνης, *& Clemente Alexandrino in protreptico. Alibi legitur,* TOLLE MORAS, *ex Lucani verſu.*

MVSIS

XX.

MVSIS AVRORA BENIGNA.

Noctis odorata eſt magis iſthæc tempore planta:
Tu quoq; noctem adde his, ſi qua placere voles.

Digitized by Google

XXI.

IN *omnibus rebus bene agẽdis ac rectè adminiſtrandis nimia vehementia, & auſteritas ſummopere improbatur, at contrà facilitas quoque modum omnem excedens non parum nocet, mediocritas vero, ſicut alijs in rebus univerſis, hîc quoq; locum habet & plurimũ commendatur, æquanimitas ſcilicet quædam ac benevolentia conveniens, nam & ramus paulatim flectendo obſequitur, vi autem attractus rumpitur. Præclarè Terentius in Adelphis:*

Et errat longè mea quidem ſententia,
Qui imperium credat gravius eſſe aut ſtabilius
Vi quod fit, quàm illud quod amicitia adiungitur.

Sapienter etiam nutrix ad Octaviam de Nerone apud Senecam Trag. Vince, inquit, obſequendo potius immitem virum. Apud Ciceronem ſane plura in eandem ſententiam paſſim occurrunt. Et noti ſunt Ovidii huc pertinentes verſus:

Flectitur obſequio curvatus ab arbore ramus:
Frangas, ſi vires experiare tuas.

Pulcerrimè Chryſoſtom. Οὐδὲν ἐπιεικείας δυνατώτερον. καὶ τοῦτο δηλῶν τις ἔλεγεν, ὅτι λόγος μαλακὸς συνκλαύει ὀστᾶ, καίτοι τί ὀστοῦ σκληρότερον; ἀλλ' ὅμως κἂν οὕτω τὶς σκληρὸς ᾖ καὶ ἀκαμπὴς ὁ μετ' ἐπιεικείας αὐτῷ χρώμενος διορθοῖ. *Nihil lenitate potentius. Et hoc ſignificare voluit, qui dixit, quod ſermo mitis confringat oſſa. Quid vero oſſe durius? Et tamen quanquam adeo quis ſit durus & inflexibilis, illum facile emendabit, qui placidè & leniter tractaverit.*

OBSE-

XXI.

OBSEQVIO, NON VI.

Frangere vi mavis, quàm lentè flectere ramum?
Eſt tractare homines molliter artis opus.

Digitized by Google

XXI.

PAULUS Iovius in Dialogo ſuo Italico de ſymbolis, hiſtoriam exponit memorabilem & obſervatione per quam dignam, de quodam Comite Nicolao Compobaſſio ſub Carole Duce Burgundiæ militante. Cum enim in quadam gravi deliberatione de bello gerendo, Dux ſupra modum alioqui etiam iracundus, libertate loquendi ipſius offenſus alapam illi inflixiſſet, Comes nunquam memoriam poſtea hujus injuria potuit deponere, ſed tacitus ſemper apud ſe quæſivit aliquam occaſionem ſeſe ulciſcendi. Quæ ſane optata poſt longum temporis intervallum tandem in prælio ad Nanceium commiſſo ipſi ſeſe obtulit, quo voti ſui compos factus eſt. Nam Renatum Ducem Lotharingiæ clam certiorem reddidit, quo ſine mora cum Helvetiis Carolum Ducem eo tempore cum omnibus viribus aggrederetur; nam ſe velle cum ſuis militibus ad ipſius tum partes tranſire, & ocioſum prælij exitum ſpectare. Quod cum illi ex animi ſententia ſucceſſiſſet, hoc modo cauſſa extitit ut Dux Carolus ab hoſte ſuperatus & deniq; occiſus fuerit. Quo facto idem Comes cum ſuis omnibus ad Ludovicum undecimum Regem Galliæ ſe contulit. Unde in ſuo vexillo poſtea geſtavit Caprificum, marmoreum quoddam antiquum monumentum ſua vi innata per medium findentem, de quo Martialis lib. X. Marmora Meſſalæ findit Caprificus &c. non veritus ex hac tam inſigni perfidia à nimia cupiditate vindictæ profecta, cum exigua quidem ſua laude famam nominis ſui conquirere. Quod exemplum non contemnendum merito principes ac magni viri conſiderare debent, ne ex nimia ira in ſuos miniſtros aliquid præter rationem ſtatuant, ac in ipſos plus æquo duriores poſtea omnis injuria redundet.

INGEN-

Digitized by Google

XXII.

INGENTIA MAR-MORA FINDIT.

Quamvis dura, tamen caprificus marmora findit.
Contemnas hoſtem, ſi ſapis, ipſe cave.

Ramorum

XXIII.

RAMORUM *hic decuſſatim ſe mutuo complectentium, unus eſt palmæ, qua arbore, ut notum eſt, in victorijs uſi ſunt veteres, quod plures nummi, ſtatuæ & picturæ antiquæ ſatis abunde oſtendunt; ejuſq; rei reddit rationem Plutarchus in VIII. Sympoſiac. quam ante ipſum Ariſtoteles quoq; probavit, nimirum arboris iſtius eſſe proprietatẽ, ut urgentibus prementibusq; ponderibus præ aliis nõ facile cedat. Alter vero ramus eſt Cupreſſi, quæ funeribus fuit deſtinata, ſecundum Lucanum,*

Et non plebeios luctus teſtata Cupreſſus.

Vnde Thucydides lib. II. perhibet arcas ex Cupreſſo tanquam ligno longo tempore durante, nec cariem aut corruptionem ſentiente, fuiſſe efformatas eorum, qui pro patria in bello Peloponneſiaco contra Spartanos mortem oppetere non dubitaſſent. Quo ſymbolo rectiſſime oſtenditur, virum fortem & patriæ inprimis amantem nihil aliud ſibi proponere in bello juſto gerendo, quam aut præclarè pugnando vincere, aut laudabiliter ſuccumbendo mortem oppetere. Quapropter hoc ſymbolo uti voluit admodum appoſitè & ingenioſe, in ſuis ſignis ſive vexillis militaribus, animoſus heros Marcus Antonius Columna, nepos illius celebris ac magni Ducis Proſperi Columnæ, eo tempore, quo Ravennam contra impetum horrendum & max. vim. Domini de Fois Polemarchi Gallici fortiter defendit. De quo ſtudioſi hiſtoriarum plura legere poterunt tum apud alios, tum Iovium lib. X. ſuæ Hiſtoriæ.

XXIII.

ERIT ALTERA MERCES.

Vincere pro patria, vel pulcra occumbere morte
Fortis amat: ramus quod monet iſte duplex.

Digitized by Google

XXIV.

ACCEPIMUS *hoc ex doctiſſimi Adriani Iunij Emblemate IX. in quo refert, Plutarchum in libello, quem de ſilentibus Pythiæ oraculis conſcripſit, perhibere in Oeco, (quod ædificium à Cypſelo tyranno conſecratum fuit) inter Templi iſtius anathemata extitiſſe palmam æneam, ad cujus radices inſculptæ viſebantur plurimæ ranæ, & natrices, quos hydros nominant. Quo typo exiſtimat idem Iunius (quamvis Plutarchus aliter explicet) indicari eos, qui invidis linguis & exitiali maledicentiæ veneno armati, probos ac integros vitæ viros non obliqua, ut ſæpè fieri ſolet, ſed recta via ac ratione ad honores & dignitates tendentes, evertere & omnibus bonis exuere tentant, attamen fruſtra. Nam innocentia ac virtute ſua freti ac muniti invidorum morſus & caluminatorum obtrectationes facile ſpernunt ac retundunt, & tantundem curant, quantum Luna latratum canis, ut eſt in proverbio. Palma enim ardua primæque nobilitatis arbor, frondibus nunquam vidua, homines ad magna tendentes aptiſſime exprimit, ad cujus radices ranæ plurimæ odioſa ſua coaxatione omnibus moleſta, calumniatorum mores optime exprimunt, & hydri nullis ſerpentibus veneno inferiores (ſi Plinio credimus) virulentos invidorum ſibilos deſignant. De quo inſuper ejusdem Iunij eruditos verſiculos ſubijcere, breviter hæc explicantes, viſum fuit.*

Palma caput tollit cœlo ardua, cujus ad ima
 Rana loquax, ſtabulantur & hydri.
Oppugnant proceres, quorum via conſona recto eſt,
 Degeneres, atq; invida lingua.

INVI-

XXIV.

INVIDIA INTEGRITATIS ASSECLA.

Quantum palmæ hydri poſſunt ranæq; nocere,
Tantundem invidiæ virus obeſſe probis.

Digitized by Google

XXV.

H*ORATIVS lib. IIII. oda IIII. fortitudinem gentis Romanæ, ore etiam ipſius hoſtis Annibalis celebratam fuiſſe ſcribit, ut quæ bellica virtute illuſtris, poſt æquatam ſolo Trojam in Italiam vexerit natos viroſq́;, nec non deos penates: & poſtea addit.*

Duris ut ilex tonſa bipennibus,
Nigræ feraci frontis in Algido,
Per damna per cædes ab ipſo
Ducit opes animumq́; ferro.

Indicare hoc voluit poeta, Romanos per bella, clades ac cædes, contra ſuos hoſtes ſemper aliquid ſumſiſſe virum, & inde ipſorum potentiam latius creviſſe auctamq́; eſſe: Quod & Latinus Rex II. Aen. de Romanis commemorat. Hoc itaq́; ſymbolum admodum ingenioſe ſibi accommodavit Magnanimus iſte & Illuſtris Heros Marcus Antonius Columna, & ipſe genere ac origine Romanus, cujus invictus animus ex ſuorum adverſariorum contra ipſum machinationibus ſuſceptis, ſemper quoq́; crevit, atque hoc modo ad majores dignitates ſubinde pervenit, quod inprimis teſtatur memorabilis illa victoria navalis Chriſtianorum contra Turcas Anno M.D.LXXI. Non. Novembris prope Naupactum ſingulari Dei Opt. Max. auxilio obtenta, in qua ipſius virtus & opera ſingularis, tanquam ſummi Romanarum copiarum præfecti inter primos quoque claruit, qui & ſuperioribus annis pro rege Hiſpaniæ in Sicilia imperium laudabiliter adminiſtrans, in ea dignitate cum publico omnium dolore ibidem diem ſuum extremum clauſit.

PER

XXV.
PER DAMNA, PER CÆDES.

Cladibus augeſcit virtus animoſa: Bipenni
Sic ilex vires tonſa ſubinde capit.

Digitized by Google

XXVI.

PLinivs *lib. XVI. cap. XXXIV. ſcribit Hederam, potiſſ. candidam, arbores alias necare, omnemque ſuccum auferendo tanta craſſitudine augeri, ut ipſa arbor tãdem fiat. Nã pluribus locis interciſam vivere tamen ac durare , ac totidem initia radicum habere quot brachia, quibus incolumis & ſolida arbores poſſit ſtrangulare. Unde etiam Laberij carmen Gnomicum extat.*

Ut hedera ſerpens arborum vires necat,
Ita vetuſtas ambitu annorũm nocet.

Cujus rei ſignificatio ad varios uſus poteſt applicari.

In illos enim non male convenit, qui ſuis laboribus & vigiliis, etiam cum jactura valetudinis, de pluribus bene mereri cupiunt, & ut alij floreant ac vireant, ipſi etiam quaſi conſumi & exareſcere non dubitant. Alius vero ſenſus eſt, quando quiſpiam magnis ac principibus viris fideliter inſerviens, ipſorumq́ ſola commoda reſpiciens, illis declarare cupit, ſe ad ſuorum dominorum cõmoda promovenda ac exequenda, nulla pericula, vel mortem deniq́ ipſam ſubterfugere aut abhorrere. Nonnulli quoq́ ad ſuos quoſdam amores referunt. Apud Paradinum vero additur, Improbitas subigit rectum. *Nam ſicuti ab Hederæ complexu nimis arcto arbor tandem ſuffocatur ac perit, ita ſæpe actio nimis callida ac improba etiam juſtæ cauſſæ nocere ac vim afferre ſolet. Illuſtris D. Franciſcus Hurtadus de Mendozza Comes Montis Acuti, Regis Hiſpaniarum Legatus ad Maximilianum II. Imperator. hoc ſymbolo cum Italico dicto uſus eſt,* Cosi morir mi piace.

SIC

Digitized by Google

XXVI.
SIC PERIRE JVVAT.

Mens generoſa aliis ſe totam impendere geſtit:
Quidni? Tali ipſam morte perire juvat.

Gallus

Digitized by Google

XXVII.

GALLVS gallinaceus, ales vigilantiſſima, ſecundum Lucretium

Auroram clarâ conſuetus voce vocare,

ad Laurum dicitur libenter advolare, ibique conſiſtere, quod ea arbor, (ut veteres crediderunt) à fulminis vi immunis eſſe exiſtimetur, ſolemq́ intuens liber & abſq́ ſolicitudine & inſultu aliarum avium cantando ſeſe eo in loco oblectare. Ad eundem modum pii continenter & ubiq́ divinæ protectioni ſe commendantes, & in unicam Dei æterni providentiam & auxilium intenti, vigilanter & alacriter munere ac officio ſuo fungi, nec rerum adverſarum impetus quantumvis horrendos extimeſcere debent, ſecundum Pſalmi ſententiam,

Qui Dominum metuunt, caſtris cœleſtibus iſti
Sunt tuti, & tegit hos Angelus ipſe DEI.

Veriſſimè igitur Nazianzenus: ἓν ἐστιν ἐν τοῖς οὖσι τὸ μόνιμον, ἡ πρὸς θεὸν ἐλπὶς: τὰ δὲ ἄλλα πάντα, οὐχὶ ἐστι τῇ φύσει, ἀλλὰ νομίζεται: Vnum eſt in rebus ſtabile ac firmum, ſpes videlicet in Deum: reliqua vero cuncta haud natura ſubſiſtunt, ſed opinione. Confidunt igitur boni in divina providentia, atque ita mirabiliter proteguntur, at improbi contra juſte puniuntur. De quibus innumera exempla & hiſtoriæ plurimæ ubique tam in ſacris quàm profanis libris unicuique ſeſe offerunt.

Digitized by Google

XXVII.

UNDIQVE TUTVS.

Gallus amans lauri vigili ſolem ore ſalutat:
Sic à cœleſti mens pia pendet ope.

Digitized by Google

XXVIII.

CVM *in Hiſpaniam ad aulam Regis Philippi ſe conferre ſtatuiſſet primogenitus filius Alphonſi Marchionis Vaſtii, hæres nominis & ditionis magni illius ducis militaris Ferdinandi Marchionis Piſcariæ: in quo juvene patris ac patrui ac aliorum ſuorum majorum ſigna haud vulgaria gloriæ ac virtutis tum apparebant: Paulus Iovius ingenioſe illi hoc ſymbolum excogitavit, laurum nimirum arborem, antiquum familiæ Davalorum inſigne, in qua aliquot rami majores videntur abſciſſi, inter reliquos vero florentes unus præ aliis eminet alioſque ſuperat. Hæc enim arbor dedicata victoriis ac triumphis eſt: unde eum admonere voluit, ab eo quoq; nihil niſi magnum ac memorabile more majorum ſuorum jam defunctorum expectari. De Laureto autem iſto, unde Triumphales lauros decerpere Romani conſueverunt, hæc apud veteres litteris produntur. Liviam olim poſt Auguſti ſtatim nuptias, Veientanum prædium ſuum reviſiſſe, ibique gallinam illi albam, quæ ramulum lauri roſtro tenebat, à prætervolante Aquila, quæ eam rapuerat, in gremium demiſſam; cumque nutriri alitem, pangique ramulum placuiſſet; tantam pullorum ſobolem proveniſſe, ut Suetonius initio Galbæ, ad ſua uſque tempora villam eam ad Gallinas vocitatam teſtetur. Ejuſmodi quoq; eo in loco lauretum crevit, ut triumphaturi Cæſares inde boni ominis cauſſa laureas ſemper decerperent. Hæc autem an vere ita acciderint, vel in gratiam Auguſti fuerint paulo ſplendidius quàm res ipſa ſe habuerit, excogitata, hoc loco diſputare non eſt neceſſe.*

TRIVM.

XXVIII.

TRIVMPHALI E STIPITE SVRGENS.

Hoc monet onnaſo lauri ortus ſtipite ramus:
Magnis natus avis nonniſi magna paret.

Digitized by Google

XXIX.

ARBOR *Medica ſive Citria tum florum ſuaviſſ. tum fructuum odoratiſſ. gratia celebris, quos contra venena magnam habere efficacitatem experientia teſtatur, non facile adoleſcit, niſi calore ſolis admodum valido foveatur ac ſuſtentetur: quare in locis frigidioribus ac ſeptentrionalibus non facile provenit. Vnde docemur unicuiq; regioni Deum Opt. Max. ſua peculiaria dona conceſſiſſe, quibus, ſi ſaperet, poſſet forſitan eſſe contenta. Quare proverbij loco quoque dicitur, Si cælum diſſentiat, fruſtra fieri fundum; at Catullus recte ait,*

Firmat ſol, educat imber.

Item Virgilius in Georg. lib. I.

Hic ſegetes, illic veniunt felicius uvæ, &c.

Et II. Georg.

Nec verò terræ ferre omnes omnia poſſunt.

Quæ doctiſſimus Coſtæus in libro ſuo de univerſa ſtirpium Natura II. copioſius explicat hiſce verbis. Eſt igitur aëris proprietas, (quæ potiſſ. à ſole proficiſcitur) quam Theophraſtus inter cauſſas generationis plantarum refert, varia quædam cum ſubjectis rebus & cum terra proportio, ignota illa quidem nobis qualis ſit, ſed ex eventu frequentiſſimè obſervata. Quod etiam doctiſſimè annotavit Vitruvius lib. VIII. ſuæ Architecturæ, proprietates inquiens ſingularum terrarum in regionibus ad ſolis poteſtatem temperari. Quapropter illi quaſi vim inferre Naturæ videntur, qui in loco aliquo boreali ac nimis frigido omnia ſine diſcrimine, quæ in calidiſſimis locis ſolent ſua ſponte tantum provenire, arte quadam, quæ tamen ſæpe fallit, tam coacervare quam conſervare in longum tempus ſeſe poſſe arbitrantur.

Digitized by Google

XXIX.

SOLUM A SOLE.

Quodq; ſuo locuples eſt munere, pluribus orbum,
(Tàm varium Solis vis facit alma) ſolum.

Digitized by Google

XXX.

ADMIRATIONE *profecto non caret, quod in tam diligenti alioquin inveſtigatione omnium rerum Naturalium, cum tot navigationibus ac peregrinationibus univerſi ferme anguli orbis terrarum excutiantur, nihil adhuc certi tamen nobis conſtet de arbore Thuris, quemadmodum quoq; Myrrhæ. Quod etiam Plinius affirmat lib. XII. cap. XIV. Quidam litteris prodiderunt in Arabia naſci, loco Saba dicto, unde Virgilius I. Georg.*

India mittit Ebur, molles ſua Thura Sabæi,

Hujus vero arboris Gummi dicitur eſſe inodorum, niſi extillans à ſole vel igne incaleſcat, quo modo etiam adhuc in acerra ſive thuribulo ſuffiri ſolet. Ad eundem modum, niſi orationibus ac precibus, & reliquis univerſis pijs ac religioſis exercitationibus animum noſtrum ſine omni fuco ac ſimulatione (quæ inprimis Deo diſplicent) crebro incitemus ac inflammemus, odorem ſuavem & fragrantem bonorum ac laudabilium operum nunquam edere poſſumus. Sic Aromata ac potiſſimum Thura igni impoſita, hieroglyphice (ut inquit Pierius librò XLVI.) orationem ſpiritualis doctrinæ ſignificant. Et Goropius Becanus in ſuo Vertumno prolixe admodum declarat, apud priſcos ſacrorum antiſtites, Thus fuiſſe caritatis amorisq; teſſeram. Hanc ſimilitudinem quoq; exponit D. Auguſtinus in libello, cujus titulus Speculum peccatorum, hiſce verbis. Vt Thus non redolet niſi ponatur in igne, nec virtus Sinapis ſentitur, niſi conteratur in lapide; ita nulla ſcriptura ſacræ ſententia vim ſuam declarat, niſi cocta in corde.

FRA-

Digitized by Google

XXX.
FRAGRAT ADV-STVM.

Thura inodora manent, niſi ſole vel igne caleſcant:
Sic bene quo fragret, cor prece adure pia.

Occaſio.

Digitized by Google

XXXI.

OCCASIONEM *huic ſymbolo præbuit fabula illa poetica de Amygdalo arbore, quam talem veteres mythologi finxerunt. Cum Phyllis hoſpitio recepiſſet Demophoontem exulem ac vagabundum, amore ipſius capta maritum ſibi elegit. Hic paulo poſt coactus peregre abire ad expediendа ſua quædam negotia, certo promiſit intra unum menſem ſe rediturum eſſe, at cum inſuper adhuc alios tres menſes reverſionem ſuam diſtuliſſet, Phyllis tam longæ moræ impatiens, (cum, ſecundum Ovidium, credula res amor ſit) ac ſe deluſam ab ipſo ſuſpicata, cum antea epiſtolam quandam ad ipſum conſcripſiſſet, ſibi ipſi mortem conſcivit, eamq́ poſtea in Amygdalum aridam converſam fabulæ fingunt. Cumq́ Demophoon tandem reverſus, ac de tàm funeſto caſu certior redditus, ſubito ad arborem veniſſet illamq́ complexus eſſet, ajunt in ſignum lætitiæ eam cœpiſſe vireſcere ac florere. Additus eſt Turtur in trunco ſedens, qui & ipſe caſtitis & conſtantis amoris typus habetur. Apparet autem hoc ſymbolum eo venuſtius, quod hemiſtichium appoſitum ſit deſumtum ex Epiſtola ipſius Demophoontis à Sabino poëta vel alio compoſita inſtar reſponſionis ad Phyllidis Ovidianam. Quo mythologicè voluerunt poëtæ commendare conſtantiam, amorem & prioris vitæ memoriam ſtabilem, in marito ſuperſtite erga conjugem defunctam, & contra. Hinc Nutrix apud Senecam :* Amor perennis conjugis caſtæ manet. *Alibi adjectum legitur eodem ſenſu,* OMNIA NON ANIMUM, *aut* PECTORE VEL IMO LATET.

NEC

Digitized by Google

XXXI.

NEC DUM CESSAT AMOR.

Omnia cum rapiat mors, non extinguit amorem,
Quo devincta ſibi eſt uſq; marita fides.

Digitized by Google

XXXII.

VITIS *avulſa ab ulmo, qua antea ſuſtinebatur, & umbra frondium ipſius non parum recreabatur, humi jam proſtrata ſine adminiculo iſto fructus maturos producere nequit. Notus enim eſt Iuvenalis verſus:*

Stratus humi palmes viduas deſiderat ulmos.

Et referuntur à Mario Victorino & Terentiano verſus veteris poëtæ Sereni:

Si qua flagella jugas ita juga,
Vitis & ulmus uti ſimul eant.

Hoc quidem Emblemate ſignificatur in omnibus rebus ſemper unum indigere alterius ope ac auxilio. Quod quidem potiſſimum locum habet inter probos & pios homines, in quibus charitas omnia præſtat & implet. Quod eleganti admodum ſimilitudine D. Chryſoſtomus in Matthæum Homilia LXXIX. explicat, quando ait: Si in rebus ſecularibus nemo ſibi vivit ſolus, ſicuti opifex, miles, agricola, mercator, ad communem uſum proximi omnia conferunt; multo magis in ſpiritualibus hoc faciendum, hæc enim maximè vita eſt, aliis prodeſſe. Nam qui ſibi vivit, cæteros negligens, & vita ejus ſupervacua eſt, & ipſe ſuperfluus homo generis noſtri. Ideo quoq; ratione & oratione nos ornavit DEVS, mentem & ingenium conceſſit, manus, pedes, vires corporis dedit, ut his omnibus & nos & proximum juvemus. Hæc ille. Quod unico verſu D. Nazianzenus complexus eſt.

Α᾽λλήλοισι χέρες τε καὶ ὄατα καὶ πόδες ἐσμέν.

Vnde etiam Platoni dicuntur homines ζῶα πολιτικὰ, *id eſt, animalia civilia & ad ſocietatem nata, quandoquidem ſola vivere ſine mutuo auxilio non poſſunt. Vnde etiam proverbium vulgare natum,* UNUS HOMO, NULLUS HOMO.

OPIS

Digitized by Google

XXXII.

OPIS INDIGA.

Stratus humi abſentem palmes ſterileſcit ob ulmum.
Indiget alterius quilibet auxilio.

XXXIII.

De vehementi ac continuo attritu lignorum ignem tandem excitantium ita ſcribit Plinius lib. XVI. cap. XL. Calidæ ſunt & morus, laurus, hedera, ac omnes ex quibus igniaria fiunt. Exploratorum hoc uſus in caſtris paſtorumque recepit, quorum ad excudendum, vel, ut alii legunt, excutiendum ignem, non ſemper lapidis occaſio eſt. Teritur ergo lignum ligno, ignemq́ concipit attritu, excipiente materia aridi fomitis, fungi vel foliorum facilime concipientium. Sed nihil hedera præſtantius quæ teratur, lauro quæ terat. Hæc ille; & rem ſimiliter confirmat Seneca lib. II. Natural. c. XXII. Duos tamen bacillos lauri hoc etiam præſtare experientia teſtatur, & qui de Indiis ſcripſerunt, idem adhuc cum aliis lignis calidioribus ibidem fieri perhibent. Hoc vero inventum, ut alia multa, Mercurio tribuit hymnus græcus ad ipſum ſcriptus, qui Homeri eſſe putatur. Sic etiam arboribus ſylvarum ventorum vi inter ſe colliſis ignis elicitur, unde Lucretius lib. V.

Exprimitur validis extritus viribus ignis,
Et micat interdum flammai fervidus ardor,
Mutua dum inter ſe rami ſtirpesq́ue teruntur.

Non aliter ex potentiorum diſſenſione & ira ſemper graviora quàm aliàs pericula oriri certum eſt, unde Guilhelmus Paradinus (ex quo hæc deſumpſimus) proverbium alterum quoq́ allegat, Dura duris non quadrare in opere ſartorio. Alibi legitur, FLAMMA EST RECLVSA TERENDO. *Apud Paradinum vero habetur,* FLAMMESCIT UTERQUE.

VIM

XXXIII.

VIM EX VI.

Damna dat atq; facit vis vi colliſa potentum:
Ramorum attritu ut flamma reſultat edax.

Digitized by Google

XXXIV.

VLMUM *proceram arborem vitibus ſolere adjungi, & olim uſitatum fuit, & nunc etiam ubique in Italia, præſertim in Campania felici circa Neapolim, fieri conſuevit. Quamvis vero hæc ſenio jam areſacta, & vigore priſtino deſtituta, nihilominus tamen vitem retinet, ac ſuſtentat, non aliter ac antea creſcens & vireſcens factitare ſolebat. Ita etiam amici nobis comparandi; qui nec rebus adverſis, nec temporum diuturnitate, neque locorum diſtantia, vel ulla denique re à nobis temere deſciſcant, & nos amare deſinant. Quod Phocion ille ſapiens Græcus apud Stobæum nos facere jubet,* ζητεῖν, *inquit,* δεῖ καὶ ἄνδρα καὶ τέκνα καὶ φίλους τοὺς κατὰ τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ βίου παραμένοντας, *Id eſt, Quærendos eſſe virum & liberos & amicos, qui ad exitum vitæ uſq; tales permaneant. Quæ omnia eruditiſſimus Alciatus in ſuis Emblematis ex græco Epigrammate convertens ad hunc modum expoſuit.*

Arentem ſenio, nudam quoque frondibus ulmum
Complexa eſt viridi vitis opaca coma.
Agnoſcitque vices naturæ, & grata parenti
Officii reddit mutua jura ſuo.
Exemploque monet, tales nos quærere amicos
Quos neque disjungat fœdere ſumma dies.

Quo ſpectare quoq; videntur Catulliani verſus nuptiales.

Ut vidua in nudo vitis quæ naſcitur arvo,
Nunquam ſe extollit, nunquam mitem educat uvam.
Hanc nulli agricolæ, nulli accoluere juvenci.
At ſi forte eadem eſt ulmo conjuncta marito,
Multi illam agricolæ, multi accoluere juvenci.

In alijs additur eodem ſenſu, ET ARIDA TECUM.

AMI-

XXXIV.
AMICVS POST MORTEM.

Quamlibet arenti vitis tamen hæret in ulmo:
Sic quoque poſt mortem verus amicus amat.

Digitized by Google

XXXV.

AURUM *cuſtodiæ quoque ac incolumitatis eſſe ſymbolum ex Proclo tradit Pierius, unde apud veteres tutelæ cauſſa ſata prope ædes vel illis affixa fuit, quod etiam Ovidius teſtatur, cum dicit,*

Poſtibus Auguſtis eadem fidiſſima cuſtos.

Eamq; inſuper non lædi à fulmine, Plinio etiam aſtipulante, vetuſtas credidit. Vnde Tiberius Imperator Romanus tempeſtates & coruſcationes nimium expaveſcens, cœlo turbido lauream ſibi ſolitus eſt imponere, non aliter ac Auguſtus ante ipſum neſcio qua ſuperſtitione, ex vituli marini pelle in eundem finem cingulum geſtare conſuevit. Herodianus quoq; ſcribit libr. I. in maxima peſte, conſulentibus Medicis, Commodum Imperatorem ob copiam arborum iſtarum in locum, cui nomen Lauretum, ſeceſſiſſe, quod beneficio harum arborum ſe à contagio immunem fore ſperaret. Sed & hæc & multa alia non cuivis nota de Lauru admodum poeticè diſſerit Paſſeratius in Kal. Ian. Ad eundem modum, virtus, cujus omnis laus in actione poſita eſt, (ſecundum Ciceronem) per ſe munita ab omnibus non ſolum vitiis, ſed aliis rebus adverſis, ſemper illæſa ac integra durare ſolet, aliiſq; univerſis commoditatibus eſt præferenda. Vnde Horatius carm. libr. III. ode II.

Virtus repulſæ neſcia ſordidæ
Intaminatis fulget honoribus,
Nec ſumit, aut ponit ſecures,
Arbitrio popularis auræ, &c.

INTA-

XXXV.

INTACTA VIRTVS.

Sic illæſa malis conſtat pulcherrima virtus:
Laurus ut eſt diris integra fulminibus.

Digitized by Google

XXXVI.

EXCELLENTISS. ac peritiſſimus Medicus D. Proſper Alpinus, qui octo annis in Aegypto Medicinam feliciter exercuit, & nunc magna cum laude Venetiis artem eandem factitat, veram Balſami deſcriptionem & locum natalem in ſuo præclaro libro de plantis Aegypti, & peculiari dialogo de Balſamo edito, unà cum ejus icone, primus ut puto hiſce temporibus nobis cum magna utilitate exhibuit, manifeſteq; oſtendit, hunc fruticem in Arabia felici proprie nunc etiam naſci, ac inde in Aegyptum ac Iudæam ſemper tranſlatum eſſe, ac ita qui velint, legitimum nanciſci & habere æquo precio poſſe. Ex hoc frutice liquor iſte nobiliſs. (cujus portiunculam quoq; ad nos mittere dignatus eſt) vulnerato vel ſcarificato cortice in æſtate deſtillat, & hodie etiam in Aegypto illius magnus uſus eſt ad omnia vulnera ac ulcera difficilia ac ſordida, aliosque plures ejuſmodi affectus. Docemur autem hoc Emblemate de mutua inter homines præſtanda benevolentia ac promta opera, etiamſi interdum aliquid propterea laborum & moleſtiarum ſit ſuſcipiendum. Nihil enim (ut Cicero lib. I. de Natura Deorum tradit) bonitate ac beneficentia eſt melius ac præſtantius. Quod quidem S. Paulus multo efficacius ac verius in Epiſtola ad Coloſſ. cap. III. monet, ἐνδύσασθε inquiens σπλάγχνα οἰκτιρμῶν, χρηστότητα, ταπεινοφροσύνην, μακροθυμίαν, πρᾳότητα, id eſt, induite viſcera commiſerationis, benignitatem, animi humilitatem, lenitatem, clementiam. Et multo ante per Prophetam Zachariam mandavit DEVS: ἔλεος καὶ οἰκτιρμὸς ποιεῖτε ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ.

XXXVI.

VULNERE VULNERA SANO.

Dic age cùm proprio tua vulnere vulnera ſanem,
Stipite cur hominum durior hoſtis homo es?

Digitized by Google

XXXVII.

VITIS *lauro fulta, rectius fructus ſuos ad maturitatem hoc modo producere poteſt, quamvis laurus ipſaquoque non parum utilitatis hominibus præbeat, atque ita utraque ſtirps non ſibi ſed alijs hanc quaſi operam mutuam tradat. Quapropter nos quoque quibus proprie humanitatis virtus competit, cuncta noſtra conſilia, ac univerſas actiones eò ſemper dirigere debemus, ut non ſolum nobis ſed alijs quoq; prodeſſe poſſimus. Nihil enim melius neque præſtantius bonitate ac beneficentia, ut in priore ſymbolo quoque ex Cicerone retulimus. Ex quo etiam apud eundem autorem altera præclára ſententia, deſumta ex epiſtoli Platonis ad Archytam, lib. I. de Officiis legitur: Non nobis ſolum nati ſumus, ortusque noſtri partem patria, partem parentes, partem amici vendicant. Et quæ ſequuntur. Similiaque apud eundem reperias etiam in lib. de amicitia & alibi. Præclarè itidem Vlpianus IC. ſcripſit, non tantum parenti ſuo quemque naſci, cujus eſſe dicitur, verum etiam Reipubl. Hæc igitur ad varia officia mortalium ſibi mutuo inſervientium referri poſſunt: pertinentq; huc omnia, quæ de* CHARITATE *ac amore tam ſacræ quam profanæ nobis litteræ proponunt.*

SIC

Digitized by Google

XXXVII.

SIC VOS NON VOBIS.

Pingitur in lauri vitis cur ſtipite nixa?
Sæpe etiam docti munere dives eget.

XXXIX.

INTER *plura genera vitium, refert Plinius lib. XIIII. cap. III. quoddam etiam peculiare reperiri, nullo plane indigens fulcro alterius arboris aut palis, ſed quod ipſum ſeſe ſuſtinet, unde etiam à Græcis* ὀρθάμπελος, *id eſt, vitis recta nominatur. Strabo vero de mira vitis talis craſſitie lib. II. & lib. XVII. ea ſcribit, quæ prope fidem communem ſuperant. Hæc profecto imago eſt accommoda veræ* αὐταρκείας, *id eſt illius qui contentus eſt ſuis rebus ſuiq́; ingenij dotibus, neque ab aliis temere pendet. Quas maximas divitias certiſſimasq́; nominat Cicero in Paradoxis. Et Lucretius inquit:*

Divitiæ grandes homini ſunt vivere parcè
Æquo animo, &c.

Quod multo rectius ac plenius D. Paulus paucis docet. ἔστι δὲ πορισμὸς μέγας, *inquit,* ἡ εὐσέβεια μετ᾽ αὐταρκείας, *id eſt, Quæſtus autem magnus eſt pietas cum animo ſua ſorte contento. Et Syracides cap. XL.* ζωὴ αὐτάρκους ἐργάτου γλυκανθήσεται, *hoc eſt, Vita operarii, cui quantum ſatis eſt ſuppetit, dulcis erit. Tam magni autem veterum nonnulli hanc* αὐτάρκειαν *fecere, ut teſte Theodoreto in libro contra Græcos infideles ſermone XI. in quo tractat de fine & judicio, in ea ultimum hominis quidam philoſophi, autore Hecatæo, bonum ſtatuerint. Quò pertinet etiam præclara ſententia in Olympijs Pindarica hæc:* ὑγίεντα δ᾽ εἴ τις ὄλβον ἄρδει, ἐξαρκέων κτεάτεσσι, καὶ εὐλογίαν προστιθείς, μὴ ματεύσῃ θεὸς γενέσθαι, *id eſt, Sanam autem ſi quis opulentiam irriget, contentus iis quæ conquiſivit, laudemq́; adjungens, ne quærat Deus fieri, vel ultra humanam ſortem ſeſe extollere.*

SE

XXXIX.
SE SUSTINET IPSA.

Vitis recta ſuo per ſe fulcimine nixa
Pingit eum, ſua ſors cui ſatis eſt, animum.

Digitized by Google

XXXIII.

DE vehementi ac continuo attritu lignorum ignem tandem excitantium ita ſcribit Plinius lib. XVI. cap. XL. Calidæ ſunt & morus, laurus, hedera, ac omnes ex quibus igniaria fiunt. Exploratorum hoc uſus in caſtris paſtorumque recepit, quorum ad excudendum, vel, ut alii legunt, excutiendum ignem, non ſemper lapidis occaſio eſt. Teritur ergo lignum ligno, ignemq́ concipit attritu, excipiente materia aridi fomitis, fungi vel foliorum facilime concipientium. Sed nihil hedera præſtantius quæ teratur, lauro quæ terat. Hæc ille; & rem ſimiliter confirmat Seneca lib. II. Natural. c. XXII. Duos tamen bacillos lauri hoc etiam præſtare experientia teſtatur, & qui de Indiis ſcripſerunt, idem adhuc cum aliis lignis calidioribus ibidem fieri perhibent. Hoc vero inventum, ut alia multa, Mercurio tribuit hymnus græcus ad ipſum ſcriptus, qui Homeri eſſe putatur. Sic etiam arboribus ſylvarum ventorum vi inter ſe colliſis ignis elicitur, unde Lucretius lib. V.

Exprimitur validis extritus viribus ignis,
Et micat interdum flammai fervidus ardor,
Mutua dum inter ſe rami ſtirpeſque teruntur.

Non aliter ex potentiorum diſſenſione & ira ſemper graviora quàm aliàs pericula oriri certum eſt, unde Guilhelmus Paradinus (ex quo hæc deſumpſimus) proverbium alterum quoq́ allegat, Dura duris non quadrare in opere ſartorio. Alibi legitur, FLAMMA EST RECLVSA TERENDO. *Apud Paradinum vero habetur,* FLAMMESCIT UTERQUE.

VIM

XXXIII.

VIM EX VI.

Damna dat atq; facit vis vi colliſa potentum:
Ramorum attritu ut flamma reſultat edax.

Digitized by Google

XXXIV.

VLMUM *proceram arborem vitibus ſolere adjungi, & olim uſitatum fuit, & nunc etiam ubique in Italia, præſertim in Campania felici circa Neapolim, fieri conſuevit. Quamvis vero hæc ſenio jam areſacta, & vigore priſtino deſtituta, nihilominus tamen vitem retinet, ac ſuſtentat, non aliter ac antea creſcens & vireſcens factitare ſolebat. Ita etiam amici nobis comparandi, qui nec rebus adverſis, nec temporum diuturnitate, neque locorum diſtantia, vel ulla denique re à nobis temere deſciſcant, & nos amare deſinant. Quod Phociou ille ſapiens Græcus apud Stobæum nos facere jubet,* ζητεῖν, *inquit,* δεῖ καὶ ἄνδρα καὶ τέκνα καὶ φίλους τοὺς μέχρι τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ βίου παραμένοντας, *Id eſt, Quærendos eſſe virum & liberos & amicos, qui ad exitum vitæ uſq; tales permaneant. Quæ omnia eruditiſſimus Alciatus in ſuis Emblematis ex græco Epigrammate convertens ad hunc modum expoſuit.*

Arentem ſenio, nudam quoque frondibus ulmum
Complexa eſt viridi vitis opaca coma.
Agnoſcitque vices naturæ, & grata parenti
Officii reddit mutua jura ſuo.
Exemploque monet, tales nos quærere amicos
Quos neque disjungat fœdere ſumma dies.

Quo ſpectare quoq; videntur Catulliani verſus nuptiales.

Ut vidua in nudo vitis quæ naſcitur arvo,
Nunquam ſe extollit, nunquam mitem educat uvam.
Hanc nulli agricolæ, nulli accoluere juvenci.
At ſi forte eadem eſt ulmo conjuncta marito,
Multi illam agricolæ, multi accoluere juvenci.

In alijs additur eodem ſenſu, ET ARIDA TECUM.

AMI-

XXXIV.
AMICVS POST MORTEM.

Quamlibet arenti vitis tamen hæret in ulmo:
Sic quoque poſt mortem verus amicus amat.

Laurum

Digitized by Google

XXXV.

LAurum *cuſtodiæ quoque ac incolumitatis eſſe ſymbolum ex Proclo tradit Pierius, unde apud veteres tutelæ cauſſa ſata prope ædes vel illis affixa fuit, quod etiam Ovidius teſtatur, cum dicit,*

Poſtibus Auguſtis eadem fidiſſima cuſtos.

Eamq́ insuper non lædi à fulmine, Plinio etiam aſtipulante, vetuſtas credidit. Vnde Tiberius Imperator Romanus tempeſtates & coruſcationes nimium expaveſcens, cælo turbido lauream ſibi ſolitus eſt imponere, non aliter ac Auguſtus ante ipſum neſcio qua ſuperſtitione, ex vituli marini pelle in eundem finem cingulum geſtare conſuevit. Herodianus quoq́ ſcribit libr. I. in maxima peſte, conſulentibus Medicis, Commodum Imperatorem ob copiam arborum iſtarum in locum, cui nomen Lauretum, ſeceſſiſſe, quod beneficio harum arborum ſe à contagio immunem fore ſperaret. Sed & hæc & multa alia non cuivis nota de Lauru admodum poeticè diſſerit Paſſeratius in Kal. Ian. Ad eundem modum, virtus, cujus omnis laus in actione poſita eſt, (ſecundum Ciceronem) per ſe munita ab omnibus non ſolum vitiis, ſed aliis rebus adverſis, ſemper illæſa ac integra durare ſolet, aliisq́ universis commoditatibus eſt præferenda. Vnde Horatius carm. libr. III. ode II.

Virtus repulſæ neſcia ſordidæ
Intaminatis fulget honoribus,
Nec ſumit, aut ponit ſecures,
Arbitrio popularis auræ, &c.

INTA-

XXXV.

IN TACTA VIRTVS.

Sic illæſa malis conſtat pulcherrima virtus:
Laurus ut eſt diris integra fulminibus.

Digitized by Google

XXXVI.

EXCELLENTISS. *ac peritiſſimus Medicus D. Proſper Alpinus, qui octo annis in Aegypto Medicinam feliciter exercuit, & nunc magna cum laude Venetiis artem eandem factitat, veram Balſami deſcriptionem & locum natalem in ſuo præclaro libro de plantis Aegypti, & peculiari dialogo de Balſamo edito, unà cum ejus icone, primus ut puto hiſce temporibus nobis cum magna utilitate exhibuit, manifeſteq; oſtendit, hunc fruticem in Arabia felici proprie nunc etiam naſci, ac inde in Aegyptum ac Iudæam ſemper tranſlatum eſſe, ac ita qui velint, legitimum nanciſci & habere æquo precio poſſe. Ex hoc frutice liquor iſte nobiliſs. (cujus portiunculam quoq; ad nos mittere dignatus eſt) vulnerato vel ſcarificato cortice in æſtate deſtillat, & hodie etiam in Aegypto illius magnus uſus eſt ad omnia vulnera ac ulcera difficilia ac ſordida, aliosque plures ejuſmodi affectus. Docemur autem hoc Emblemate de mutua inter homines præſtanda benevolentia ac promta opera, etiamſi interdum aliquid propterea laborum & moleſtiarum ſit ſuſcipiendum. Nihil enim (ut Cicero lib. I. de Natura Deorum tradit) bonitate ac beneficentia eſt melius ac præſtantius. Quod quidem S. Paulus multo efficacius ac verius in Epiſtola ad Coloſſ. cap. III. monet, ἐνδύσασθε inquiens σπλάγχνα οἰκτιρμῶν, χρηστότητα, ταπεινοφροσύνην, μακροθυμίαν, πραότητα, id eſt, induite viſcera commiſerationis, benignitatem, animi humilitatem, lenitatem, clementiam. Et multo ante per Prophetam Zachariam mandavit DEUS: ἔλεος καὶ οἰκτιρμοὺς ποιεῖτε ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ.*

Digitized by Google

XXXVI.
VULNERE VULNERA SANO.

Dic age cùm proprio tua vulnere vulnera ſanem,
Stipite cur hominum durior hoſtis homo es?

Digitized by Google

XXXVII.

VITIS *lauro fulta, rectius fructus ſuos ad maturitatem hoc modo producere poteſt, quamvis laurus ipſaquoque non parum utilitatis hominibus præbeat, atque ita utraque ſtirps non ſibi ſed alijs hanc quaſi operam mutuam tradat. Quapropter nos quoque quibus proprie humanitatis virtus competit, cuncta noſtra conſilia, ac univerſas actiones eò ſemper dirigere debemus, ut non ſolum nobis ſed alijs quoq; prodeſſe poſſimus. Nihil enim melius neque præſtantius bonitate ac beneficentia, ut in priore ſymbolo quoque ex Cicerone retulimus. Ex quo etiam apud eundem autorem altera præclara ſententia, deſumta ex epiſtola Platonis ad Archytam, lib. I. de Officiis legitur: Non nobis ſolum nati ſumus, ortusque noſtri partem patria, partem parentes, partem amici vendicant. Et quæ ſequuntur. Similiaque apud eundem reperias etiam in lib. de amicitia & alibi. Præclarè itidem Vlpianus IC. ſcripſit, non tantum parenti ſuo quemque naſci, cujus eſſe dicitur, verum etiam Reipubl. Hæc igitur ad varia officia mortalium ſibi mutuo inſervientium referri poſſunt: pertinentq; huc omnia, quæ de* CHARITATE *ac amore tam ſacræ quam profanæ nobis litteræ proponunt.*

Digitized by Google

XXXVII.

SIC VOS NON VOBIS.

Pingitur in lauri vitis cur ſtipite nixa?
Sæpe etiam docti munere dives eget.

Digitized by Google

XXXVIII.

EXPRIMITUR *hac pictura Pinus in Oleam inſerta, circa quam duo ſerpentes circumvolvuntur, non aliter ac in Caduceo Mercurii depingi ſolent. Olea itaq; conſecrata Minervæ ſive Palladi Iovis filiæ, (ut poëtæ allegoricè fabulantur,) tanquam ſapientiæ præſide dicitur. Mercurius vero ipſe quoque Iovis filius, actionibus ingenioſis ac laudabilibus præeſſe perhibetur. Voluit autem doctiſſimus Ioannes Baptiſta Pigna, (quemadmodum Hieronymus Ruſcellus in ſuis Italicis ſymbolis refert) hac inventione ingenioſa uti, poſteaquam ſumma cum laude diu in Academia Ferrarienſi publice bonas Artes docuiſſet, ac tandem totum ſeſe tradidiſſet Duci Ferrariæ, cum quo à pueris fuerat educatus, ac deinceps principi iſti in max. ac graviß. negotijs ſemper fidelem navaſſet ope am. Hinc per Iovem voluit intelligere Deum Opt. Max. à cujus divino auxilio ac providentia ſeſe totum pendere, illiq; omnia accepta referre ingenue fatetur. Per terreſtrem verò Iovem ipſum Ducem Ferrarienſem herum ſuum deſignare ſtuduit, atq; ita hac duplici ope ſperabat ſe ad utrumq; genus vitæ, theoricum nimirum, ut vulgo vocant, ac practicum aſpirare poſſe, in quorum conjunctione legitima non dubitabat certò conſiſtere, non ſolum ſecundum Peripateticos, ſed etiam ſacratiß. litteras, veram & abſolutam hominis felicitatem. Inſcriptio,* MODO IUPITER ADSIT, *Anchiſis vox eſt apud Virgil. III. Aen.*

MODO

XXXVIII.
MODO JUPITER ASSIT.

Ut ſapias rectè & facias, Deus efficit: Ejus Auxilio plena lance beatus eris.

Inter

Digitized by Google

XXXIX.

INTER plura genera vitium, refert Plinius lib. XIIII. cap. III. quoddam etiam peculiare reperiri, nullo plane indigens fulcro alterius arboris aut palis, ſed quod ipſum ſeſe ſuſtinet, unde etiam à Græcis ὀρθάμπελος, id eſt, vitis recta nominatur. Strabo vero de mira vitis talis craſſitie lib. II. & lib. XVII. ea ſcribit, quæ prope fidem communem ſuperant. Hæc profecto imago eſt accommoda veræ αὐταρκείας, id eſt illius qui contentus eſt ſuis rebus ſuiq; ingenij dotibus, neque ab aliis temere pendet. Quas maximas divitias certiſſimasq; nominat Cicero in Paradoxis. Et Lucretius inquit:

Divitiæ grandes homini ſunt vivere parcè
Æquo animo, &c.

Quod multo rectius ac plenius D. Paulus paucis docet. ἔστι δὲ πορισμὸς μέγας, inquit, ἡ εὐσέβεια μετὰ αὐταρκείας, id eſt, Quæſtus autem magnus eſt pietas cum animo ſua ſorte contento. Et Syracides cap. XL. ζωὴ αὐτάρκους ἐργάτου γλυκανθήσεται, hoc eſt, Vita operarii, cui quantum ſatis eſt ſuppetit, dulcis erit. Tam magni autem veterum nonnulli hanc αὐτάρκειαν fecere, ut teſte Theodoreto in libro contra Græcos infideles ſermone XI. in quo tractat de fine & judicio; in ea ultimum hominis quidam philoſophi, autore Hecatæo, bonum ſtatuerint. Quò pertinet etiam præclara ſententia in Olympijs Pindarica hæc: Ὑγίεντα δ' εἴ τις ὄλβον ἄρδει, ἐξαρκέων κτεάτεσσι, καὶ εὐλογίαν προστιθεὶς, μὴ ματεύσῃ θεὸς γενέσθαι, id eſt, Sanam autem ſi quis opulentiam irriget, contentus iis quæ conquiſivit, laudemq; adjungens, ne quærat Deus fieri, vel ultra humanam ſortem ſeſe extollere.

Digitized by Google

XXXIX.

SE SUSTINET IPSA.

Vitis recta ſuo per ſe fulcimine nixa
Pingit eum, ſua ſors cui ſatis eſt, animum.

XL.

QVERCUS *glandibus fæcunda indicat primum ſæculum frugale, & ſimplex, quod, ut Ovidius cecinit,* ------vindice nullo
Sponte ſua ſine lege fidem, rectumq; colebat:

Quod inde aureum fuit nuncupatum. Adjungitur huic arbori palma ſua ſponte quoque uberes adeo fructus ad uſum hominum præbens. Ac ſicuti hic duplex fructus illis felicibus temporibus absq; ullo labore quaſitus gratiſſ. paſſim mortalibus fuit cibus, ita etiam virtus ipſa ac honeſtas, quæ tum pleno, ut dicitur, gradu in terris florebat, animis eorum fuit alimentum ſuaviſſ. Deſcriptionem vero quatuor ætatum admodum luculentam, qui volet, legere poterit apud Ovidium lib. I. Metamorphoſ. Itemq; apud Heſiodum libr. I. ἔργων καὶ ἡμερ. *Quemadmodum verò omnes probi ac virtutis amantes tale ſæculum quidem ſummopere exoptant, ita ſperare vel expectare in poſterum haud licet: de quo multorum etiam querelæ extant, & apud Senecam in Tragœdia Thyeſte Chorus exclamat.*

------in nos ætas
Ultima venit, ô nos dura
Sorte creatos! --------

Quod noſtro huic calamitoſiſſ. tempori multo rectius convenit.

Alij ſacratiorem inde ſenſum eliciunt, quod nimirum poſt originalem juſtitiam lapſu primorum parentum amiſſam, in hoc mundo non liceat amplius ſperare perfectionem abſolutam & aureum ſeculum, ſed iſtud nobis partum à CHRISTO *unico noſtro ſalvatore ac redemptore in altera vita æterna eſſe quærendum ac certo expectandum, ita tamen ut in hoc quoq; mundo, divina adjuvante gratia, aliquem illius guſtum ac ſenſum habere incipiamus.*

 SPE-

XL.
SPERARE NEFAS.

Aurea in hoc fruſtra ſperamus ſæcula mundo,
Alterius ſæcli quæ dabit ille Pater.

Digitized by Google

XLI.

MANUS *hominis ſpinoſiſſimum fruticem Rhamnum temere contrectans, ac inde ſeipſam vulnerans, indicat curioſitatem ſive* πολυπραγμοσύνην *(quam Plutarchus in tractatu de illa ſcripto definit* φιλομάθειαν ἀλλοτρίων κακῶν, *id eſt, ſtudium cognoſcendi aliena mala) non ſolum inutilem ſed etiam ſæpenumero detrimentoſam eſſe, cum homines in aliena ſemper inquirere, & quæ non ſui ſunt officii cum magno ſuo damno peragere volunt. Vnde etiam rectè Plautus in Sticho dixit, neminem eſſe curioſum, quin ſit malevolus: & Menandri præclara eſt ſententia,*

Τὸ πολλὰ πράττειν καὶ λύπας πολλὰς ἔχει,

Multa facere & moleſtias multas continet.

Plato etiam in duobus verſari juſtitiam adſerit, τὰ αὑτοῦ πράττειν, καὶ μὴ πολυπραγμονεῖν, *& ipſe Apoſtolus ad Theſſ. hoc confirmat, dum quemq; vult* ἡσυχάζειν καὶ τὰ ἴδια πράττειν.

Poteſt idem quoq; referri ad alias res periculorum & moleſtiarum plenas, quibus ſi frui cupiamus, multa nobis diſcrimina ſint ſubeunda. Aliud Epicteti eſt generalius dictum, qui reliqua philoſophorum dogmata, quæ ad humanæ vitæ inſtitutionem pertinent, duobus verbis complecti voluit, ἀνέχου καὶ ἀπέχου, *id eſt, Suſtine & abſtine. De quo vide plura apud Gellium Atticarum noctium lib. XVII. cap. XIX.*

Ac D. Chryſoſtomus Homilia XLV. in S. Matthæum ad voluptates hujus ſeculi hoc ſymbolum accommodat. Quemadmodum, inquit, acuti vepres undecunque tanguntur ac conſtringuntur, manus cruentant, eodem modo deliciæ, pedibus, manibus, capiti, oculis, omnibus ſimiliter membris officiunt, &c. Scitè etiam Salomon proverb. XXVI. Spina condita in manu ebrii, ſententia eſt in ore ſtulti.

SVSTL

Digitized by Google

XLI.
SUSTINE VEL ABSTINE.

Carpere parce meas frondes, qui ſingula carpis,
Vulneret audaces ne tibi ſpina manus.

Digitized by Google

LII.

ROSÆ frutex hyberno tempore, quaſi aridus ſpiniſq; ſolummodo horridus, carens folijs ac floribus negligitur prorſus, vel etiam pedibus conculcatur. Primo tamen veris tempore vix depulſo frigore hyberno, beneficio mitioris ac temperatioris aëris rurſum revireſcere & roſas protrudere, antea ab omnibus neglectus, incipit. Non aliter ſæpe virtuti primum ſeſe exerenti ac primum emergenti, quæ quidem crebrius quàm matura ac omnibus numeris abſoluta invidiæ ſtimulis eſt expoſita, inſidias ſtruere, ac quaſi adhuc in herba verſantem ſuffocare homines mali ac invidi conantur. Vnde ſæpenumero quidam in primis ſuæ ætatis annis vivacitatem ingenii & laudabilem induſtriam ad omnia honeſta præ ſe ferentes invidia ac malevolentia aliorum, quaſi frigore hyberno non parum retardantur ac impediuntur, ne ſcilicet plenam de ſe ſpem conceptam tempeſtive adimplere poſſint. Non raro tamen rurſum divino inprimis adjuti auxilio, tanquam aura clementiore conſervati ac excitati rurſum repullulant, & ad frugem optatam tandem perveniunt. Quod egregium exemplum merito omnes ingenui adoleſcentes, ad præclaras virtutis actiones cupide aſpirantes, ante oculos continuo habere, nec ullo modo à recto tramite abduci, ſed potius fructus laudabiles ſuorum laborum ſuo tempore proferre debent. Alibi additur, NON SEMPER NEGLECTA.

NEGLE-

Digitized by Google

XLII.

NEGLECTA VI-RESCVNT.

Emergens virtus nova ſpernitur, ut roſa brumâ:
Expecta: Flores fota calore feret.

Deſumptum

XLIII.

D*Esumtum eſt hoc ſymbolum ex eruditiſſ. Emblematis Adriani Iunii, cujus hæc eſt interpretatio. Nux pinea, quæ olim Cybelæ fuit ſacrata, colliculis quibusdam inæqualis ac aſpera, miraque duritia eſt, quæ vix ignis vi reſerari poteſt: intus vero nuclei dulces latitant, non parum ad alimentum ac diverſos hominum morbos utiles. Sic ad virtutem & honeſtatem ac laudabiles actiones non niſi per labores ac varias difficultates perveniri poteſt, at poſtea ſequuntur ſuaviſſ. fructus. Quæ omnia Heſiodus paucis verſibus ita eleganter complexus eſt, ut & Socrates eos commendet apud Xenophontem lib. II.* ἀπομνημον. *& Ciceroni quoq; vehementer placuerint, ideoq; lib. VI. Epiſtolarum familiarium ad Leptam, monuerit amicum ſuum, ut filium ipſius jubeat Heſiodea iſta ediſcere, ſemperq; habere in ore:*

Τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν
Ἀθάνατοι. μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐπ' αὐτὴν,
Καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον, ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηται,
Ῥηιδίη δήπειτα πέλει, χαλεπήπερ ἐοῦσα.

Quos Eraſmus ſatis eleganter vertit in latinam linguam, in Adag. Simonides etiam apud Clementem Alexandrinum lib. IV. Stromatum, habitare virtutem δυσαμβάτοις ἐπὶ πέτραις, *id eſt, in rupibus difficilimis, dixit. Ac Ovidii eſt præclarus verſus.*

Gloria difficili parta labore venit.

Pertinet autem huc omnino proverbialis Plauti ſententia: Qui è nuce nucleum eſſe vult, frangat nucem. *Poterit cum Hieronymo forſan & ſic accipi; Qui quærit animi pabulum in arcanis litteris, ſcrutetur ſub allegoria in volucro conditum myſterium.*

NISI

XLIII.

NISI FREGERIS, HAUD LICET ESSE.

Ardua vallatur duris ſapientia ſcrupis:
Dulcibus aſt eadem fructibus illa ſcatet.

M *Fructus*

Digitized by Google

XLIV.

FRUCTUS *arboris Perſeæ formam cordis repræſentare, folium autem cum lingua ſimilitudinem habere, Plutarchus quoque in libello de Iſide & Oſiride notavit, cum in Aegypto Harpocrati hæc arbor fuerit dicata , cujus veteres mentionem fecerint; & inter recentiores Carolus Cluſius in ſuis obſervationibus Hiſpanicis diligenter deſcripſit ac delineavit. Plinius tamen cum Perſico arbore (cujus forſitan nonnihil congener eſt, ſpecie autem differt) videtur quodammodo confundere. Docemur hoc ſymbolo, veritatis orationem debere eſſe ſimpliciſſimam, ac undiq; ſibi conſtare: unde Germanis proverbium quoq; adhuc frequens eſt, volentibus Cor & linguam oportere unum idemq; eſſe. Quod utinam hodie, quoniam*

Candor in hoc ævo res intermortua pæne eſt,

plures diligentius obſervarent, cum profecto, ſecundum B. Nazianzeni dictum graviſſ. πᾶν προσποιητὸν οὐδὲ μόνιμόν ἐστι, *id eſt, nihil ſimulatum poſſit eſſe diuturnum. Videmus autem & quotidie experimur, potius jam nimis vere in multos convenire iſtud Ciceronis, in quadam Epiſtola ad Quintum fratrem, dictum ; ubi ait: Multis ſimulationum involucris tegitur & quaſi velis quibusdam obtenditur uniuscujusq; natura: frons, oculi, vultus perſæpe mentiuntur: lingua autem ſæpiſſ. Definit vero idem Cicero Veritatem libr. II: de inventione, per quam immutata ea quæ ſunt, aut ante fuerunt, aut futura ſunt, dicuntur. Ad veritatem autem amplectendam Sophoclis eſt egregia cohortatio.*

Θάρσει, λέγων τἀληθὲς, οὐ σφαλῇ ποτε.

Bono ſis animo, vera dicendo nunquam erraveris.

Digitized by Google

XLIV.

CONCORDIA
CORDIS ET ORIS.

Perſea fert cordis fructus, folia æmula linguæ:
O utinam in cunctis hæc bene juncta forent!

Digitized by Google

XLV.

ALCIATI hoc eſt ſymbolum, quod Petrus Crinitus de honeſta diſciplina lib. II. cap. XIV. longe ante ipſum in hunc mundum expoſuit. Sata eſt olim Cucurbita juxta Pinum arborem proceriſſimam. Cum vero multis pluvijs ac cæli temperamenta hæc plurimum crevìſſet, laſcivire cœpit & ramulos audacius porrigere, jamq́; in pinum ſerpebat & in ſuos ramos audebat frondes involvere, prægrandia ſua poma ac vireſcentia oſtentans. Tanto itaq́; faſtu ac inſolentia intumuit, ut pinum ipſam auſa ſit hoc pacto aggredi. Et vides ait, ut te jam ſupero, utq́; folijs ac virore præſto. Tum pinus, quæ ſenili prudentia præſtabat, nihil mirata eſt cucurbitæ inſolentis audaciam, ſed reſpondit: Ego vero hic multos calores & hyemes, variasq́; temporis adverſitates pertuli, adhuc tamen integra conſiſto; tu vero ad primos rigores minus habebis audaciæ: nam frondes concident, & vireſcere deſines. Hunc apologum integrum placuit huc afferre, quãdoquidem opt. in omnis generis ardeliones & agyrtas, & avaros audacesq́; Empiricos noſtrorum temporum convenit, qui ſi quando neſcio quam momentaneam gloriam ac felicitatem ſuis fraudibus ac oſtentationibus conquiſiverint, quibus etiam probis & doctis viris audacter inſultare non erubeſcunt, paulò poſt tamen ubi ſeriò aliquid tractare coguntur, & ad rem ipſam perventum eſt, concidunt ac tanquam fumivenditores ipſo fumo pereunt. In illos Plauti illud in Pſeudolo congruit:

Quaſi ſolſtitialis herba pauliſper fui,
Repente exortus ſum, repente occidi.

Alibi apponitur, BREVIS HÆC EST GLORIA, *vel ex Martiale*, IMMODICIS BREVIS EST ÆTAS.

Digitized by Google

XLV.
CITO NATA CITO PEREUNT.

Quid certat tarda citò nata cucurbita pino?
Interitu celeri, quæ citò nata, cadunt.

Digitized by Google

XLVI.

C*ANTHARI ac Scarabei & hujus generis inſecta plurima ita fœtoribus ac ſordibus, ex quibus originem duxerunt, delectantur, ac illis ſuſtentantur, ut contrà odorum ſuavitate planè exanimentur ac pereant. Ideoque Roſis inſidentes ſcarabei vel cantharides torpeſcere, vel tandem emori dicuntur. Ad hunc modum molles ac effœminatos in ſuis voluptatibus ac deliciis, quæ non ſolum corpori, ſed menti quoque obſunt, plurimumq́ nocent, paulatim contabeſcere ac tandem illicito luxui interitu ſuo meritas pœnas luere conſtat. Quod Claudianus lib. II. ad Stiliconem egregie explicavit, verſibus, qui ſunt omnibus notiſſimi:*

Luxuries prædulce malum, qui dedita ſemper &c.

Silius quoque Italicus breviter hæc expoſuit.

Adſpice late
Florentes quondam luxus quas verterit urbes,
Quippe nec ira Deûm tantum, nec tela, nec hoſtis,
Quantum ſola nocet animis illapſa voluptas.

Pierius in ſuis Hieroglyphicis refert, Hannibali alioqui duro, ſed ob Capuanas delicias tandem effœminato, non abs re ſcutum debuiſſe offerri, in cujus medio Scarabeus fuiſſet depictus, quem undiq́ roſarum ſerta ambirent, ſignificatione eadem, quam hoc ſymbolo exprimere voluimus. Hinc prudenter Muſonius elegit potius νοσῆσαι, ἢ τρυφῆσαι. τὸ μὲν γὰρ, *ait,* νοσεῖν μόνον βλάπτει τὸ σῶμα. τὸ δὲ τρυφᾶν ἄμφω διαφθείρει, ψυχήν τε καὶ σῶμα: *Morbus corpori ſolum nocet: ac luxuria utrumq́ corrumpit, & animam & corpus.*

TURPI-

XLVI.
TURPIBUS EXITIUM.

Cantharidum roſa mors. Sic luxus deliciaq́;
Enervant animos eripiuntque virûm.

Deſumptum

XLVII.

DESUMTUM *eſt hoc ſymbolum ex Horatij verſibus,*

Eſt modus in rebus, ſunt certi deniq; fines,
Quos ultra citraq; nequit conſiſtere rectum.

Monemur autem hic inprimis, vino eſſe ſobriè ac ἐπισταμένως. *(ut loquitur Theognis). utendum, ad virium debilitatarum recreationem & lætitiam quidem, ſed non ad ebrietatem, quod etiam ubique in ſacris literis ſerio nobis proponitur ac explicatur. Vnde D. Baſilius in ſua luculenta quadam de Ebrietate oratione, hanc non immerito vocat* ἀκρόπολιν, *id eſt, arcem omnium flagitiorum. & Athenæus libr. X.* μητρόπολιν πάντων τῶν δεινῶν. *Quod ut ubique hominibus inculcatur: ita certe deplorandum eſt, nihilominus hoc vitium maximè deteſtandum adhuc eſſe non ſolum nimis commune, ſed apud multos ferme haberi virtutis loco, cui etiam præmia proponantur, ut olim ab Alexandro M. & Mithridate factum accepimus, iis qui plurimum biberint. Explicat autem adhuc melius hoc ſymbolum carmen quoddam in Microcoſmo, libello elegantiſſimo nuper impreſſo Antuerpiæ, hiſce verſibus:*

Tres vitis profert uvas, tria pocula menſæ,
 Si circumſpicias, appoſita eſſe vides.
Muta tribus vicibus docet hæc pictura bibendum:
 Scilicet ut ſedent pocula prima ſitim,
Altera rancorem crudo de pectore pellant,
 Firma valetudo quo tua membra beet;
Tertia ſed miſce tibi pocula propter amicos,
 Inter quos maneant gordia vincla decet.

Eubuli autem Græci Comici in eandem fere ſententiam verſus latinè vertit Henr. Stephanus.

SIT

Digitized by Google

XLVII.

SIT MODUS IN REBUS.

Sit tibi, ne noceat, vini moderatior uſus:
Prima ſitim, curas altera pocla levent.

Digitized by Google

XLVIII.

SCIPIO *reverſus ex Africa, & primus triumphaturus de Hannibale, juſſit ut milites octavæ legionis , qui primi etiam caſtra Carthaginenſium oppugnaverant, ac Ducis eorum inſignia abſtulerant , non ſolum die triumphali manu geſtarent faſciculum roſarum , ſed inpoſterum quoque in clypeis ſimiliter depictas roſas uſurparent. Poſteriorquoque Scipio poſt expugnationem & deſtructionem ultimam potentiſſimæ urbis Carthaginis , voluit milites undecimæ legionis, qui etiam ipſi ante alios omnes muros conſcendiſſent, eaſdem Roſas in ſuis armis & ſcutis geſtare, atq; hoc modo cum ipſius Scipionis curru triumphali undique roſis ſimiliter exornato urbem ingredi. Sic apud Homerum legitur Achillis ſcutum roſis fuiſſe inſignitum, nec non caſſides Hectoris atque Aeneæ. Roſæ itaque hoc loco nondum plane maturæ ac apertæ indicant allegoricè juvenilis animi, heroica virtute præditi in principe expectationem ſingularem, qui ratione ætatis ſua conſilia ac facta nondum omnibus poteſt probare nec cunctis innoteſcere. Additur autem ſupra roſarum fruticem in regione cœleſti ſignum Arietis , quod veris tempus amœnum nobis ſolet adducere , & illi quaſi præeſſe , quo tempore Roſæ maximè florent, & ob ſuaviſſ. odorem inprimis expetuntur. Non igitur ſine ratione hoc ſymbolo uti in ſua juventute Virginius Vrſinus filius Pauli Iordani, eoque innuere voluit , magnam ſpem ſe collocare in benevolentia ac gratia ſui avunculi Coſmi Medicis Magni Ducis Hetruriæ, cui Arietis ſignum, ut etiam Auguſto Cæſari, fuit in horoſcopo.*

BENE-

Digitized by Google

XLVIII.

BENEVOLUS AT-QVE BENIGNVS.

Qui ſemiclauſo connivent germine flores,
Dilatati, aries quando favebit, erunt.

Digitized by Google

XLIX.

EST egregia quædam planta admiratione ſane digna, ante paucos annos inter exoticas ad nos quoque allata, quæ ubique jam in hortis colitur, quam Chryſanthemum Peruvianum à loco natali, à forma plantam maximam, Florem ſolis vero propter effectum & ſimilitudinem, nominant: quidam Bellionem Plinij eſſe opinantur, incerta tamen (meo judicio) conjectura. Hæc intra ſex vel ad ſummum ſeptem menſium ſpacium, ex quo terræ ſemen ipſius eſt mandatum, eo pervenire ſolet magnitudinis, ut humani brachii craſſitiem, & altitudinem duodecim vel plurium cubitorum excedat. Quemadmodum verò florum denſitate ac multiplici foliorum numero Pæoniæ nonnihil cedit, ita ſeminum copia, quibus altera caret, hanc longe ſuperat, nam eorum ultra mille in uno cippo numeravimus. Cum itaq; hic flos etiam ſolem ſemper reſpiciat, adq; ejus radios ſeſe plurimum pandat, & ſuperiora ſemper reſpiciat, decet nos etiam multo magis ad verum datorem & largitorem omnium bonorum ἐπου-ράνιον continuè oculos mentis attollere, nec terrenis, caducis ac voluptariis bonis quaſi humi jacentes ſemper inhiare: oſtendentes, ſecundum Platonem quoque nos eſſe cæleſtes plantas. Genuæ in palatio Franciſci Leccani aliud ſymbolum pulcherrimum huic non diſſimile legitur, E COELIS LUX, EO INTUERE. *Sic Boeth: de conſolatione.*

Quem, quia reſpicit omnia ſolus,
Verum poſſis dicere ſolem.

NON

XLIX.

NON INFERIORA SECUTUS.

Solis ut hunc florem radiantia lumina verſant,
Dirige ſic mentem Chriſte benigne meam.

Digitized by Google

L.

SERTUM *vel corolla ex triplici genere ramuſculorum, nimirum ex Lauro, Quercu & Olea contexta, ac cuidam ſacræ Aræ impoſita conſecrataq́, allegoricè nos monet ut harū arborum naturam ac proprietatem imitemur, & ſecundum myſticum earum ſenſum vitam noſtram niverſam integritati ac pietati conſecremus. Per Laurum enim Apollini dicatam, ſtudium prudentiæ & rerum cauſas inveſtigandi intelligimus, unde Dionyſus* μαντικὸν φυτὸν, *id eſt, arborem vaticinatricem vocat, in quem finem Lauro propter ſingularem doctrinam poëtæ coronabantur: nam à fulmine id eſt temeritate & ignorantia immunis eſſe putabatur. Quercus vero Iovi ſacra fuit tanquam prima arborum, ac propter incorruptam ipſius materiā, & diu durabilem, fortitudinem ac conſtantiam animi exprimit, quibus contra ſenſuum aberrationes ac illecebrarum fortuitarum inſidias nos munire debemus. Oleam deniq́ Palladi attributam, pacis eſſe ſymbolum non ſolum Græcorum* μυθολογίαι *& nummi antiquorum plurimi teſtantur, ſed etiam ſacræ litteræ paſſim indicant. Poſt diluvium enim a Noë Columba emiſſa ex Arca, ac celeriter reverſa ſurculum Oleæ attulit, quo indicio Noë lætatus ſenſit diluvii tempeſtatem jam ſedatam, & terram rurſum eſſe ab eluvie aquarum liberam. Inſcriptio eſt ex Horatii illo:*

--------Rex eris, ajunt,
Si rectè facies. *Quo & Auſonius alluſit:*
Qui rectè faciet, non qui dominatur, erit Rex.

L.

SI RECTE FACIES.

E Lauro, Quercu atq; Olea duce digna corona,
Prudentem, ſortem, pacificumque decet.

Roſa

LI.

ROSA inter alios omnes flores, grata ac odorata, brevi quidem admodum tempore durat, ſed rurſum langueſcens ac exareſcens perit. Similis plane ratio eſt hujus vitæ noſtræ caducæ, fluxæ ac incertæ. Unde ex recentioribus quidam recte cecinit,

Ut roſa mane viget, tamen & mox veſpere languet,
Sic modo qui fuimus, cras levis umbra ſumus.

Quæ quidem ad cæleſtem pulchritudinem illam nunquam pereuntem, animum noſtrum merito debent excitare, ac ad perpetuam illius contemplationem nos aſſuefacere. Cum ibidem, (ſecundum S. Paulum I. Corinth. II.) ea præparaverit DEUS diligentibus ſe, quæ oculus non vidit, nec auris audivit, & in cor hominis non aſcenderunt. Atq; hæc cupidiſſime expetenda, cæteris vero, ſi ita acciderit, moderate carendum eſſe indicant quoq; Gregorii Nazianzeni ſuaviſſimi verſiculi.

Θεοῦ μόνου θείων τε ἀπλήστως ἔχειν,
Ὃς τοῖς λαβοῦσι καὶ πλέον χαρίζεται
Διψῶν τὸ δίψασθαι, ἀφθόνως ἀεὶ ῥέων.
Ἐν τοῖς δὲ λοιποῖς καὶ φέρειν ἡσσώμενος.
Solum Deum & divina concupiſcito,
Sumentibus qui & plura largiri ſolet,
Sitiens ſitiri, ſemper affluens bonis.
In cæteris voto excidens modum obtine.

Hoc de omnibus floribus eleganter expoſuit D. Chryſoſtomus Homilia in Geneſin XLIII. hiſce verbis. Quemadmodum floridum quoddam pratum varios & omnis generis flores exhibet; ita divina ſcriptura juſtorum virtutes nobis demonſtrat, non ut illorum florum flagrantia brevi tempore fruamur, ſed ut perpetuam inde utilitatem recipiamus, & eas in ſinu mentis reponamus, ut per omne tempus, ſi volumus, eorum ſuaveolentia frui poſſimus.

LI.

ALITER COE-LESTIA DVRANT.

Ah quàm forma roſas cito deficit inclyta pulchras!
Non ita cæleſtis quas Paradiſus habet.

Digitized by Google

LII.

VIRGA *Aaronis, ut habetur Numer. cap. XVII. inter omnes alias virgas Principum Iſraël ſola cœpit germinare ac vireſcere, ac flores amygdali protulit, indicans Leviticæ tribus electionem ad Sacerdotii dignitatem peculiarem, quoniam nulla alia tribus Iſraëlitica cum ea hac in parte conferri potuit, ut quæ præ aliis ad hanc dignitatem electa fuerit, quæve tanquam amygdalus inter arbores prima florem & fructum proferret, cæteriſq. arboribus anteiret. Quam virgam ita floridam Iudaicus poſtea populus in ſuis nummis quos ſiclos vocarunt, deſignari curavit. Quod ſymbolum uſurpare Adrianus ſextus Pontifex Romanus, patria Trajectenſis in Belgio oriundus ex familia Florentia non obſcura, & hoc pacto ad familiæ cognomen alludere ſeque præter ſuam aliorumque ſpem ad tantum repente faſtigium fuiſſe evectum, illo docere voluit. Nemini igitur deſperandum, ſed potius ſpei bonæ ſemper incumbendum.* οὐδὲν γὰρ, *ait Chryſoſtom.* οὕτως τρέφει ψυχὴν, ὡς ἐλπὶς ἀγαθὴ, καὶ τὸ χρηστὰ προσδοκᾶν, *Nihil namque adeo animum paſcit, atque bona ſpes, & boni exſpectatio. Apud Gu. Paradinum aliud dictum eſt appoſitum, nimirum,* SEMINE AB ÆTHEREO, *Comprobans divinitus electam ac conſervatam tribum Leviticam contra Dathan & Abiron factioſos, ac Aaronis ſacerdotii divinique miniſterii perturbatores.*

INSPE-

Digitized by Google

LII.
INSPERATA FLORUIT.

Floruit Aaroni vi numinis arida virga:
Me quoq; florentem ſpes animoſa facit.

LIII.

PLUTARCHUS *in libello, quem inſcripſit,* πῶς ἄν τις ὑπὸ ἐχθρῶν ὠφελοῖτο, *id eſt, de capienda ex inimicis utilitate, hoc ſymbolum docte admodum & eleganter hiſce verbis interpretatur. Sicuti periti agricolæ roſas ac violas exiſtimant ſe odoratiores ac meliores reddere, ſi allia ac capas juxta eas plantent, quod in ea excernatur, quicquid alioqui alimenti acerbi aut fœtidi illis ineſt: ita inimicus quoque excipiens invidiæ & malignitatis alterius ictus, benevalentiorem aliquem amicis ſecunda utentibus fortuna reddet atq; commodiorem. Hucusque Plutarchus. Hæc quoque explicat doctiſſimus Coſtæus in II. libro de Natura plantarum cap. XLIII. quo in loco inquit: Sed & ſatione fœtidarum rerum prope flores, odore evadent ſuaviore, ut ſi allium prope roſam collocaveris. Cum enim ſimili omnia nutriantur, & ab allio, ſi quid terræ fœtidi ineſt, in ſuum trahatur alimentum, quod reliquum eſt purius remanet, idque in roſæ cedens nutrimentum, ſuavioris in ea & ſucci & odoris eſt cauſſa. Vt illud addam, caleſcere vi allii terram, proptereaque & calidius & elaboratius eſſe quicquid in roſam perfertur. Rectè igitur Periandri illud huc referemus:* ὅσῳ γὰρ ἄν φθονῇς, τοσούτῳ μειζόνων γένῃ πρόξενος ἀγαθῶν τῷ φθονουμένῳ. *Quo magis utiq; invidebis, tanto majorum fies cauſſa bonorum illi cui invides.*

LIII.

PER OPPOSITA.

Livor iners ſtimulos generoſis mentibus addit;
Sic per fœda roſis allia creſcit odor.

LIV.

HEDERA *vincire quaſi quibusdam brachiis quicquid apprehenderit, arctiſſimeque continere ſolet. Viciſſim ergo etiam murorum rudera ea ita ſuſtentantur, ne corruant, ac pariter quoque ab illis conſervatur ac erigitur, ut hac ratione neutrum ſine altero poſſit conſiſtere. Qui profectò typus eſt veræ conſtantisque amicitiæ, de qua inprimis Cicero aureolum libellum illum conſcripſit. In quo inter alia plurima præclara dicta, etiam hæc commemorat: In amicitia & abſentes adſunt, & egentes abundant, & imbecilli valent, & quod difficilius dictu eſt, mortui vivunt. Ac paulò pòſt ſubjungit: Eſt enim amicus quidem tanquam alter idem. Lælius quoq; in fine ejusdem libelli commendans amicitiam, quæ fuit inter Scipionem & ipſum arctiſſima, tandem hæc addit: Mihi quidem Scipio, quanquam eſt ſubito ereptus, vivit tamen, ſemperq; vivet. At Seneca in Epiſtola LXVII. ſcribit: Nihil æque ægrum reficit ſicuti amicorum affectus. Non video me mori cum illos ſuperſtites reliquero. puto, inquam, me victurum non cum illis ſed per illos. Pulcrè Chryſoſt.* οὐδὲν γὰρ, οὐδὲν τῆς ἀγάπης γλυκύτερον γένοιτο ἄν. τί γὰρ οὐκ ἂν ἐργάσαιτο φίλος γνήσιος; πόσην μὲν οὐκ ἂν ἐμποιήσειεν ἡδονὴν; πόσην ἢ ὠφέλειαν; πόσην δὲ ἀσφάλειαν; κἂν μυρίους θησαυροὺς εἴποις, οὐδὲν ἀντάξιον γνησίου φίλου: *Nhil enim, nihil dilectione queat exiſtere jucundius: Quid enim non effecerit amicus verus? quam non voluptatem? quantam vero utilitatem? quantam ſecuritatem? tametſi mille theſauros recenſeas, nihil hoc ad verum amicum.*

Digitized by Google

LIV.

SI VIVET VI- VAM.

Muri hederam, hæc illos, alterno munere, firmant:
Hic typus expreſſus mutuæ amicitiæ eſt.

Nubeculæ

LV.

NVBECULÆ *mites & irriguæ pluviam ſuavem ac utilem ſuper prata vireſcentia ac floſculorum variorum amœnitate undique referta leniter effundentes, vivifico illo ac ſuavi humore intra terræ viſcera attracto, plurimum reficere & lætiora reddere ſolent: abſq; illis vero, ſiccitate & ſqualore plane exareſcunt. Vnde Propheta Ieremias cap. LI. Dante eo vocem, multiplicantur aquæ in cœlo. Et Epiſtola ad Hebræos cap. VI. Nam terra quæ imbrem ſæpius in ſe venientem combiberit, & progenuerit herbam accommodam eis per quos colitur, recipit benedictionem à Deo. At quæ profert ſpinas ac tribulos, reproba eſt & maledictioni affinis, cujus exitus tendit ad exuſtionem. Similiter quoque viri docti & prudentes, multarum rerum peritia excellentes, dona ſua à Deo ipſis conceſſa non invide occultant, ſed divino inprimis auxilio adjuti de omnibus bene mereri, ac liberaliter ſcriptis dictisq; ſuis egregiis univerſis prodeſſe ſtudent, diligenter operam dantes, ne ſecundum ſanctum vatem Davidem, ſint tanquam γῆ ἄνυδρος, id eſt, terra ſine aqua, aut, quemadmodum S. Iudas Apoſtolus loquitur, nubes ſine aquis, ſibi tantum viventes, ſine ulla aliorum utilitate. Sic vir Dei S. Moſes (ut eſt in ipſius Cantico Deuteronomii XXXII.) optat ut concreſcat in pluviam doctrina ſua, ac fluat ut ros eloquium ipſius, quaſi imber ſuper herbam, & tanquam ſtillæ ſuper gramina.*

Digitized by Google

LV.

COELI BENEDI-CTIO DITAT.

Verna rigant pluviis languentes nubila flores,
Nos Pater, ætherii Flaminis imbre fove.

LVI.

IN agris lætioribus preq́; ubertate nimia luxuriantibus, ſeges interdum tanta fertilitate creſcunt & augentur, ut niſi ſuo tempore nonnihil demetantur, & nimia copia illis detrahatur, ſeipſas ſuffocare, ablatis vero ſuperfluis, multo quàm prius creſcere uberius ſoleant. Non aliter quædam nimis ambitioſa ac felicia ingenia, plus quàm oportet ſibi tribuentia, ac ideo omnia audacter ac præcipitanter agentia, ſapè ſeipſa evertunt ac conſumunt: at ſi interdum falce moderationis ac humilitatis reprimantur ac caſtigentur, tum demum fructus maturiores ac præſtantiores producere conſueverunt; contrà præcocia & nimium luxuriantia ingenia ſapè in ipſa quaſi herba ſuffocantur. Nam juxta Senecam, ad maturitatem non pervenit nimia fœcunditas. Quò pertinet D. Auguſtini dictum in Epiſtola I. ad Maced. Quædam acutiſs. & excellentiſs. ingenia tanto in majori errant, quanto confidentius tanquam ſuis viribus cucurrerint, nec ſuppliciter ac veraciter DEVM, ut viam ſibi oſtenderet, petiverint.. Sed hæc de ingeniorum luxurie, quæ modum jam exceſſit, intelligimus. Cæteroquin vera eſt Ciceronis II. de Orat. ſententia: Volo ſe efferat in adoleſcente fœcunditas. Nam facilius, ſicut in vitibus revocantur ea, quæ ſe nimium profuderunt, quam ſi nihil valet materies, nova ſarmenta cultura excitentur; Ita volo eſſe in adoleſcente, unde aliquid amputem. Non enim poteſt in eo ſuccus eſſe diuturnus, quod nimis celeriter eſt maturitatem aſſecutum.

SUR-

LVI.

SURGET UBERIOR.

Luxuriem ſegetis caſtigat falce colonus,
Ingenium præcox reprime: ſic ſapies.

Digitized by Google

LVII.

SPICÆ jam maturæ inter duas manus niſi continuè fricentur ac valide exprimantur, grana frumenti in illis concluſa inde non poſſunt excuti, vel rectè colligi, quibus ita expreſſis convenientiſſimum illa alimentum generi humano præbent. Ita etiam quantumvis præclaræ cogitationes ac meditationes de rebus tam ſacris quam profanis, niſi ad actum, ut dici ſolet, traducantur, parum utiles eſſe ſolent. Vnde etiam Cicero I. de Officiis ait, Virtutem omnem in actione poſitam eſſe, quod ſumſit ex luculenta de hac re diſputatione Ariſtotelis in X. Ethicorum Nicomach. Sane autem ſuccinctum eſt Plutarchi illud: Ἀνδριάντα μὲν τὸ σχῆμα· ἄνδρα δὲ ἡ πρᾶξις κοσμεῖ· Statuam figura, at virum decet actio. Nec minus illud Cyrilli: οὐκ ἐνὶ ἐξ ὑπογυίου χρῆμα λαμβάνειν τὰς ἀρετάς. σμικροῖς γὰρ τὰ μέγιστα πῶς ἄν τις ἑλοιτο πόνοισιν; Non ita ſubito datur virtutem apiſci. Quo pacto nam quis maxima exiguo capiat labore? Nic. Reuſnerus, in II. parte ſuorum Imperat. ſymbolorum, ex D. Chryſoſtomo deſumtum attribuit FL. Valerio Conſtantio Imp. Rom. ejuſmodi ſymbolum, VIRTUS DUM PATITUR VINCIT. Quod inprimis de Chriſtiana pietate ac virtute intelligendum, quemadmodum præclare dicitur in Epiſtola ad Hebræos cap. XII. πᾶσα παιδεία πρὸς μὲν τὸ παρὸν οὐ δοκεῖ χαρᾶς εἶναι, ἀλλὰ λύπης. ὕστερον δὲ καρπὸν εἰρηνικὸν τοῖς δι᾽ αὐτῆς γεγυμνασμένοις ἀποδίδωσιν δικαιοσύνης: Omnis caſtigatio in præſens quidem non videtur eſſe gaudii, ſed moleſtiæ. At poſtea fructum tranquillum juſtitiæ reddit iis, qui per illam fuerint exercitati.

LVII.

SIC VITAM IN-VENIES.

Spica attrita manu ſua grana effundit ad uſus:
Sic oſtende actu, quæ meditata tenes.

LVIII.

ACANTHUS ea herba eſſe putatur, quam vulgo à ſimilitudine foliorum cum pedibus urſinis, Brancam urſinam Italicam vocant, & apud nos quoq; hoc tempore excolitur. De qua *Vitruvius libr. IV. cap. I.* hiſtoriam refert ejusmodi: *Virgo civis Corinthia jam matura nuptiis, implicata morbo diſceſſit. Poſt ejus ſepulturam, quibus ea viva delectabatur poculis, nutrix collecta & compoſita in calatho pertulit ad monumentum, & in ſummo collocavit, atque uti ea permanerent diutius ſub divo, tegula texit. Is calathus fortuito ſuper acanthi radicem fuerat collocatus. Interim pondere preſſa radix acanthi media folia & cauliculos circa vernum tempus profudit, cujus cauliculi ſecundum latera creſcentes, & ab angulis tegulæ ponderis neceſſitate expreſſi, flexiones in extremas partes volutarum facere ſunt conati. Tunc Callimachus Statuarius præteriens hoc monumentum, animadvertit eum calathum, & circa foliorum naſcentem teneritatem, delectatusq; genere & formæ novitate, ad id exemplar columnas apud Corinthios fecit. Hactenus Vitruvius. Vt igitur hæc herba melius creſcit ac elegantius, ſi nonnihil prematur: ſic etiam animus fortis & ſua virtute invictus contra omnes inſultus fortunæ, in adverſis ſemper ſeſe magis exerit, ac multo clarius omnibus conſpiciendum præbet. Vnde Lucanus.*

------ſerpens ſitis, ardor arenæ,
Dulcia virtuti, gaudet patientia duris.
Lætius eſt quoties magno ſibi conſtat honeſtum.

Camillus de Camillis in Italicis ſymbolis addidit, PRESSA TOLLITUR HUMO.

DEPRES-

Digitized by Google

LVIII.

DEPRESSA RE-
SURGIT.

Fortis ab adverſis animus præclarior extat:
Pondere ſic preſſus ſurgit acanthus humo.

Milio

Digitized by Google

LIX.

MILIO quandam peculiarem vim naturalem ineſſe conſtat, non ſolum longo tempore (propter ſuam ſiccitatem potiſſimum)ſeipſum, ſed alia multa, quæ in illius acervis reconduntur, conſervandi à corruptione ac putredine, qualia ſunt Rhabarbarum, Camphora & ſimilia non pauca. Typus certè valde appoſitus matronæ pudiciſſimæ, quæ ſemper caſtitatem, honeſtatem & omnem virtutem huic ſexui convenientem & neceſſariam præ oculis habere, & non ſolum ſedulo curare debet, quo pacto ſeipſam, ſed etiam omnes quæ illius fidei ſunt commiſſa ab omni labe & turpitudine integras ac inculpatas ſemper conſervet, in quam vere illud Seneca in Octavia competit,

Probitas, fideſque, conjugis mores, pudor,
Placeant marito. ——————

Ac ſecundum Ariſtotelem in Oeconomicis, non tantum nitor veſtimentorum, nec excellentia formæ, nec auri multitudo ad laudem mulieris valet, quantum valet modeſtia in rebus, ac ſtudium honeſte decoreq. vivendi; ſimiliaque de mulieris vero ornatu ſcripſit Phintys Callicratis filia Pythagorea, ut apud Stobæum legimus. Hoc igitur ſymbolum eam ob cauſſam ſibi elegit uſurpandum illuſtriſſima Marchionis Vaſtii conjunx Maria de Arragonia, ſpecimen & imago certiſſima omnis honeſtatis, caſtitatis ac prudentiæ, quæ in hunc ſexum poteſt cadere: de cujus laudibus plura, qui volet, legere poterit apud Paulum Iovium & alios ſcriptores Italicos paſſim in eorum ſcriptis. Alibi non minus elegans & vetus dictum additur, SERVATA VALEBUNT.

SER-

LIX.

SERVARI ET SERVARE MEUM EST.

Seq; aliaq; pudens matrona à crimine ſervat:
Putrorem milium ceu procul eſſe facit.

LX.

NON caret admiratione, parvulam hanc, at elegantem plantam plerunque ſabuloſis ac udis locis, interdum etiam umbroſis ſylvis provenientem, & quæ cum capillaribus herbis magnam habet affinitatem, veteribus forſitan ignotam, ad multos morbos tamen efficacem, quantumvis etiam æſtate ardentiſſimis ſolis radiis ſit expoſita; nunquam tamen folia ipſius, cava inſtar puſilli cochlearis, roſcido quodam humore deſtitui, eorumque lanuginem admodum teneram guttulis quibuſdam pellucidis ſemper madere, unde etiam nomen ſorita eſt, ut Rorem Solis ac Rorariam recentiores nuncuparint, de qua Chymici neſcio quæ arcana prædicant, ut Iſaacus Hollandus proprio ſcripto teſtatur. Illuſtris profecto hæc imago eſt, nos etiam in ſummis caloribus ac æſtibus calamitatum & afflictionum nunquam flacceſſere aut ſuccumbere, ſi ex ſacratiſs. verbi divini fontibus vividum ſemper ac roſcidum ſuccum, qui nos ſubinde recreet, alat ac ſuſtentet, hauriamus. Qui alioquin nimium rerum humanarum ac caducarum cupiditate diſſipatus ac conſumtus, perpetuum marcorem, & tandem interitum perniciosum producit. Vnde Chryſoſtomus in Epiſtolam S. Pauli ad Corinth. ſerm. XXVI. Τότε γὰρ καὶ ἡ ψυχὴ καθαίρεται, ὅτε διὰ τὸν θεὸν θλίβεται, *id eſt, Tunc enim anima purgatur, quando Deo volente affligitur. Quo in loco plura admodum utilia idem ſanctus & diſertus pater exponit, quæ hîc recenſere nimis longum foret.*

FIN.

Digitized by Google

LX.
INVICTA MANEO.

Syrius ut flagret, viret ac perfuſa liquore eſt:
Candida ſic durent pectora firma fide.

Digitized by Google

LXI.

NUNQUAM LANGVESCIMUS.

Impavidum invictumq́; animum ſignas amarante:
Et vegetis ſenibus grata corona tua eſt.

Digitized by Google

LXII.

THEOPHRASTUS *ſcribit eſſe genus quoddam roſarum circa Philippos in Græcia, centum folia continens, cujusmodi Plinius ex Pangæo in Campaniam transplantatas perhibet, quales nunc roſæ apud nos quoque, quamvis rarius, inveniuntur. Sed nullum, meo judicio, florem pleniorem, elegantiorem & pluribus foliis refertum vidit hæc noſtra ætas (harum rerum ad curioſitatem usq; ſtudioſa) quàm Pæoniæ ex Hiſpania, ut ajunt, primum allatæ, & jam ubique in hortis inſtructioribus frequentatæ, cujus in unico flore ultra quingenta folia me aliquando numerare memini. At ſuperveniente pluvia, vel nimio ſole ardente, ſubitò folia decidunt, & decor omnis abit. Quod in tota vita noſtra caduca, fluxa ac incerta (* τὸ γὰρ ἀνθρώπινον οὐ παντάπασι βέβαιον*: Humana enim non ſunt omnino firma, inquit Plato in Epiſtolis) unusquisque obſervare, atque ideo fallacibus voluptatibus, quas breviſſimas interdum longiſſima comitantur incommoda, minime indulgere debet.*

> Feſtinat enim (*ſecundum Iuvenalem*) decurrere velox
> Floſculus, anguſtæ miſeræque breviſſima vitæ
> Portio, dum bibimus, dum ſerta, unguenta, puellas
> Poſcimus, obrepit non intellecta ſenectus.

Idem etiam Ovidius monet hiſce verſibus.

> Forma bonum fragile eſt, quantumque accedit ad annos,
> Fit minor, ac ſpacio carpitur ipſa ſuo.

Alii addiderunt. MULTIPLEX, MOX NULLA, *indicantes ſimul & vanitatem & brevitatem mortalis hujus ac momentaneæ noſtræ vitæ.*

Digitized by Google

LXII.

CADVCA VO-
LUPTAS.

Hæc roſa centuplici ceu flore decora, caduca eſt:
Sic formæ & vitæ mox perit omne decus.

Quanquam

Digitized by Google

LXIII.

QVANQUAM *Hedera ſit ex numero iſtarum plantarum, quæ nunquam folia amittunt, ſicuti quoque Olea, Myrtus, Palma, Pinus, Cupreſſus, &c. nihilominus tamen levi momento vel propter ipſius temporis incommoditatem, vel ſoli imperfectionem, aut alia de cauſſa decreſcit & interdum plane exſiccatur. Vnde Cardinalis Lotharingus Pyramidem hederæ veſtitam, in cujus apice Luna eſt appoſita, quæ Regis Galliæ Henrici II. fuit ſymbolum, uſurpavit, eo deſignare volens, tam diu Hederam, id eſt, ipſummet in virore ac felicitate perſtiturum, quousque Rex Henricus herus illius floreret, illumq́ inſtar Pyramidis ſuſtentaret. Idq́ unusquisq́ alius fideliter ac pro viribus ſuperiori alicui Domino inſerviens, ac viciſſim illius benevolentiam ac favorem experiens ſibi accommodare poterit. Sed multo adhuc rectius ad verum Dei cultum & honorem transferre hæc licebit, Nam ſicuti videmus hederam, vitem, lupulum ſalictarium, & alias hujus generis plantas, propter imbecillitatem, innixu ad arborem, palum, vel murum egere, ita perſuaſum eſſe nobis debet, nos non poſſe alia ratione ulla aſſurgere, creſcere vel florere, quàm acceſſu ad Deum Opt. Max. & gloria ejus pro viribus tuenda. Et in hoc quidem fallemur nunquam: in illo fortaſſis ſæpius. Oraculum enim eſt Pſalmographi:* μὴ πεποίθατε ἐπ' ἄρχοντας, ἐπὶ υἱοὺς ἀνθρώπων, οἷς οὐκ ἔστι σωτηρία. *Academici occulti Brixienſes habent columnam, circa quam Smilax planta involvendo aſcendit, cum tali dicto,* UT ERIGAR.

Digitized by Google

LXIII.

TE STANTE VIREBO.

Pyramidis ſurgentem hederam munimine cernis?
Talis ſtat pietas fulta favore DEI.

Digitized by Google

LXIV.

CORALIUM, *(inquit Dioſcorides lib. V. cap. XCVII.) marinum eſſe fruticem conſtat, qui alto extractus, duratur ſtatim atque emergit, tanquam offuſo aëre protinus concreſcat, atque ideo Lithodendron vocatur. Vnde Ovidius in libro IV. Metamorphoſ. in fabula de Andromeda ac Perſeo ejus proprietatem ita deſcribit.*

Nunc quoque Coraliis eadem natura remanſit,
Duritiem tacto capiant ut ab aëre, quodque
Vimen in æquore erat, fiat ſuper æquora ſaxum.

At libro XV. ejusdem operis inquit.

Sic & Coralium, quo primum contigit auras
Tempore, dureſcit, mollis fuit herba ſub undis.

Ad eundem modum etiam illi, qui patria ac propriis laribus relictis, ubi molliter ac delicate vivere eis licuiſſet, ſine tamen aliquo fructu ac utilitate, inſtar Vlyſſis ſibi propoſuerunt explorare mores multorum & urbes, atque laboribus & peregrinationibus fructuoſis prudentiam, ac rerum laudabilium copiam ac experientiam ſibi comparare, inſtar Coralii aëre indurati judicium confirmatum & ſtabile ad quoſvis caſus ac eventus ferendos tandem conſequuntur, & ſecundum Horatium,

eſt animus illis
Rerumque prudens, & ſecundis
Temporibus dubiisque rectus.

Huc pertinet præceptum Iſocratis, μὴ κατόκνει μακρὰν ὁδὸν πορεύεσθαι πρὸς τοὺς διδάσκειν τι χρήσιμον ἐπαγγελλομένους. *Ne graveris longam viã ingredi ad utilis alicujus doctrinæ profeſſores. Quidque Plato, & alii plurimi utiliſſ. ſuis peregrinationibus conſecuti ſint, nemini eſt ignotum.*

MOLLIS

LXIV.

MOLLIS FVIT HERBA SUB UNDIS.

Qui ſapit, ille animum peregrino obdurat in orbe,
Coralium extrà undas ſic abit in lapidem.

Digitized by Google

LXV.

CVM Propheta Ionas ex urbe Ninive rediiſſet, ac defatigatus, fruſtraque expectans finem ſuæ prædictionis, quieviſſet ſub pergula hederæ ſibi conſtructæ, (ut habet antiqua verſio: alij enim cucurbitam interpretati ſunt:) ſomnumq́ cepiſſet: vermis quidam circa radicem eroſit ſtipitem, ut paulò pòſt hedera planè areſceret ac periret. Quare Propheta radijs ſolis graviter percuſſus, atque è ſomno excitatus, à tam vili vermiculo tam optatam ſibi commoditatem fuiſſe ablatam graviſſimè lamentabatur. At Dominus DEVS hoc pacto illi voluit demonſtrare, quantopere erraret, moleſtè ferens prædicationem ſuam de Ninivitis ratam non haberi, nec perpendens, cum tantopere ipſe doleret jacturam illius Hederæ eum à calore ſolis defendentis, quanto magis diſplicere Deo deberet, tam magnam urbem, præſertim veram pœnitentiam agentem, perire. Hoc exemplo quidam magnus vir (ut ſcribit Camillus de Camillis in ſuis Italicis ſymbolis,) ſeipſum voluit conſolari ac ad patientiam conſtantiamq́ admonere, propter obitum filii ſui magnæ expectationis, per hederam indicans præclaram ſpem de eo jam conceptam, per vermem autem ipſius mortem. Præclarè autem Philippides:

τὸν ἀναγκαίως ἔχει
Βίον θερίζειν, ὥστε κάρπιμον στάχυν.
Καὶ τὸν μὲν εἶναι, τὸ δὲ μή.

Sed neceſſarium eſt
Vitam demeti, velut gravidas ſpicas:
Et alium vivere, alium non.

NATU-

LXV.

NATURÆ MATVRAVIT OPVS.

Quod natura brevi maturum tempore perdet,
Cur adeò, huic fatum vim properare, doles?

LXVI.

CYTISUM *fruticem (qui jam de ſententia D. Maranta & Matthioli aliorumq́, exiſtimatur nobis eſſe notus) ſcribit Plinius libr. XIII. cap. XXIV. inventum eſſe in Cythno inſula, ac inde in omnes inſulas Cycladas, mox in urbes Græcas magno proventu caſei tranſlatum, miraturq́, ideo Italiæ eſſe rarum. Eodem loco addit, Cytiſum non æſtuum, non frigorum, non grandinum aut nivis injuriam expaveſcere, & ut Hyginus adjecit, ne hoſtium quidem, propter nullam gratiam ligni. Qua occaſione à Rota, ut ſcribit Scipio Amiratus in Italico ſuo libro de ſymbolis, Comiti Polentiæ Neapolitano, ſtrenuo ductori militum, contra hoſtes cum multis fortiſſ. viris pro ſuo Rege expeditionem ſuſcepturo, & nullum laborem aut periculum ipſius cauſſa detrectaturo, hoc ſymbolum non ſine ratione aſſignatum fuit. Idq́, Seneca etiam, de Ira librum tertium & ultimum claudens, gravi admodum Epiphonemate explicat hiſce verbis: Dum inter homines ſumus, colamus humanitatem: non timori cuiquam, non periculo ſimus: detrimenta, injurias, convicia, vellicationes contemnamus, & magno animo brevia feramus incommoda: dum reſpicimus (quod ajunt) verſamusq́, nos, immortalitas aderit.*

Ac Livius Decad. I. lib. IV. breviter graviterque dicit: Labor & periculum impenditur, unde honor & emolumentum ſperatur. Sic Virgilianus Aeneas:

O ſocii, neque enim ignari ſumus ante malorum,
O paſſi graviora, dabit Deus his quoque finem:
Durate & voſmet rebus ſervate ſecundis.

LÆTA-

Digitized by Google

LXVI.
LÆTAMUR GRAVIORA PASSI.

Non æſtu cytiſus, non frigore, non nive læſus:
Spernere magnanimos omnia dura docet,

Quemadmodum

Digitized by Google

LXVII.

QVEMADMODUM *apes ad omnes quidem flores advolant, quanquam interdum amari aliquid vel acris in ſe contineant humoris, quales ſunt ranunculi & alii plurimi ſimiles; nihilominus tamen ſuccum quendam utilem inde exugunt, ex quo non ſine admiratione, poſtea miro artificio mel parant: Sic etiam ſedulo magnoque ſtudio ac judicio viris bonis ac doctis annitendum, ut non ſolum ex optimis ac ſelectiſſimis autoribus, ſed aliis etiam non adeo commendabilibus ſcriptis, ſi quid boni illis inſit, omnia ad unicam utilitatem publicam colligant, & poſteritati commendent, ut hac ratione prodeſſe plurimis, nemini autem, ſi fieri queat, nocere poſſint. Qua quidem ſimilitudine eleganter ſuam* παραίνεσιν *concludit ad Demonic. Iſocrates. Et rem ipſam etiam Lucretius lib. III. hiſce verſibus eleganter expreſſit.*

Floriferis ut apes in ſaltibus omnia libant,
Omnia nos itidem depaſcimur aurea dicta,
Aurea, perpetua ſemper digniſſima vita.

Huc pertinet quoq; libellus D. Baſilii, Quomodo ſint legendi Ethnici ſcriptores. Et non pauca hujus generis apud Clementem Alexandrinum habentur, quæ ad excolendum ac confirmandum hac in parte judicium plurimum conducere poſſunt. Eſtq; Aeſchyli ſententia hæc quoque obſervatione digna,

Ὁ χρήσιμ' εἰδὼς, οὐχ ὁ πολλ' εἰδὼς, σοφός.
Qui utilia, non qui multa novit, is ſapit.

Digitized by Google

LXVII.

UT PROSIT.

Felix qui potuit ſolerti mente, vel hoſte
In ſua converſo commoda ritè frui.

LXVIII.

VRTICA ob ſubtiles adeo acutosq; foliorum aculeos, ſi manibus leniter contrectetur, magnum poſt ſe pruritum & acrimoniam ſatis moleſtam relinquit: contrà verò ſi plena manu fortiter comprimatur, parum nocere poteſt. Quo exemplo indicatur, exigua pericula quandoq;, ſi negligantur, nec illis in tempore præſenti animo obviam eatur, non contemnendas vires ſumere, & hominibus tandem plurimum exhibere negotii. Vnde etiam veteri proverbio Germanico admonemur, parvum hoſtem, & exiguum vulnus non temere eſſe contemnendum, cum utrumque principio neglectum levi aliqua occaſione vires ſumere, & nonnunquam plurimum damni inferre conſueverit. Quare, ut poëta monet,

Principiis obſta: ſerò medicina paratur,
Cum mala per longas invaluere moras.

Et ut Phocylides: ἀρχόμενον τὸ κακὸν κόπτειν, *&c. Similiter Perſius Sat. III.*

Elleborum fruſtra, cum jam cutis ægra tumebit,
Poſcentes videas, venienti occurrite morbo.

De hoc ſymbolo quidam eruditum hoc carmen compoſuit.

Molliter urticam ſi quis tractaverit, uret,
Et timidas lædit tacta borago manus.
His tamen intrepidò franguntur ſpicula preſſu,
Hacque omnis ſubitò pellitur arte dolor.
Res age, non magnis nec neglige viribus hoſtem,
Sed leve, quo poteris robore, tolle malum.

LXVIII.

LEVITER SI TANGIS, ADVRIT.

Læditur is meritò parvum qui negligit hoſtem:
Fortiter urticas qui premit, ille ſapit.

Digitized by Google

LXIX.

FLOS *Adonidis apud poëtas, ac præſertim Ovidium Anemone vocari videtur, cujus plures ſunt ſpecies, flores elegantes ſed caducos, profert phœniceos, purpureos, luteos & albos quoq;. Alij florem Adonidis vocant quandam plantam, quam Herbarii Chamæmelum rubrum quoque appellant. Flos itaq; Anemones ut eſt pulcherrimus, ſic levi ventorum impetu, aut ſolis calore langueſcit & decidit, ejusq; ſemen pariter facile in pappos abit. Deſumtum autem eſt ſymbolum ex Ovidii X. lib. Metamorphoſ. ubi hi verſus leguntur:*

Nec plena longior hora
Facta mora eſt, cum flos de ſanguine concolor ortus,
Qualem quæ lento celant ſub cortice gramen
Punica ferre ſolent, brevis eſt tamen uſus in illo.
Namque male hærentem & nimia levitate caducum
Excutiunt iidem qui perflant omnia venti.

Eſtq; hic typus quoq; vitæ humanæ brevis ac fragilis, ſicuti in multis alijs ſymbolis à nobis dictum eſt. Quidam referunt ad pulchritudinem ſexus muliebris, quâ ſæpè nimium ſuperbire ſeſeq; efferre ſolent fœminæ: cum ſecundum Senecam in Tragœdia Octavia, Florem decoris ſinguli carpant dies. *Rectè etiam Iſocrates:* κάλλος μὲν γὰρ ἢ χρόνος ἀνάλωσεν, ἢ νόσος ἐμάρανε: *Pulchritudinem aut tempus abolet, aut morbus corrumpit.*

Alij habent: GLORIA VENTO DISCUTITUR. *Nam Anemone nunquam ſe aperit, ſecundum Plinium libr. XXV. cap. XXIII. niſi vento ſpirante, unde & nomen accipit, & facilè rurſum eodem vento flores & ſemina diſcutiuntur. Quod gloriæ vanæ & inſtabili, quæ non virtute ſolida nititur ac confirmatur, rectè poſſumus accommodare.*

BRE-

Digitized by Google

LXIX.

BREVIS EST USUS.

Vita fugax, quàm cauſſa levis tua ſtamina rumpit?
Pulſa levi flatu ſic Anemona cadit.

LXX.

DE Loto multa ſcripſerunt veteres, Theophraſtus, Dioſcorides & Plinius, ac tradiderunt ſole occidente comprimi occludiq́, ad ortum autem aperiri; qui ſeorſim Nymphæam quoque deſcripſerunt. Sed Excellentiſs. D. Medicus Venetus Proſper Alpinus in ſuo accuratiſſimo libro de AEgypti plantis nuper publicato, probare ſtudet, omnino unam eandemque plantam eſſe Lotum ac Nymphæam, cum multis annis, quos in Aegypto medicando tranſegit, hanc plantam diligenter inquiſiverit: ſed fatetur ſe plane omnes proprietates in Nymphaa obſervaſſe, quas Loto olim autores tribuerunt, nec aliã Lotum in tota iſta regione inveniri: quanquam, ut verum fatear, in radice aliqua ſit diverſitas. At dubitari poſſit, num in Euphrate Loti creſcentis, cujus potiſs. meminere Theophraſtus ac Plinius, aliqua ſit differentia necne cum Aegyptia. De cauſſa vero hujus proprietatis, ſive jam Nymphaa & Lotus idem ſint, ſeu non, diſputat Theophraſtus lib. II. de cauſſis plantarum cap. XXV. à quo tamen nonnihil diſſentire videtur Iulius Caſar Scaliger in ſuis commentariis ad eundem librum, de quibus nimis longum eſſet hic differere, quare ad ipſos autores remittimus ſtudioſum lectorem. Eſt autem ſignificatio hujus ſymboli cum aliis non paucis à nobis propoſitis communis, nimirum omnes noſtras cogitationes & actiones dependere à radiis æterni ſolis, Dei Opt. Max. qui ſua divina bonitate & gratia omnia vivificat, conſervat, & in lucem profert. Alii addunt: SIC ALMA LVX MIHI. *& ut quidam in more habent poſitum, ad ἐρωτικὰ accommodant.*

Digitized by Google

LXX.
DUM RESPICIS ERIGOR.

O Sol juſtitiæ, ſine te non fluctibus atris
Curarum potero tollere Chriſte caput.

LXXI.

VIDIT inter alias rariores ſtirpes hanc etiam novam plantam noſtra ætas, quam vocant Turcico vocabulo Tuſai: nam Conſtantinopoli allata eſt: alii Lilium Perſicum, à natali loco, vulgo ob ſimilitudinem Coronam imperialem ſive regiam appellant, quam peritiſſimus rerũ ſimplicium Carolus Cluſius, ſummus meus amicus, ad Hemerocallidem veterum non malè referri poſſe exiſtimat. Hujus flos maturus expanditur ac in ſuis proprijs pediculis plane deorſum flectitur, at quamprimum flacceſcere incipit; ſuccedunt illi ſatis magna capita, (ut quandoq; in lilio rubro fieri ſolet,) quæ excuſſo flore ſtatim ſurſum eriguntur, ne ſcilicet, ſi deorſum dehiſcerent diutius, ſemina nondum matura putreſcant ac excidant. Sic juvenes, quantumvis ingenij, vel corporis atque fortunæ bonis ornati, ſingulari modeſtia ſeſe ſubmittere, nec ante tempus, (quod ſæpe fieri videmus) exultare, ſuperbire, & inſolentiæ criſtas erigere debent, cum ſecundum Saluſtium in bello Iugurt. contemtor animus & ſuperbia, commune nobilitatis malum ſit. Contra vero ſenes jam prudentia & uſu rerum confirmati, autoritatem ſuam tueri, ac bene monendo præcipiendoq; alijs præire jure ac merito poſſunt. Vnde etiam Cicero in lib: de ſenect. ait, Apicem ſenectutis eſſe autoritatem. Et Euripides jubet expeti ſenum conſuetudinem.

Ὁμιλίας δὲ τῶν γεραιτέρων φίλει: Converſationes autem ſeniles ama. Notandum vero quod negligentia ſculptoris, ſemina ante flores male ſint poſita.

Digitized by Google

LXXI.

MODESTA JUVENTVS, HONESTA SENECTUS.

Diſce puer virtutem ex me, nec flore ſuperbi:
Matura tollat fruge ſenecta caput.

Digitized by Google

LXXII.

THEOPHRASTUS *celebris Philoſophus apud veteres, tum alibi tum libr. II. de cauſſis plantarum, reddit rationem, quare flores nonnulli ad radios ſolis ſeſe aperiant, & multi ex illis cum ijſdem planè convertantur. Clauduntur, inquit, hi imbecilliores nocturno frigore, ſolis verò tepore foventur ac aperiuntur, qui revocat calorem naturalem & à centro ad ambitum effundit, ſimulque humorem ſuperfluum educit. Quod tamen in nonnullis tantum noctu ſeſe aperientibus, interdiu vero claudentibus locum non habet, de quo hic diſputandi locus non eſt conveniens, cum brevitati potiſſ. ſtudeamus. Id vero quod priore loco diximus, inprimis obſervatur in duobus Heliotropiis majore & minore, quæ etiam inde denominationem acceperunt, atque ideo minus præſertim Italice adhuc Giraſole, & Hiſpanice Torneſole dicitur. Hujus autem ſymboli interpretationem ex Lactantio libr.* VI. *cap.* VIII. *aſſumere rectè poſſumus, ubi inquit: Itaque ſi oculos in cœlum ſemper intendis, & ſolem, qua oritur, obſervas, eumq; habeas vitæ quaſi navigii ducem, ſua ſponte in viam pedes dirigentur, & illud cœleſte lumen, quod ſanis mentibus multo clarius ſole eſt, hic quem carne mortali videmus, ſic reget, ſic gubernabit, ut ad ſummum ſapientiæ virtutiſque portum ſine ullo errore perducat. Digna profectò ſententia, quæ in animis omnium infigatur, ſemperq; in recenti memoria retineatur. Alij adjiciunt,* SOLI ET SEMPER, *eadem fermè ſignificatione. Dominichus autem:* VERTITUR AD SOLEM.

SEMPER

Digitized by Google

LXXII.

SEMPER AD ORTUM.

Chriſte tuos vultus ſemper venerabor adorans,
Vt Clytie ad ſolem germina pulcra rotat.

Digitized by Google

LXXIII.

VIOLÆ primi gratiſſimi floſculi vernales, hinc inde humi ſerpentes & in locis humilibus ad radices montium libenter creſcentes , odore ſuavi ac bene olenti ab omnibus expetuntur, contrà montes etiam altiſſimi ſapè ob aſperitatem & altitudinem plane remanent ſteriles, parvumq; uſum præbent hominibus. Vnde S. Petrus in ſua I. Epiſtola cap. ultimo. Humilitatem animi vobis infixam habete; propterea quod DEVS ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam. Et D. Chryſoſtomus in Epiſtolam S. Pauli I. ad Corinth. I. eleganter & breviter monet, οὐδὲν οὕτω θαυμαστὸν ποιεῖ τὸν χριστιανὸν, ὡς ταπεινοφρομιώνη : *nihil ita Chriſtianum admirabilem efficit, ac humilitas. Quod etiam Chilon Lacedamonius vidit, qui interrogatus quid in cælo ageret Deus, Alta, inquit, deprimit, & humilia extollit. Vel, ut Herodotus loquitur,* ὁ θεὸς τὰ ὑπερέχοντα κολούει. *Quod inſuper poëta Lyricus cecinit, ex Heſiodo & Xenophonte VI.* ἑλληνικῶν *translatum:*

Valet ima ſummis
Mutare, & inſignem attenuat DEUS,
Obſcura promens.

Et alibi

Vim temperatam Dii quoque provehunt
In majus ; iidem odêre vires
Omne nefas animo moventes.

Heſiodi vero locus inſignis eſt initio ſtatim lib. I. ἔργων καὶ ἡμερ-

Ῥεῖα μὲν γὰρ βριάει, ῥέα δὲ βριάοντα χαλέπτει,
Ῥεῖα δ' ἀρίζηλον μινύθει, καὶ ἄδηλον ἀέξει.
Facile enim extollit, facile vero elatum deprimit,
Facile inſignem minuit & obſcurum auget.

HUMI-

Digitized by Google

LXXIII.

HUMILIBUS DAT GRATIAM.

Alta cadunt vitiis, virtutibus infima ſurgunt:
Hoc te mons ſterilis, vallis amœna monet.

LXXIV.

TRIFOLIA *contra ſerpentum ac ſcorpionum ictus valere, ſi ſeminis grana viginti ex vino vel poſca aſſumantur, vel folia ac univerſa herba decocta uſurpentur, ac præterea ſerpentem nunquam in trifoliis conſpici, autores ſunt Dioſcorides & Plinius. Quod quidem inprimis de illo, quod Aſphaltites vel Bituminoſum vocatur, & à Scribonio Largo, qui illud plurimum commendat, ac ſcribit in Sicilia ac portu Lunæ ſe copioſe reperiſſe, Trifolium acutum appellatur, (forſitan à foliorum figura) intelligi procul dubio debet. Non diſſimili ratione homines profani, rebusq; fluxis luxuique potiſſ. dediti, ab honeſtis ac laudabilibus præceptis abhorrent, ac imperitum vulgus pravis opinionibus imbutum, vitiisq; variis obnoxiũ utiliſſima monita virtutis ac honeſtatis reſpuit, illaq; fugit. Unde Horatius non exiguus morum magiſter pulcherrimam quandam Oden, multis utiliſſimis ſubjectionibus refertam, ita incipit:*

Odi profanum vulgus & arceo:
Favere linguis.

Eſtq; etiam Orphei verſiculus hac in parte merito obſervandus.

Φθέγξομαι οἷς θέμις ἐστὶ, θύρας δ' ἐπίθεσθε βεβήλοις.

Iis fabor quos ſancta decent, procul eſte profani.

Ac Plato inquit: οὐ καθαρῷ γὰρ καθαροῦ ἐφάπτεσθαι μὴ οὐ θεμιτὸν ἐστι, *id eſt, Nefas eſt, ab eo purum contrectari, qui purus ipſe minime ſit.*

Digitized by Google

LXXIV.

PROCUL ESTE PROFANI.

Sic tua majeſtas Deus une & trine profanos,
Vt reprobos angues alma triphylla fugant.

Theophra.

Digitized by Google

LXXV.

THEOPHRASTUS *docet, & cultores rei herbariæ hoc teſtantur, Croci plantam priusquam in florem ſeſe exerat, conculcatam nonnihil ac pedibus leviter attritam, poſtea pulchrius renaſci feliciusque germinare. Sic viri fortes & animoſi, adq́; magna & egregia facta ſuſcipienda ac expedienda nati & parati, tantum abeſt ut rebus difficilibus ac adverſis frangantur, vel deterreantur, ut multo etiam inde reddantur alacriores & aptiores ad quavis virtutis opera præclara ſubeunda atq́; exequenda. Rectè itaq́; Seneca dixit: Marcet ſine adverſario virtus. Tunc apparet, quanta ſit, quantum valeat, polleatq́;, cum quid poſſit, patientia oſtendit. Nec minus præclarè Thucyd.* ὡς οἵτινες πρὸς τὰς ξυμφορὰς, γνώμῃ μὲν ἥκιστα λυποῦνται, ἔργῳ δὲ μάλιστα ἀντέχουσιν, οὗτοι καὶ πόλεων καὶ ἰδιωτῶν κράτιστοί εἰσι. *Nam qui in calamitatibus animo quidem minime triſtantur: re autem & operibus max. obſiſtunt, optimi ſunt, ſive civitates, ſive privati homines fuerint.*

Vnde Dux Venetus præclariſſimus ac de ſua patria opt. meritus Petrus Lauredanus, difficilimis temporibus ſuæ Reipubl. fidelem ac promptam admodum operam præſtans hoc ſymbolo inprimis uti voluit. Alibi additum legimus, CONCULCATUM UBERIUS.

Quod ſi hoc ſymbolum, quamvis ab aliis multis poſitum, non adeo eſt omnibus numeris perfectum, ut cætera quoq́; nonnulla, ad Emblematum vel ſimilitudinum claſſem poterit ablegari.

LXXV.

PULCHRIOR ATTRITA RESURGO.

Pulcrior ut creſcat, teritur Crocus: ô furor ingens,
Lætior ut poſſis ſurgere, nolle premi!

LXXVI.

VALERIUS *Maximus lib. VII. cap. IV. ex Livio & alijs hiſtoricis refert, (nam & Herodotus de Thraſybulo ſimilem narrationem habet) Sextum Tarquinium filium, cùm diuturna obſidione expugnari ipſorum urbs non poſſet, tandem ad Gabios confugiſſe, tanquam ſævitiam & verbera deteſtantem, & ſic fictis blanditiis cõſecutum fuiſſe, ut apud omnes ſua autoritate plurimum poſſet, & urbem in ſua quaſi manu haberet. Quo facto familiarem quendam ſuum ad patrem clam miſit quæſitum, quidnam deinceps fieri vellet. Iuvenili calliditati ſenilis reſpondit aſtutia: Nihil enim penitus reſpondit: ſed ſeducto Legato in hortum, maxima & altiſſima papaverum capit a ipſo vidente & præſente baculo decuſſit. Cognito adoleſcens patris ſimul ſilentio & hoc ejus facto, non ignoravit, præcipi ſibi ut excellentiſſimum quemque Gabinorum aut exilio mulctaret aut morte conſumeret. Ergo ſpoliatam bonis propugnatoribus hoc modo civitatem patri tandem tradidit; Animadvertens, (ut inquit Paradinus) principem ad pacandam ac ſedandam patriam etiam ſubditorum potentiſſimos quosque illi obtemperantes ac devinctos reddere debere. Quod tamen ſi tam manifeſta vi, quàm occulta fraude cum aliorũ pernicie à principibus fiat, facile in crimen affectatæ tyrannidis incurrere poterunt, quæ ſecundum Euripidem eſt ἀδικίας μήτηρ, id eſt, mater injuſtitiæ; quando violento unius ac injuſto imperio præter mores & leges pro arbitrio omnia adminiſtrantur. Quod Claudianus pulchre deſcribit, hiſce verſibus lib. IV. ad Honorium.*

Qui terret, plus iſte timet, ſors iſta Tyrannis.
Conveniti invideant claris, fortesque trucident,
Muniti gladiis vivant, ſeptique venenis
Ancipites habeant arces, trepidique minentur.

ÆQUA-

LXXVI.

ÆQVARI PAVET ALTA MINOR.

Quid ſibi Tarquinius? Cur ſumma papavera frangit?
Sors quia ſic plebem terret iniqua Patrum.

LXXVII.

BETONICAM herbam vulgaris quidem notitiæ, ſed multæ utilitatis Antonius Muſa Auguſti Imperatoris Medicus celeberrimus peculiari ſcripto celebrare non dubitavit: Radix tamen terra abſcondita ſi copioſior ſumatur, vomitum concitat, & aliquid veneni in ſe continere exiſtimatur. Sic Reges ac principes clementiam ac benignitatem ſuam omnibus notam ac teſtatam reddere, ſeveritatem autem occultare debent. Quod verboſius explicat Seneca in principio lib. I. de Clementia, quò in loco quædam principibus quaſi monſtrare ac dictare voluit, quæ ſingulis momentis ſecum meditari ac examinare merito deberent. Sic itaq; inter alia multa utiliſſima præcepta eo in loco ſub perſona ipſorum loquitur, abſq; dubio Neronem diſcipulum ſuum ad meliora cupiens præcepta aſſuefacere: In hac tanta facultate rerum, non ira me ad iniqua ſupplicia compulit, non juvenilis impetus, non temeritas hominum & contumelia, quæ ſæpè tranquiliſſimis quoq; pectoribus patientiam extorſit, non ipſa oſtentandæ per terrores potentiæ dira, ſed frequens magnis imperiis gloria. Conditum immo conſtrictum apud me ferrum eſt, ſumma parſimonia etiam viliſſimi ſanguinis. Nemo non cui aliena deſint, hominis nomine apud me gratioſus eſt. Severitatem abditam, clementiam in promtu habeo. Sic me cuſtodio, tanquam legibus quas ex abdito & tenebris in lucem evocavi, rationem redditurus ſim. Hæc ill. Quo pertinet quoq; iſtud Ovidianum;

Eſt piger ad pœnas Princeps, ad præmia velox,
Cuique dolet quoties cogitur eſſe ferox.

Quamvis interdum etiam, ſecundum Cicero. in Epiſtola ad Brutum libr. XI. ſalutaris ſeveritas vincat inanem ſpeciem clementiæ.

LXXVIII.

SEVERITAS ABDITA, CLEMENTIA IN PROMTU.

Quanta exto tellure juvo; nocet abdita radix:
Gratia ſit celebris, non gravis ira ducum.

LXXVIII.

NIHIL *optatius accidere poteſt unicuiq́; , quàm ſuorum laborum ac operum videre & percipere tandem fructum aliquem & utilitatem convenientem, atque contrà moleſtiſſ. eſt (quod ſæpe uſu venire ſolet) ſi alii in noſtram meſſem, ut in proverbio eſt, ſuam falcem immittere partisque aliorum frui conantur. Sic Agricolæ quoque per totum annum terram colunt, ac ſemina magna cura illi mandant, ut ſuo tempore meſſem optatam faciant , nec facilè patiuntur ab aliis pigris ac inertibus proprios fructus ſibi eripi. Docemur ideo ocium eſſe fugiendum, & ſemper honeſtis laboribus incumbendum, quod ſacræ litteræ quoq́; ab initio & paſſim monent: inprimis vero crebræ ſententiæ in proverbiis Salomonis & Syracidæ hoc nobis abunde ſubjiciunt : quas hîc exponere nimis longum eſſet.   Convenit autem huic ſymbolo dictum S. Baſilii valde elegans :* τίς ἐν καιρῷ σπορᾶς οἴκοι καθήμενος ἐνστάντος τοῦ θερισμοῦ τὸν κόλπον ἐπλήρωσε τῶν δραγμάτων, *Quis ſemĕtis tempore domi ſedens, inſtante æſtate ſinum ſuum manipulis implevit? Et S. Nazianzeni eadem verba leguntur in oratione II. contra Iulianum,* οὐ τοῦ ἀμήσαντος ὁ στάχυς, ἀλλὰ τοῦ σπείραντος. *Horatius quoque I. Sermonum Satyra I X. hæc ſuo more breviter ac nervoſe protulit:*

Nil ſine magno
Vita labore dedit mortalibus.

Quod ex Epicharmo illum deſumſiſſe credibile eſt, ubi ait, πρεπόντων πόνων πωλοῦσι πάντα τἀγαθὰ οἱ θεοί. *Convenientibus laboribus divi cuncta vendunt bona.*

Digitized by Google

LXXVIII.

NON METENTIS SED SERENTIS.

Pigra faceſſe manus, plenam ne collige meſſem:
Commoda frumenti qui petit, ille ſerat.

LXXIX.

RHODODENDRON ſive Rhododaphne, quod Nerion quoq; vocatur, planta elegantiſs. & per totam æſtatem amœniſſimos flores proferens, teſte Dioſcoride lib. IV. cap. LXXII. mulis, canibus, aſinis & aliis beſtiis, quo ad flores ac folia, venenum eſt; at ab hominibus adverſus ſerpentum morſus utiliter è vino bibitur, præſertim ruta addita, (quamvis Galenus lib. VIII. de facultatibus ſimplicium Medicamentorum hominibus quoq; pernicioſum eſſe ſcribat.) Ita ſecundum D. Auguſtinum in commentariis Pſalmi XLVIII. omnia divina elogia ſalubria ſunt bene intelligentibus, periculoſa vero his, qui ea volunt ad ſui cordis perverſitatem torquere potius, quã cor ipſum ad eorum rectitudinem corrigere. Quod etiam S. Paulus I. ad Corinth. I. docet. Nam ſermo crucis, inquit, iis qui pereunt ſtultitia eſt, at nobis qui ſalutem conſequimur, potentia DEI eſt. Et pluribus etiam id confirmat II. ad Corinth. II. De hoc eleganter in ſuo pegmate Petrus Coſtalius ita ſcripſit.

Nobilis aſpectu folioque virens Rhododaphne,
    Dicitur ægrotis eſſe medela viris.
Tollit & humano conceptum in pectore virus,
    Et læſis affert artubus antidotum.
Bruta tamen foliis animata extinguit eisdem,
    Hæc ſunt ſcripturæ non aliena ſacræ.
Illa pios recta cœli deducit in axem,
    Sed nigrum reprobis addere Theta ſolet.
Et licet hoc toto nil ſit præſtantius orbe,
    In latum errorem noxia corda trahit.

Alibi aſcriptum legimus, SIC SACRÆ LITERÆ, *ſenſu nimis manifeſto.*

Digitized by Google

LXXIX.

ET JUVAT ATATQUE NOCET.

Nerion antidotumq; viris, ſuibusque venenum eſt:
Pagina ſacra malis noxa, medela piis.

Digitized by Google

LXXX.

MOLY herbam deſcribit Homerus Odyſſ. X. eamque inventam tradit à Mercurio, qui contra veneficia & magicas artes Vlyſſi illam tradiderit, ut ea adverſus fraudes & illecebras Circes, quæ ejus ſocios in varias belluarum ſpecies mutabat, ſeſe muniret. Quæ omnia mythologicè accipi debent. Facultates enim animi quadam conſpirantes cum affectibus, rationisque obedientiam excutientes, & deinceps facilè hinc inde exorbitantes, ad quævis vitia homines abripiunt, atq; ſecundum Horatium, Affigunt humo divinæ particulam auræ, unde propria forma exuti in diverſas beſtiarum figuras tranſmutari dicuntur. At contra Vlyſſes vir prudens, ac multarum rerum uſu præditus, vera rationis normam ante oculos habens, ac Moly ſapientiæ, adverſus monſtra pravorum affectuum unitum amuletum præferens, hæc facilè omnia depellit, nec à ſtatu ſuæ conſtantiæ ſe dimoveri ullis illecebris patitur. Quod & Ovidius tangit XIV. Metam. Plinius ex Theophraſto libr. XXV. cap. IV. ita deſcribit. Laudatiſſima herbarum eſt Homero, quam à Diis vocari putat Moly, & inventionem ejus Mercurio aſſignat, contraque ſumma veneficia demonſtrat. Naſci eam hodie circa Pheneum & Cyllenen Arcadiæ tradunt, ſpecie illa Homerica, radice rotunda nigraq; magnitudine Cæpæ, folio Scyllæ, effodi autem difficulter. Alias hujus quoq; differentias præter hanc, recentiores Herbariorum libri depictas exhibent.

LXXX.

HAC VENENA FUGANTUR.

Moly venena fugat, fraudem ſapientia pellit,
Hanc pete, cum tot ſint plurima monſtra locis.

LXXXI.

THEOPHRASTUS *lib. IX. cap. XVIII. de hiſtoria plantarum ait. Quod autem conſuetudo plurimum valeat, multis ſane rationibus conſtat. Nam & abſynthium pecora hujus tractus paſcere negant. Pontica autem nimirum paſcunt, ut pinguiora ac pulchriora reddantur, ac, ut quidam volunt, ſine felle. Ad eundem modum Plinius lib. XXIV. cap. IX. ſues aſſuetos cibum capere in vaſis ſive alveis è ligno Tamariſci confectis, Liene carere dicit. Quod tamen Excellentiſſimus Medicus D. Proſper Alpinus, qui in Aegypto, ubi harum arborum maxima copia eſt, Artem Medicam aliquot annis cum ſingulari laude exercuit, in ſuis libris quos de Medicina Aegyptiorum & plantis in illa regione naſcentibus nuper edidit, fabuloſum eſſe arbitratur. Quanta vero vis ſit conſuetudinis tam in bonam quàm malam partem, pluribus ſententiis veterum, atque etiam exemplis prope infinitis probari poſſet; ſed non ſunt hujus loci. Breviter ſane multa complexus eſt Ariſtoteles in libello de memoria & reminiſcentia, ubi ait,* ὥσπερ γὰρ φύσις ἤδη τὸ ἔθος, *id eſt, Conſuetudo eſt veluti ipſa Natura. Et Ovidius (quamvis ad amatoria male iſta applicaverit,) hiſce verſibus explicat.*

Nil aſſuetudine majus.
Quod male fers, aſſueſce; feres bene, multa vetuſtas
Lenit.

LXXXI.

DULCESCIT AMARUM.

Felle carent Ponti pecudes abſynthia paſtæ:
Ferre mala aſſuetus non malè ferre ſolet.

Digitized by Google

LXXXII.

SCRIPTORES *Rei ruſticæ tradunt naturale odium inter filicem & arundinē intercedere, ut ſimul enata non ſolum una alteram enecent, ſed etiam vulnera alterutrius ſtirpe facta, contuſa & impoſita altera rurſum ſanentur. Quod etiam Cornelius Celſus hiſce verbis memoriæ prodidit; Peſſima ex ſurculis arundo eſt, quia aſpera, eademq́; offenſa etiam in filice eſt, ſed uſu cognitum utramq́; adverſus alteram medicamentum eſſe, ſi contrita ſuperimponatur. Plinius verò ita ſcribit libro XVIII. cap. VI. Filices ajunt non renaſci arundine ſectas, aut exaratas arundine vomeri impoſita: ſimiliter & arundinem exarari vomeri impoſita filice præcipiunt. Quod ratione alimenti fieri Doctiſſimus Coſtæus lib. II. de univerſa ſtirpium Natura, exiſtimat. Filix enim pinguia, inquit, ſponte amat loca, arundo verò macris facilius provenit, quamvis inſuper addat, peculiarem formarum adverſantem facultatem illis ineſſe. Admonemur hoc modo, eorum familiaritatem nobis eſſe fugiendam, qui ita ſint animati, ut cum illis quaſi innata contrarietate nobis nihil conveniat, quiq́; in omnibus contentioſe adverſari aliis ſoleant. Cum (ſecundum Iulium Cæſarem) magna ex diſſenſionibus incommoda oriri ſoleant, & apud Ciceronem in libello de Amicitia rectè dicatur, Diſpares mores diſparia quoq́; ſtudia ſequi. Inſcriptio deſumpta eſt ex Horat. lib. IV. Od. XI.*

DIS-

Digitized by Google

LXXXII.

DISPAREM VITES.

Triſte filix calamis, filici quoq; triſtiꝰ arundo:
Qui ſocium cupies quærere, quære parem.

Ocymum

Digitized by Google

LXXXIII.

OCYMUM, *vulgo Baſilicum dictum, ſuaviſſ. eſt odoris ſi mollius attrectetur, ſin vero prematur vel plane conteratur, ingratum ſpirat. De qua re extat lepida hiſtoria apud Aug. Iuſtinianum Genuenſem hiſtoriographum lib. VI. Franciſcus Marchio, inquit, juriſconſultus egregius miſſus à Republ. Genuenſi Orator ad Ducem Mediolanenſem, cum is eum nollet dimittere, nec pactis conventis cum Genuenſibus ſtare, captata occaſione, obtulit eidem Duci manipulum herbæ Ocymi. Qui admirabundus quid ſibi hoc donum vellet, quæſivit quid rei eſſet. Cui ille reſpondit, ejuſmodi proprietatem huic plantæ ineſſe, ut leviter ac ſuaviter contrectata præberet gratum odorem, nimis autem duriter compreſſa & attrita, non ſolum omnem ſuavitatem perderet, ſed etiam tandem ſcorpios produceret; habere autem ſe ingenia Genuenſium eodem plane modo. Dux hoc ingenioſo admodum reſponſo plurimum delectatus, & ſententiam priorem mutavit, & legatum honorifice dimiſit. Clementia itaq; & lenitate plura conſequimur quàm nimia vehementia. Nam verè Claudianus:*

Peragit tranquilla poteſtas,
Quod violenta nequit, mandataque fortius urget
Imperioſa quies.

Et Terent. Adel. Reipſa repperi, nihil eſſe homini melius facilitate atque clementia.

QUO

LXXXIII.

QUO MOLLIUS
EO SVAVIUS.

Officium ut faciat, nimis, ô Rex, ne preme plebem,
Suavius ut ſpirent, Ocyma ne terito.

Digitized by Google

LXXXIV.

REFERTI *ſunt tam ſacrorum quàm ethnicorum libri non ſolum dictis pluribus egregiis, ſed etiam nonnulli integros libros conſcripſerunt, quibus docemur, magnam ſæpè nos utilitatem capere ex rebus adverſis, quas ipſe DEVS ad noſtri emendationem immittit. Sunt enim bonis & piis univerſa iſta inſtar flagelli quo frugum faſciculos excutimus, frumentumq́; ipſum à paleis inanibus ſecernimus. Significat autem in ſacris litteris tritura laborum & calamitatum exercitationem, jubemurq́; eſſe ſimiles frumento, quod per trituram ac ventilationem fit mundius. Vnde D. Chryſoſtomus Homilia II. in III. caput S. Matthæi, Sicuti granum, inquit, incluſum in palea, foras non egreditur, niſi fuerit trituratum: ſic & homo de impedimentis mundanis & rebus carnalibus, quaſi in palea involutus, difficile egreditur, niſi fuerit aliqua tribulatione vexatus. Idem D. Cyprianus Serm. IV. de Mortalitate tradit. Quando area fruges terit, ventos grana valida ac robuſta contemnunt, inanes paleæ flatu portante rapiuntur. Sic S. Paulus poſt naufragia, flagella, poſt carnis & corporis gravia tormenta non vexari, ſed emendari ſe dicit in adverſis. Huc pertinet uſitatum proverbium,* παθήματα μαθήματα, *id eſt, quæ nocent docent. Inſigniter etiam Auguſtin. ſuper Ioan. Quod te Deus permiſit pati flagellum, corrigentis eſt, non pœna damnantis. Ad hæreditatem æternam erudimur, & flagellari dedignamur?.*

TRIBV.

LXXXIV.

TRIBULATIO DITAT.

Si tritura abſit, paleis ſunt abdita grana:
Nos crux mundanis ſeparat à paleis.

Digitized by Google

LXXXV.

HYOSCYAMUS *ſive Apollinaris herba (Albercum quoq; veteribus dicta,)propter nimiam ſuam frigiditatem inter Narcoticas plantas, id eſt, ſtuporem inferentes, refertur, ſumtaq; copioſior etiam propter quantam facultatem occultam amentiam parit. Vnde hodie etiam incolæ vallis Ananiæ,(ut Matthiolus refert)ſua lingua propter hunc effectum Italice nominant Diſturbio, id eſt, mentem turbans. Ad hyoſcyamum quoque ſi aves advolent, & potiſs. ſemine ipſius non adeò ingrato paſcantur, tandem ſtupidæ in terram decidunt, ut facilè capi poſſint, exceptis tamē ſturno ac coturnice, quæ aves illo impune veſcuntur, idque ob certam quandam formam ſimilem, ut vult Theophraſtus. Ad hunc modum homines dulcedine divitiarum irretiti, ſæpiſſimè à vera rationis ſemita aberrant , atque tandem in perniciosiſs. avaritiæ vitium, fontem omnium malorum , quaſi mente capti detruduntur. Hoc Seneca in ſuis Epiſtolis & libello de Paupertate ex illis centonum inſtar collecto paucis veriſſime explicat. Divitiæ, inquit, inflant animos, ſuperbum & arrogantem pariunt, invidiam contrahunt, & eousque mentem alienant, ut fama pecuniæ etiam nobis nocitura delectet. Quod infinitum ſtudium accumulandarum divitiarum ubique in ſacris etiam litteris plurimum reprehenditur, & Syracidæ præſertim cap. XXVII. & XXXI. tanquam loci communes quidam de ea conſuli poſſunt. Pulcrè Sappho poëtria:* ὁ πλοῦτος ἄνευ ἀρετῆς, οὐκ ἀσινὴς πάροικος; *Divitiæ absque virtute non innoxiæ ſunt hoſpitæ. Iuvenalis Sat. X.*

Sed plures nimia congeſta pecunia cura
Strangulat, & cuncta exſuperans patrimonia cenſus.

Digitized by Google

LXXXV.
DIVITIÆ HAVD ALITER.

Vt volucres dementat Hyoſcyami gravis herba,
Sic inſana ſtupent pectora divitiis.

Digitized by Google

LXXXVI.

LACERTA *viridis dicitur cum ſerpentibus acerrime pugnare, & ſi quando ab illis læſa, aut alioqui nimium defatigata fuerit, aiunt remedium vulneris ac languoris nimij petere ab odorata Chamæmeli planta, totam in eam ſeſe involvendo, atque hac ratione vires priſtinas recuperando. Conſtat autem hanc odoratiſſimis floribus abundare, quos laſſitudini mederi, ac venenis quoque reſiſtere autor eſt Plinius. Sic etiam animus generoſus ſemper ſeſe gravibus ac infeſtis opponens fortunæ telis, contraque invidiæ venena occulta continuè pugnans, ſi quando ſeſe hiſce inferiorem & quaſi defatigatum ſenſerit, ſubinde ad cogitationes honeſtas & actionum heroicarum meditationem ſeſe confert, & in illis quaſi involutus ſeipſum recolligit, ac priſtinam acquirit induſtriam ac alacritatem, qua adverſus rabiem & inſaniam adverſariorum & malevolorum jam jam quaſi triumphantium eo fortius pugnare, illiſq; reſiſtere, & ſubinde etiam aliquid novæ laudis atque autoritatis conquirere queat. Excellentiſſimus Medicus & ſuis accuratiſſimis ſcriptis optime meritus de poſteritate, D. Petrus Foreſtus Hollandus, de Galega ſive Ruta Capraria vulgo dicta, cujus contactu lacerta ſe contra viperam ita munierat, ut tandem ſuperior evaderet, admodum luculentam hiſtoriam commemorat in ſuis commentariis de falſa urinarum prædictione. Vſurpavit autem hoc ſymbolum Illuſtriſſ. Dux Mantuanus Vincentius Gonzaga, de cujus laudabilibus geſtis hiſtoriographi multa præclara litteris mandarunt.*

LXXXVI.

HINC REDIT AD VIRES.

Invidiæ ut virus vincas, imitare lacertam,
Vtq; chamamelo hæc, pectore te abde bono.

LXXXVII.

ALOE, *quod vulgo ob perpetuam viriditatem in Italia Sempervivum quoque vocatur, à ſole inprimis fovetur, & cum ejus radijs flores illius elegantiſſimi circumaguntur. Ita quoque actiones præclaræ ac laudabiles à Sole juſtitiæ, id eſt, Deo Optimo Maximo conſervantur, ſemperq; durant, nec à malis ac invidis hominibus, tanquam craſſioribus nebulis unquam poſſunt obſcurari vel labefactari. Ad quod cum ſibi omnino reſpiciendum cenſuiſſet clariſſ. ac fortiſſ. vir, Matthæus Bembus, Senator Venetus præcipuus, hoc ſymbolo non absque ratione ab ipſo uſurpato id indicare voluit. Cum enim Barbaroſſa ſummus Turcici tyranni thalaſſiarchus cum magno exercitu Caſtellum novum in Dalmatia oppugnaſſet ac tandem occupaſſet, Anno Chriſti M. D. LXXI. non ſine ingenti clade Chriſtianorum, & ob ipſius non contemnendos progreſſus, omnes deinceps metuerent, ne Italiæ ac inprimis Apuliæ vim inferret, Bembus eo tempore Prætor à Veneta Republ. Cathari conſtitutus, urbem ſibi commiſſam contra ingentem hoſtium impetum non ſine omnium admiratione fortiter defendit ac conſervavit, cum neque minis nec blanditiis ullis hoſtium ab honeſtiſſimo ſuo propoſito dimoveri poſſet, ſicuti literæ tam ipſius quàm Barbaroſſæ editæ in Italica lingua ſatis ſuperq; demonſtrant.*

LXXXVII.

DVM VOLVITVR ISTE.

Sol prius à curſu, quàm mens proba tramite recto
Flectatur, ſemper vindice tuta DEO.

Digitized by Google

LXXXVIII.

PVLCHERRIMUS *flos, & ſi quis alius intra omnes inſigni varietate colorum admirandus, quem à forma Turcici pilei Tulipam nominant, (quæ vero fuerit planta apud veteres nondum plane conſtat, quamvis pertinere ad Narciſſos peritiores nonnulli Rei Herbariæ conjiciant) nunc paſſim in hortis colitur, qui celeriter ad radios ſolares ſeſe pandit, illis vero ſeſe occultantibus, aut pluvia tempeſtate ſuperveniente, ſtatim rurſum clauditur ac langueſcit. Qua ſimilitudine motus Carolus Gonzaga, ex nobiliſſima familia Ducum Mantuæ oriundus, hoc ſymbolum ſibi elegit cum dicto Hiſpanico admodum arguto, & brevi ejusmodi, Syn ſus raios, mys desmajos, id eſt, Sine tuis radiis ego marceſco. Licebit autem hoc diverſis modis interpretari. Nam, ut alia hujus generis jam expoſita, potiſſ. ad veram illuminationem cæleſtem poteſt referri, ut canitur in Eccleſiaſtico hymno: Sine tuo numine, nihil eſt in homine, nihil eſt innoxium. Et recte ille, quisquis eſt: Bona mens ſine Deo nulla eſt. Nam, ut Ambroſ. ait ſuper Luc. Vbique divina virtus cooperatur humanis: ut nemo poſſit ædificare ſine Deo: nemo cuſtodire ſine Deo: nemo quicquam incipere ſine Deo. Præterea non male quoque accommodabimus ad favorem & benignitatem alicujus magni Principis, cujus ope & ſubſidio ſperamus nos poſſe emergere, ac in ſtatu felici ſemper perdurare. Alij denique ad aliam rem adamatam, in qua floreſcente quaſi vivere ac valere ſeſe exiſtimant, transferre quoque ſolent.*

Digitized by Google

LXXXVIII.

LANGVESCO SO-LE LATENTE.

Marcidus ut flos hic langueſcit ſole latente,
Cœleſti ſapimus ſic ſine luce nihil.

Digitized by Google

LXXXIX.

LILII *flos candidiſſimus ac odoratiſſimus, quamvis undique horridis ſpinis ſit circumſeptus & moleſtatus, nihilominus tamen eminet, & odorem ac candorem omnibus retinet, omnibusque communicat. Sic etiam virtus inclyta, quæ ſecundum Ariſtotelem II. Ethicorum ſemper verſatur circa difficilia, tandem emergit ac conſpicuam ſeſe univerſis exhibet, quamvis improborum ſtimulis ac invidiæ morſibus ſæpè petatur ac exerceatur. Nempe, ut P. Syrus ait,* Ignis ſuum calorem etiam in ferro tenet. *Rem igitur ipſam D. Chryſoſtomus graviter explicat;* οὐκ ἔστι *(inquiens)* τὸν τῆς ἀρετῆς ἐπιμελούμενον, μὴ πολλοὺς ἔχειν ἐχθρούς, ἀλλ' οὐδὲν τοῦτο πρὸς τὸν ἐνάρετον· Διὰ γὰρ τῶν τοιούτων λαμπρότερος ἔσται μειζόνως, *id eſt, Non aliter fieri poteſt, quin ille qui virtutis ſectator eſt, quam plurimos hoſtes habeat. Sed nihil hoc virtuti deditum movet: nam propterea longe illuſtrior evadet.*

Vſus eſt hoc ſymbolo doctiſſimus vir D. Nicolaus Stopius, ut Ruſcellus in Italico ſuo libro indicat) qui olim in Italia ſingulari mihi familiaritate fuit conjunctiſſ. cum integro hoc verſiculo:

Fluctibus in mediis ſpinisque ut lilia creſcit.

Alij addunt, CASTA PLACENT SUPERIS. *Nam pudicitiæ ac virginitatis florem eſſe lilium D. Hieronymus quoque in explicatione Cantici canticorum tradit. Sunt autem integri verſus Tibulliani tales.*

Caſta placent ſuperis; pura cum veſte venite,
Et manibus puris ſumite fontis aquam.

Digitized by Google

LXXXIX.
SEMPER INCLYTA VIRTUS.

Quamlibet è mediis conſurgunt lilia ſpinis:
Sic virtus ipſis creſcit ovatque malis.

Digitized by Google

XC.

APUD *Virgilium Ecloga III.* *ponuntur verſus.*

Qui legitis flores, & humi naſcentia fraga,
Frigidus, ô pueri, fugite hinc, latet anguis in herba.

Qua ſimilitudine admonemur, ne plauſibilia quidem & ſpecioſa, reipſa vero non ſolum inutilia, ſed pernicioſa quoque dum perſequamur, in opiniones abſurdas, pravas & à vero nos longiſſimè abducentes incurramus, memores præcepti Theognidei.

Πολλάκι γὰρ γνώμην ἐξαπατῶσ' ἰδέαι,
Ac mentem ſpecies fallere ſæpe ſolet.

Alii ita interpretantur, ut herbas ac flores elegantes accipiant pro divitiis, quæ deliciarum ac aliarum voluptatum odores ſuaviſſ. ſpargunt, in quibus tamen ſæpiſſime latet ſerpens iſte vitiorum, ſuperbiæ ſcilicet, prodigalitatis immodicæ, ac luxuriæ omnia tandem labefactantis, per quæ non ſolum valetudinem bonam, ſed vitam inſuper ipſam multi amittunt. Atque eodem modo per alia quoq; felicitatis genera licet hæc deducere: ubicunq; enim modum excedimus, nec veram moderationem animi ante oculos habemus, nunquam ad veram virtutem, quæ in mediocritate quadam conſiſtit, & animi tranquillitatem ſolidam pervenire poſſumus. Vnde veriſimile eſt Iulium Contarenum, Nobilem Venetum, cujus hoc fuit uſitatum ſymbolum, hoc pacto ab amoribus illicitis, in quibus veneni plurimum latitat, tacitè ſe voluiſſe abſtrahere. In Italico libro Camilli additur, LATET.

7

Digitized by Google

XC.

VIGILATE TIMENTES.

Paſſim fraus cæcis latet inſidioſa tenebris:
Ne capiare cave, & ſobrius ad-vigila.

XCI.

QVEMADMODUM *à ſpicæ collectione progredi ſolemus ad manipulum coacervandum, ac pariter deinde à manipulo ad faſcem ipſum: ſic etiam ſedulitate, induſtria ac prudentia paulatim, atquè ſecundum Platonem in Theæteto,* σμικρὰ ἀπὸ σμικρῶν κατὰ δύναμιν *addentes, infimæ ſortis homines ad majora, & tandem ad maximum dignitatis gradum pervenire ſolent. Quòd ſi divina liberalitate promoti aſcenderint, rectiſſ. faciunt, ſi tempeſtive gradum ſiſtant, ac ſibi laudabilem iſtam ac fortunatam reipſa* αὐτάρκειαν, *id eſt, rerum ſufficientem uſum, tanquam divitiarum terminum convenientiſſimum pro unico ſcopo proponant. Nam ſecundum Salomonem proverbiorum cap. XXVII. Qui cuſtodit ficum, comedet fructum ejus. Suntq́; ejusdem ſententiæ Heſiodi verſus in ore omnium.*

Εἰ γάρ κεν καὶ σμικρὸν ἐπὶ σμικρὸν καταθεῖο,
Καὶ θαμὰ τοῦτ' ἔρδοις, τάχα κεν μέγα καὶ τὸ γένοιτο.
Adde parum parvo, parvo ſupperadde puſillum,
Tempore ſic modico magnum cumulabis acervum.

Sic contra, parva ſi non cures, & magna dilabentur. Bene enim Menander:

Εἰ μὴ φυλάττεις μικρ', ἀπολεῖς τὰ μείζονα,
Ni cuſtodias parva: majora perdes.

Digitized by Google

XCI.

DE PARVIS GRANDIS ACERVVS.

Spica fuit primò, quem nunc eſt cernere faſcem:
A parvis facimus munera ad ampla gradum.

Digitized by Google

XCII.

NON NULLÆ *plantæ reperiuntur, quæ propter tenacem & copioſum adeo ſuccum alimentarium, humidiq́ʒ proprij cum calore miſtionem ſatis convenientem, diu integræ grato virore ſuperſunt, ac inſuper à terra avulſæ, ac laquearibus ædium ſuſpenſæ, ſi modo nonnihil circa radices interdum humectentur, per annum & ulterius non ſolum virent ac creſcunt, ſed etiam flores producunt. Inter quas Aloë inprimis, itemque Sempervivum, ac Telephium quorundam, vulgo Craſſula dicta, potiſſimum numerare licet. Ita viri docti & ſapientes grato promtoque labore, ſineque omni invidia ſuæ eruditionis, virtutis ac prudentiæ monumenta libenter poſteritati communicant ac conſecrant, memores voti egregii apud Propertium:*

Attamen exiguo quodcunque è pectore rivi
Fluxerit, hoc patriæ ſerviat omne meæ,

Quare etiam rectè in illis adhuc quaſi vivere, & quamplurimis prodeſſe hoc pacto cenſentur, nec illorum præclara dicta ac facta ulla unquam abolere poteſt vetuſtas, ut rectè Ovidius cecinit:

Vivitur ingenio, cætera mortis erunt.

Et idem III. Triſt. VII.

Ingenio tamen ipſe meo comitorque fruorque;
Cæſar in hoc potuit juris habere nihil.

Et alibi Propertius:

At non ingenio quæſitum nomen ab ævo
Excidet, ingenio ſtat ſine morte decus.

VITA

Digitized by Google

XCII.

VITA TAMEN SUPEREST.

Vivacis ſucci ut plantam hanc mirantur, & ornant:
Sic homines præſtant dotibus ingenii.

Digitized by Google

XCIII.

HOC ſymbolum explicat Eraſmus in ſuis Adagijs Chiliad. I. Centuria IV. proverbio XXXI III. Nihil cum Amaracino ſui, hoc eſt, Stolidis ac impuris vel optima ſordent ac diſplicent, non aliter ac Amaracus vel Amaracinum unguentum male olet ſui, beſtiæ fætoribus ſeſe oblectanti, cum ſit ſecundum Horatium, amica luto. Servius in lib. I. Aeneid. ſcribit Amaracum puerum fuiſſe Regis unguentarium, qui caſu lapſus dum ferret unguenta, majorem confuſione odorem excitarit, unde optima unguenta Amaracina dici cœperunt, & ideo hunc poſtea fabulæ tradiderunt in herbam Amaracum eſſe converſum. Sic etiam bonæ litteræ hominibus rudibus & malè inſtitutis ſunt adverſiſſimæ, quemadmodum ſuillo generi unguenta odorata: Quo pacto etiam A. Gellius in fin. Noct. ἀμούσους à ſuis ſcriptis abſtinere iubet, vetus eſſe adagium dicens, Nihil cum fidibus graculo, nihil cum amaracino ſui. Lucretius VI. libro quoque hæc habet.

Denique amaracinum fugitat ſus, & timet omne
Vnguentum: nam ſetigeris ſubus acre venenum eſt.
Quod nos interdum tanquam recreare videtur.
At contra nobis cœnum teterrima cum ſit
Spurcities: eadem ſubus hæc tam munda videtur.
Inſatiabiliter toti ut volvantur ibidem.

Scribunt etiam quidam in Arabia ſuillum genus non poſſe vivere, quod ea regio ſit plena odoramentorum. Vnde inſuper alterum proverbium enatum, ὗς διὰ ῥόδων, Sus per roſas. Et in Epiſt. Petri, eſt ſus in volutabro cœni.

NON

Digitized by Google

XCIII.

NON TIBI SPI-RO.

Pravis eſt animis virus doctrina ſalubris:
Sic lutulens fugitat porcus amaracinum.

XCIV.

IN opinionibus Italice conſcriptis ac editis de ſimplicibus Aloyſii Anguillaræ (olim præfecti horti Medici Patavini;) legimus Tripolium naſci in ſcopulis quibusdam ſitis inter Scyllam & Charybdim ad mare Siculum, quod flores proferat ſimiles violæ quæ dicitur matronalis, ſemen vero alii volunt in ſuis capſulis referre figuram crucis, quale & nos habuiſſe meminimus. Sive autem hoc verè ita ſeſe de natali loco hujus plantæ habeat, ſeu ab aliis acceptum retulerit (cum alia quoque ab herbariis Tripolia, cujus flores ter in die mutentur, depicta exhibeantur) autor hujus ſymboli hac allegorica inventione voluit exprimere, etiam inter graviſſ. tempeſtates, & calamitates multiplices in hoc mundo, pios homines unicam ſpem in Deum æternum collocantes, ſemper conſervari, ac à præſentibus & imminentibus periculis protegi ac cuſtodiri: cujus rei in ſacris litteris tot ſunt certiſſimæ promiſſiones, ac exempla evidentiſſima, ut vix uno volumine comprehendi poſſent. De ultima vero littera Tau Hebræorum, quæ crucis ſimilitudinem repræſentat, multa cognoſcere licet apud D. Hieronymum in commentariis Ezechielis cap. IX. & in Evangelium S. Marci. Plura etiam Goropius Becanus in ſuis Hieroglyphicis exponit.

NUL-

Digitized by Google

XCIV.

NULLIS PRÆSENTIOR ÆTHER.

En crucibus fœcunda inter Scyllam atq; Charybdim,
Herba viret, gentis nonne ea fata piæ?

Cum

Digitized by Google

XCV.

CVM Alexandri ſexti Pontificis Romani temporibus, familia Columnenſium ampliſſima ac potentiſſima, ex urbe exacta, ac omnibus bonis & honoribus ſpoliata eſſet, idque propter cauſſas nonnullas, quas hic recenſere non eſt operæpretium: omnes ex illa conceſſerunt in Regnum Neapolitanum, cujus Reges ſemper ſingulari favore ipſos ſunt proſecuti; Perq́ue hoc ſymbolum ſatis quidem aperte demonſtrare voluerunt, quod etiam ſi fortuna eo tempore plurimum illis adverſaretur, & graviſſimè ipſos premeret, nihilominus ita ſatis afflicti, generoſum tamen animum nullo modo deponentes, nonnihil quidem adverſariorum furori ac vehementiæ ad tempus cedere vellent, ita tamen ut non dubitarent, ſuorũ conſtantia ac magnanimitate, poſt tot procellas ac tam graves tempeſtates rurſum ad priſtinam dignitatem ſeſe perventuros eſſe. Quod etiam paulo poſt contigit, poſteaquam Fredericus Rex Neapolitanus ipſos in ſuam fidem recepiſſet, ac amplis ſtipendijs auxiſſet. Ajunt autem hujus ſymboli autorem fuiſſe doctiſſimum virum ac celeberrimum poëtam Iacobum Sannazarium. Adrianus Iunius in Emblematis addidit εἴξας νικᾷ, VICTRIX ANIMI ÆQUITAS, *cum erudito tetraſticho, ad Victorem Giſelinum Medicum. Fabula autem de Quercu & Arundine nota eſt, quæ & apud Avianum inter alias eleganti carmine expreſſa legitur, cum hoc epimythio:*

Hæc nos dicta monent magnis obſiſtere fruſtra,
Paulatimque truces exſuperare minas.

FLECTI

XCX.

FLECTIMUR NON FRANGIMUR.

Flectitur obſequio, ſic vincit arundo procellas:
Læditur adverſum qui ſua fata furit.

Digitized by Google

XCVI.

INGENIOSISS. *vir Ludovicus Vives in ſuo libello, quem inſcripſit Satellitium animi, ex Quintiliano in Mathematico hæc adducit. Si omnia vitæ diligenter excutiantur, quid eſt aliud vita quam dies unus?: ut mirandum ſit non exatiari homines iïſdem toties redeuntibus. Vnde alius dixit, Diarii omnes, &c. Demetrius ſane Phalereus Euripidem etiam notat, quod* τὸν πάντα ὄλβον ἦμαρ *dixiſſet, cum ſit longe celerior rerum humanarum viciſſitudo. Igitur aliorum multorum de vita hominum dictorum, unum illud Pindari oraculum inſtar eſſe poterit, in Pyth.*

Ἐπάμεροι, τί δέ τις, τί δ' οὔ τις;
Σκιᾶς ὄναρ ἄνθρωποι.
Diurni; quid autem aliquis, quid vero nullus?
Umbræ ſomnium homines.

Cum enim nihil ſit inanius umbra, reperit tamen adhuc aliquid inanius, nimirum umbra ſomnium.

Etſi autem alia planta rectius Hemerocallidi convenit, de quo alias: vulgo tamen hanc quoque hoc nomine appellant, quæ aliter Lilium Arundinaceum ſive tuberoſum, flore nonnihil croceo, vocatur. Vulgus apud nos lilia mortua, vernacula lingua nominat, ab effectu ſcilicet, nam ſingulis diebus unicus flos ſeſe aperit, reliquis ferme omnibus marceſcentibus, ut ita lilia ἐφήμερα *dici queant. Apud Ludovicum Vivem legitur,* TOTA VITA, DIES VNVS. *Meum ſymbolum eſt,* ἐφήμερος ὁ βίος, *id eſt,* VITA DIVRNA MEA EST. *Huc pertinent:* πανήμερος ὁ βίος. *Et Alcæi:* δάκτυλος ἁμέρα, *& ſimilia plura.*

Digitized by Google

XCVI.

DIARII OMNES.

Extremum ſtatuas ut quemlibet eſſe dierum,
Fida tibi monitrix Hemerocallis erit.

Digitized by Google

XCVII.

OBSERVATUM *eſt ab indagatoribus & cultoribus ſtirpium inter alia Naturæ admiranda opera etiam hoc, quod quadam Cucurbitæ genera ita humiditate aquæ delectentur, eamq; ſic appetant, ut vaſe ea pleno vel fructui vel radici applicato, manifeſte paulo poſt deprehendatur, cucurbitam non ſolum ad iſtud vas liquore impletum ſeſe inclinare, ſed etiam illum quaſi pedetentim ex vaſe abſorbere atq; conſumere: contra vero ſi oleum eodem modo cucurbitæ admoveatur, illud quaſi contrahendo ſe reſpuere, ac incurvatam tandem tabeſcere. Cum itaque hæc & alia hujus generis plurima Natura, recte ideo ab Hippocr. VI. Epidemiorum ſection. V. vocata* ἀπαίδευτος, *id eſt, ab aliis non edocta vel inſtituta, factitare ſoleat, atque inſita vi ſine ulla hominum ſagacitate tam in plantis quam aliis rebus expetat utilia, ac fugiat noxia: multo profecto magis homines ratione præditi, atque* κατὰ προαίρεσιν, *ut philoſophus loquitur, agentes, omnia quæ ad vitam honeſte ac laudabiliter inſtituendam, virtutemque ſequendam, prodeſſe poſſunt, ſemper appetere, contraria vero omnibus modis fugere debent. Idque vel max. quod, ut Cicero de Fin. ait: Natura homini dedit talem mentem, quæ omnem virtutem jam poſſet accipere, ingenuitque ſine doctrina notitias parvas rerum maximarum, & quaſi inſtituit docere, &c. Eſt autem hoc hemyſtichium ex Martiale ſumtum. Quidam apponunt,*

NATURÆ NON ARTIS OPUS.

NULLO

Digitized by Google

XCVII.

NULLO DOCENTE MAGISTRO.

Vtilis attrahitur plantis, at noxius humor
Spernitur. Anne homines in ſua damna ruent?

Digitized by Google

XCVIII.

PLUTARCHUS *in vita Romuli ſcribit, eum primum populum in centurias diſtribuiſſe, quarum unamquamque vir unus ducebat, qui manipulum fœni ac herbarum ſiccarum in conto affixum geſtabat, unde militibus manipularis nomen eſt inditum. Idque Ovidius quoque libr. I. Faſtorum notat,*

Pertica ſuſpenſos portabat longa maniplos,
Unde maniplaris nomina miles habet.

Hoc poſtea imitati Chriſtiani (longe quidem ſenſu meliore) vitæ humanæ brevitatem & fugacitatem ita voluerunt exprimere, ſecundum graviſſ. dictum Iſaiæ cap. XL. Omnis caro fœnum, & univerſa gloria hominis ſicuti flos fœni, (vel ut alij) agri. Exſiccatum eſt fœnum & cecidit flos, quia ſpiritus Domini inſufflavit in eo, &c. Idemque Pſalmus CIII. exponit, cujus ſententiam Eobanus Heſſus hiſce verſibus deſcripſit.

Eſt homo perſimilis fœno per prata virenti,
Ut brevis in pingui quæ roſa floret agro.
Quam ſimul attigerint urentis flamina venti,
Aret, & exiguo victa calore jacet.

Eſaiæ dictum vero ſic expreſſit amicus noſter, dum in terris agebat, optimus, Matthias Bergius, eruditione ſingulari præditus vir:

Inſtar eſt mollis caro noſtra fœni,
Quod per herboſos adoleſcit agros;
Suaue dum flatu vegetante vernat
Aura Favoni.
Sitii fœnum feriunt calores,
Candidos Cauri perimuntque flores:
At DEI ſermo ſtat, & omne firmus
Durat in ævum.

HOC

Digitized by Google

XCVIII.
HOC OMNIS CARO.

Quisquis es, hunc fœni qui ſpectas fortè maniplum,
Reſpice te: Fœnum es: pone ſupercilum.

Tria

Digitized by Google

XCIX.

TRIA hæc ſerta concinnata videmus ex Olea, Lauro, & Quercu, quarum arborum proprietates ac mythologicas veterum interpretationes, in aliis ſymbolis explicavimus. Hanc vero admodum ingenioſam inventionem ſymbolicam uſurpare, ſemperque ante oculos habere voluit illuſtris Franciſcus Columna Stephani filius, hoc pacto ſ & alios admonens, cogitationes & actiones noſtras ſemper eo intentas eſſe debere, ut aut hiſce tribus corollis, quibus indicatur ſapientia, doctrina ac rei militaris peritia, ad conſervationem communis patriæ laudabiliter ornemur, aut ſi aliter fieri nequeat, in tam honeſto ac utili Reipubl. inſtituto vitam quoque noſtram impendere non dubitemus. Ac profecto juvenis iſte generoſus, & ad quævis magna natus atq; educatus, cũ in hoc ſuo propoſito conſtantiſſime perſeveraret, in ipſo flore ſuæ juventæ in vivis eſſe deſiit. Tales videlicet illi fuêre populi, de quibus Stobæus ex Nicolao: Ὀμβρικοὶ ἐν ταῖς πρὸς τοὺς πολεμίους μάχαις αἴσχιστον ἡγοῦνται ἡττημένοι ζῆν, ἀλλ᾽ ἀναγκαῖον ἢ νικᾷν, ἢ ἀποθνήσκειν: Ombrici in pugnis adverſus hoſtes turpiſſimũ ducunt victos vivere, ſed neceſſe eſt aut vincere aut mori. Nempe pulcrum & animoſum eſt Hectoris illud apud Hom. τεθνάτω, οὔ οἱ ἀεικὲς ἀμυνομένῳ περὶ πάτρης: Moriatur, non enim indecorum eſt defendenti patriam mori.

Digitized by Google

XCIX.

HIS ORNARI AUT MORI.

Fronde oleæ, lauri, quercus contexta corolla
Me decoret, ſine qua viuere triſte mihi.

Digitized by Google

C.

FRVMENTORUM *ac leguminum ſemina ac grana in terram projecta, ac illi quaſi concredita, certo tempore renaſcuntur, atque multiplices fructus producunt. Sic noſtra etiam corpora, quamvis jam mortua, ac terreſtri ſepulturæ deſtinata, in die tamen ultima reſurgent, & piorum quidem ad vitam, impiorum vero ad judicium. Qua ſimilitudine S.Paulus quoque uti voluit* I. *ad Corinth. XV. ubi ait: Seminatur corpus in corruptione, & ſurget in incorruptione. Quem locum D. Ambroſius explicans præclare hæc ſubjicit. Si ergo, inquit, gramen ſeminatur, ut Dei nutu, quodammodo elementorum miniſterio veſtitum reſurgat, multa ſecum habens incrementa utilitatis humanæ: cur non credibile ſit, Dei virtute mortuum poſſe reſurgere, meliore tamen reddita ſubſtantia, non numero multiplicatum? Et D. Chryſoſtomus in Hom.. de Reſurrectione idem tradit. Etenim ſemina, ait, niſi prius moriantur & putreſcant ac corrumpantur, non pariunt ariſtam. Sicut igitur qui videt ibi gramen quod corrumpitur & diſſolvitur, non dubitat de reſurrectione, ſed certiſſimam demonſtrationem uſurpat: (nam ſi ita maneret & non corrumperetur vel diſſolveretur, certum, quod nunquam reſurgeret) ſic cogita & in corpore tuo; cum vides corruptionem, tunc potiſſ. de reſurrectione philoſophare. Quid quod Salvator ipſe ad hanc conſiderationem nos revocat? Sic enim ait Ioan. cap. XII. Amen amen dico vobis, &c. Et huc pertinent Ezech. XXXVII. oſſa arida: Ecce ego dabo vobis ſpiritum & vivetis: dabo ſuper vos nervos, & ſuccreſcere faciam ſuper vos carnem. Alibi legitur,* SPES UNA SUPERSTES, *nimirum poſt funus.*

SPES